NIEUWS- EN INFORMATIEBRIEF 12-2022

ADVIESRAAD SOCIAAL DOMEIN

Gemeente Kaag en Braassem

Website: https://adviesraadkaagenbraassem.nl

Datum: 17 oktober 2022

Emailadres: info@asd-kaagenbraassem.nl

of: secretariaat@asd-kaagenbraassem.nl

Beste adviesraadleden en overige geïnteresseerden,

Ik las pas een spreuk, eigenlijk een soort tegeltjeswijsheid, luidend als volgt:

Zoek het oplosbare probleem en doe er iets aan.

Nu is het moeilijke met problemen onderkennen welke oplosbaar zijn en welke niet. Daar is kennis en inzicht voor nodig. Wellicht helpen de artikelen in deze selectie, die ik heb gemaakt, u daarbij.

Ik hoop dat u de oplosbare problemen (kunt helpen) oplossen.

Met vriendelijke groet,

Fried Elstgeest (elstgeest12@hotmail.com)

***Rood** staat voor: JEUGD*
Zwart staat voor: GEESTELIJKE ZORG
Bruin staat voor: WERK en INKOMEN
Blauw staat voor: WMO
Groen staat voor: WONEN
Paars staat voor: DIVERS

1) Aantal bijstandsuitkeringen nu teruggevallen naar het laagste niveau in negen jaar tijd
2) Met 275 euro korting op een energiezuinige koelkast of wasmachine energiearmoede te lijf
3) Discriminatie en racisme in de sport komt voor op verschillende niveaus
4) De huidige krappe arbeidsmarkt biedt volop kansen om ieders talent te benutten
5) Realiseren van flexwoningen kan helpen om woningtekort voor spoedzoekers te verkleinen
6) Initiatieven voor woonvormen voor senioren hebben moeite om geschikte locaties te vinden
7) Kijken of we mensen die voor hen belangrijk zijn, kunnen vragen om eens mee te denken
8) Willen mensen, als ze genoeg geld hebben, aub vrijwillig die rollator zelf betalen?
9) Het protest tegen de komst van 222 recreatiewoningen bij Vlietland zwelt aan
10) Hulpverlening bij huiselijk geweld op de lange termijn niet altijd toereikend
11) Robotstofzuigers gaan het werk van huishoudelijke hulpen vergemakkelijken.
12) Gemeenten moeten buurtbewoners faciliteren om de sociale infrastructuur te versterken
13) De zogenoemde menstruatiearmoede staat op steeds meer plekken op gemeentelijke agenda
14) Een groot risico is dat één bedrijf verantwoordelijk is voor het hele doelgroepenvervoer
15) Overheid schiet ernstig tekort bij bescherming van de meest kwetsbare kinderen in Nederland
16) Er wordt een aanbesteding gedaan voor de bouw van 2000 flexwoningen
17) Wat is er nodig voor zinvolle daginvulling voor thuiswonende mensen met dementie?
18) Hoe versterk je cliëntondersteuning in jouw gemeente?
19) Grensoverschrijdend gedrag is een actueel thema
20) Welke voorzieningen zijn eigenlijk bedoeld voor mensen met een beperking?
21) Er kan niet van je worden verlangd dat je elke vijf minuten gaat kijken of de accu vol is

22) Ouderenmishandeling is een veelkoppig monster met heel veel kleuren
23) Vakantieweek met cursussen voor mensen met dementie en hun partner leidt tot besparing
24) Hulp aan de meest kwetsbare mensen komt onder druk te staan
25) Hij zei: 'mijn vrienden bij de moskee' en hij noemde namen
26) De sierteelt is de derde exportsector van Nederland en cruciaal voor economie van Nederland
27) Mensen met een licht verstandelijke beperking (lvb) zijn de dode hoek van de zorg
28) Voorkomen dat laaggeletterdheid generatie na generatie blijft bestaan
29) Leerlingenvervoer voor speciaal onderwijs in Leiden en omgeving laat te wensen over
30) Dat jongeren met een beperking zelfredzaamheid zijn, is een illusie
31) Het gaat niet goed met de mentale gezondheid van meisjes in Nederland
32) Veel gemeenten kampen met problemen in het leerlingenvervoer
33) integrale aanpak criminele families
34) Steeds meer ouderenzorgorganisaties bieden het volledig pakket thuis (vpt) aan
35) Steeds meer organisaties willen ervaringsdeskundigen benutten. Maar hoe doe je dat?
36) Hoe steekt de relatie tussen armoede en sociale cohesie in elkaar
37) Het eerste opwekproject met verticale zonnepanelen is een feit
38) Oproep: niet alles problematiseren
39) Subsidie aanvragen door gemeenten voor onder meer voedselhulp en schoolspullen
40) Toen ik hen vroeg of ze wilden meedenken, kreeg het verhaal een andere wending.
41) Het hoogtepunt van de vergrijzing moet nog komen. 'Het knelt aan alle kanten.'
42) Verpleegzorg thuis en het Volledig Pakket Thuis (VPT)
43) Project begeleidt jongeren met licht verstandelijke beperking (lvb) naar zelfstandige woning
44) Steeds minder moeite met windmolens of zonneparken in hun gemeenten
45) Op de hoogte zijn van het pgb
46) Leegstand van agrarisch vastgoed en woningen

1) Aantal bijstandsuitkeringen nu teruggevallen naar het laagste niveau in negen jaar tijd

Binnenlands Bestuur 1 september 2022

Aantal bijstandsuitkeringen blijft dalen

Na een toename van het aantal bijstandsuitkeringen in 2020, is het aantal nu teruggevallen naar het laagste niveau in negen jaar tijd.

Het aantal mensen dat een bijstandsuitkering ontvangt, is na het eerste halfjaar van 2022 gedaald tot het laagste niveau in negen jaar tijd. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) meldt woensdag (Fried: zie: https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/35/opnieuw-minder-mensen-in-de-bijstand) dat eind juni 401.000 mensen in de bijstand zaten. Dat zijn er zo'n 22.000 minder dan eind juni vorig jaar.

Jongeren Vooral aan jongeren tot 27 jaar werden minder bijstandsuitkeringen verstrekt. Onder 45-plussers liep het aantal naar verhouding het minst terug. Het aantal bijstandsontvangers daalt sinds begin 2021 weer, na een korte toename in 2020. In deze getallen is het aantal mensen dat de AOW-leeftijd bereikte niet meegenomen.

Instroom Mensen kunnen in de bijstand terecht komen en er ook weer uitstromen, bijvoorbeeld omdat ze aan het werk gaan. Het statistiekbureau heeft deze in- en uitstroomcijfers berekend tot en met het eerste kwartaal van dit jaar. In de eerste drie maanden van 2022 stroomden 22.000 mensen de bijstand uit. Dat zijn zo'n 3000 mensen meer dan dat er in dat kwartaal instroomden. Van het afgelopen kwartaal zijn nog geen in- en uitstroomcijfers bekend.

ANP

2) Met 275 euro korting op een energiezuinige koelkast of wasmachine energiearmoede te lijf

Binnenlands Bestuur 1 september 2022

Amsterdam subsidieert energiezuinig witgoed voor minima

Met een korting van 275 euro op een energiezuinige koelkast of wasmachine wil Amsterdam energiearmoede te lijf gaan.

Arme huishoudens in Amsterdam krijgen financiële ondersteuning om energiezuinig witgoed aan te schaffen, meldt de gemeente. De regeling houdt in dat mensen hun koelkast of wasmachine kunnen inruilen voor een energiezuiniger exemplaar met een korting van 275 euro per apparaat.

Zorgwekkend Volgens de stad leven er steeds meer Amsterdammers in zogeheten energiearmoede. Dit geldt voor huishoudens die meer dan 10 procent van hun inkomen kwijt zijn aan energielasten. Wethouder Armoede Marjolein Moorman noemt de vooruitzichten voor de komende winter 'zorgwekkend'. 'Daarom gaan wij de meest kwetsbare huishoudens ondersteunen.'

42 procent De gemeente zegt dat in april 2022 ongeveer 43.000 huishoudens in energiearmoede verkeerden, met name in stadsdeel Zuidoost. Als de hoge energieprijzen aanhouden zou op termijn zelfs 42 procent van de Amsterdamse huishoudens te maken kunnen krijgen met energiearmoede, aldus de gemeente.

Besparen Voor de witgoedregeling is 690.000 euro beschikbaar gesteld. Ongeveer 2700 huishoudens kunnen daarmee worden bereikt. Volgens de gemeente kan een huishouden jaarlijks zo'n 110 euro besparen met een energiezuinige koelkast of wasmachine ten opzichte van een ouder exemplaar.

ANP

3) Discriminatie en racisme in de sport komt voor op verschillende niveaus

Movisie 1 september 2022

Racisme in de sport: cijfers en mogelijke aanpakken voor gemeenten

Voetbalwedstrijden waarbij racistische leuzen worden geroepen. Of racistische scheldpartijen bij de plaatselijke hockeyclub. Discriminatie en racisme in de sport komt voor op verschillende niveaus. Op interpersoonlijk niveau, bijvoorbeeld tussen sporters onderling en tussen toeschouwers en de sporters, maar ook op institutioneel niveau, bijvoorbeeld verschillen in kansen en beloning op basis van afkomst en kleur. Wat kan je daaraan doen als gemeente? In dit artikel zetten we de tips op een rij.

Cijfers racisme in de sport

Uit onderzoek is anno 2022 het volgende bekend:

- 37 procent van de sporters met migratieachtergrond(1*) heeft wel eens te maken met negatieve uitingen. Deze negatieve uitingen lopen uiteen van microagressies, onbegrip, uitschelden, uitsluiting en fysiek geweld, zo laat de factsheet Sportgedrag en ervaren racisme etnische minderheden (Fried: zie: https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=10585&m=1639146543&action=file.download)van het Mulier Instituut (2021) zien. Van de Nederlanders met een migratieachtergrond die zijn aangesloten bij een vereniging is dit percentage hoger, namelijk 47 procent. Ook geeft 17 procent van de verenigingssporters met een migratieachtergrond aan wel eens te maken te hebben gehad met 'grappen' of andere opmerkingen over hun huidskleur, herkomst of geloofsovertuiging.

- De monitor Sportakkoord 'Sport verenigt Nederland' (2020)(Fried: zie: https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=10049&m=1593589627&action=file.download)laat zien dat 15 procent van de bestuurders van sportverenigingen aangeeft dat er binnen de vereniging wel eens 'grappen' en opmerkingen worden gemaakt vanwege iemands huidskleur en/of herkomst. En 10 procent geeft aan dat dit wordt gedaan vanwege iemands religieuze achtergrond of overtuiging.
- In dezelfde monitor komt naar voren dat 66 procent van de sportverenigingen geen antidiscriminatiebeleid heeft. De verenigingen die dit wel hebben, besteden veelal geen specifieke aandacht aan racisme. En 88 procent heeft in de 12 maanden voorafgaand aan de monitor geen aandacht besteed aan het tegengaan van discriminatie.
- 4 op de 10 profvoetballers stellen dat discriminatie/racisme regelmatig voorkomt in het betaald voetbal. Daarnaast heeft een kwart van de spelers met een migratieachtergrond hier zelf mee te maken gehad, zo staat in de factsheet Racisme in het betaald mannenvoetbal (Fried: zie: https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=10434&m=1628671474&action=file.download) van het Mulier Instituut (2021).
- De KNVB kreeg tussen april 2019 en november 2020 93 discriminatiemeldingen binnen. Een aanzienlijk deel hiervan heeft een racistische grondslag.(2*)
- Op sociale media hebben betaald voetballers ook met regelmaat te maken met discriminatie. Bijna 92 procent van de respondenten in het onderzoek Online discriminatie in het voetbal(Fried: zie: https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2022-07/Online_discriminatie_voetbal.pdf)geeft aan wel eens discriminerende berichten over een voetballer in Nederland op sociale media te zien. Deze berichten gaan voornamelijk over iemands herkomst.
- In het promotieonderzoek van Gijs van Campenhout (Erasmus Universiteit)(Fried: zie: https://www.eur.nl/evenementen/promotie-g-gijs-van-campenhout-2022-03-25)kaartte hij de dubbele standaard binnen de voetbalwereld aan, waardoor voetballers met een migratieachtergrond anders (negatiever) worden behandeld dan andere spelers.

Mogelijk groter probleem dan meldingen doen vermoeden

Maatschappelijke ontwikkelingen en incidenten duiden erop dat discriminatie in de sport mogelijk een groter probleem is dan uit onderzoek en de meldingen blijkt. Denk hierbij aan het racistische incident bij een jeugdteam uit Vleuten (Fried: zie: https://www.rtvutrecht.nl/sport/2107969/voorstel-knvb-gedragstraining-voor-jeugdteam-pvcv-na-racistisch-incident-met-dhsc) , de ingezonden brief aan een Nederlandse Olympische atleet, sporters die zich uitspreken over racisme,(Fried: zie: https://www.metronieuws.nl/in-het-nieuws/binnenland/2021/08/twitter-over-ingezonden-brief-sifan-hassan/)
het incident met een voetballer van Excelsior in Den Bosch (Fried: zie: https://www.ad.nl/nederlands-voetbal/mendes-moreira-k-zwarte-k-neger-dat-doet-me-erg-veel-pijn~ab44432e/)en de racistische bejegening van een speler van FC Dordrecht van MVV-'supporters' (Fried: zie: https://nos.nl/artikel/2421266-dordrecht-speler-n-diaye-doet-aangifte-tegen-mvv-fans-na-racisme). Spreekkoren kunnen ook discriminerend of racistisch zijn wanneer dit niet direct de bedoeling is van de 'supporters' (zie onderzoek Verwey-Jonker instituut naar antisemitisme uit 2015).(Fried: zie: https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2020/07/114034-Antisemitisme-onder-jongeren-in-Nederland-2.pdf)

Mogelijke aanpakken om discriminatie in de sport tegen te gaan

Om discriminatie in de sport tegen te gaan, kunnen gemeenten verschillende aanpakken inzetten. De mogelijkheden die we hieronder beschrijven, zijn voornamelijk gebaseerd op het Nationaal Sportakkoord (Fried: zie: https://sportengemeenten.nl/wp-content/uploads/2019/03/Nationaal-Sportakkoord-Sport-verenigt-Nederland.pdf), het Jaarverslag 2020 van het Centrum Veilige Sport Nederland (Fried: zie: https://nocnsf.nl/media/4808/jaarverslag-centrum-veilige-sport-nederland-

2020.pdf) en de Agenda Sporten en Bewegen van gemeente Amsterdam.(Fried: zie: https://www.amsterdam.nl/sociaaldomein/sport/agenda-sporten-bewegen-2019-2022/)In deze aanpakken zit een duidelijke volgorde: het ligt voor de hand om als gemeente te beginnen met een normstelling en daarna pas sportorganisaties te gaan ondersteunen met het vormgeven van hun beleid. Als dat gebeurd is, kan de gemeente eisen en consequenties gaan verbinden aan het beleid van sportclubs en de uitvoering ervan.

Stap 1: Een norm stellen

De gemeente kan een duidelijke sociale norm uitdragen; namelijk dat racisme en discriminatie in de sport onacceptabel zijn. Een stevige sociale norm op dit gebied vergroot de kans dat mensen zich inspannen om niet te discrimineren (zie het dossier Wat werkt bij het verminderen van discriminatie? (Fried: zie: https://www.movisie.nl/publicatie/wat-werkt-verminderen-discriminatie) van Movisie). Gemeenten kunnen een sociale norm tegen racisme en discriminatie in de sport op verschillende manieren uitdragen:

- *Uitspreken bij racistische incidenten in de sport*. Als een wethouder of burgemeester zich uitspreekt over een racistisch incident in de sport, wordt voor inwoners duidelijker dat racisme en discriminatie in de sport niet normaal zijn en niet worden geaccepteerd.
- *In het lokaal sportakkoord vaststellen dat sportclubs zich moeten inzetten om discriminatie/racisme in de vereniging en onder supporters tegen te gaan*. De gemeente kan de lokale sportaanbieders stimuleren om te voldoen aan de Code Goed Sportbestuur (Fried: zie: https://nocnsf.nl/goed-sportbestuur). Hierbij kan de gemeente ook gebruik maken van het 'Fyjas Discriminatie en Racisme Keurmerk'(Fried: zie: https://www.fyjas.nl/discriminatie-racisme-proof-2/).
- *Namen & famen*. De gemeente kan sportaanbieders die voldoen de Code Goed Sportbestuur(Fried: zie: https://nocnsf.nl/goed-sportbestuur)'namen & famen' (voor een toelichting op 'naming & faming', zie het KIS-artikel Arbeidsmarktdiscriminatie aanpakken door 'naming & faming')(Fried: zie: https://www.kis.nl/artikel/arbeidsmarkdiscriminatie-aanpakken-door-%E2%80%98naming-faming%E2%80%99). Wanneer voetbalclubs zichtbaar alert zijn op racisme en bijvoorbeeld een wedstrijd stilleggen vanwege racistische uitlatingen, kan het gemeentebestuur hen daarvoor prijzen (een voorbeeld hiervan komt van de directeur betaald voetbal van de KNVB)(Fried: zie: https://www.rtlnieuws.nl/sport/voetbal/artikel/5291079/directeur-betaald-voetbal-trots-op-spelers-na-racisme-incident). Ook daarmee geeft de gemeente een signaal dat racisme niet toelaatbaar is.
- *Inzetten rolmodellen.* Om meer aandacht te vragen voor discriminatie/racisme in de sport en de sociale norm te versterken dat discriminatie/racisme in de gemeente niet getolereerd wordt, kan de gemeente rolmodellen inzetten voor het uiten van deze boodschappen. Denk hierbij aan bekende, succesvolle sporters die afkomstig zijn uit de eigen gemeente en/of er binding mee hebben. Het is belangrijk om daar niet alleen rolmodellen van kleur voor te vragen maar juist ook witte rolmodellen. Door zich duidelijk uit te spreken tegen racisme, geven zij het goede voorbeeld aan andere witte sporters.
- *Cijfers verzamelen van ervaringen met discriminatie in de sport*. Door cijfers te verzamelen krijgt de gemeente beter zicht op de reikwijdte van het probleem en kan zij nog beter de sociale norm uitdragen dat deze discriminatie niet door de beugel kan. De gemeente kan aan de hand van cijfers namelijk duidelijk maken dat er een aanpak wordt ontwikkeld om deze aantallen omlaag te krijgen en eventuele streefcijfers noemen. Bovendien kan door periodiek cijfers te verzamelen het beleid gemonitord worden.
- *Afspraken over racistische spreekkoren.* Racistische spreekkoren rondom voetbalwedstrijden zijn geen onbekend verschijnsel. De gemeente kan daar met voetbalclubs afspraken over maken: op welke momenten er ingegrepen moet worden, én plannen ontwikkelen om voetbalracisme preventief aan te pakken. Hiervoor kan bijvoorbeeld Het Spreekkorenproject van de Anne Frank Stichting en RADAR worden ingezet (zie kader hieronder).

Goed voorbeeld

De Anne Frank Stichting en RADAR hebben Het Spreekkorenproject (Fried: zie: https://www.annefrank.org/nl/educatie/product/52/het-spreekkorenproject/)ontwikkeld. Met dit educatieve programma worden 'voetbalsupporters' bewust gemaakt van discriminerende acties op de voetbaltribune, met als doel racistische leuzen te bestrijden. Dit project is nu voornamelijk gericht op antisemitische spreekkoren, maar kan als voorbeeld gebruikt worden voor andere vormen van discriminatie/racisme in de sport.

Stap 2: Beleid en kennis stimuleren bij sportorganisaties

Om ervoor te zorgen dat sportclubs een stevig beleid kunnen voeren tegen discriminatie, kan de gemeente de volgende aanpakken overwegen:

- *Ondersteuning antidiscriminatiebeleid sportorganisaties*. Om ervoor te zorgen dat sportorganisaties weten hoe zij antidiscriminatiebeleid vorm kunnen geven, zouden zij ondersteuning kunnen ontvangen van een organisatie met expertise op dit terrein (bijvoorbeeld een antidiscriminatiebureau). Deze organisatie kan helpen om het beleid te formuleren, bedenken hoe dit het beste gemonitord kan worden, aangeven welke trainingen er ingezet kunnen worden et cetera.
- *Netwerkvorming ondersteunen.* Een onderdeel van dergelijke ondersteuning kan netwerkvorming zijn; sportorganisaties die in de gelegenheid worden gesteld onderling kennis en goede voorbeelden uit te wisselen op het terrein van antidiscriminatie. De gemeente kan deze ondersteuning subsidiëren, zodat er voor sportorganisaties geen drempel is om er gebruik van te maken. Betrek hierbij bijvoorbeeld de alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen'(Fried: zie: https://www.sportakkoord.nl/inclusief-sporten-en-bewegen/alliantie-sporten-en-bewegen-voor-iedereen/). Dit netwerk kan ook worden betrokken bij het door de gemeente te ontwikkelen en uit te voeren antidiscriminatiebeleid in de sport. Door sportaanbieders hierbij te betrekken, ontstaat er draagvlak voor het beleid. Daarnaast is het aan te raden ook mensen die discriminatie/racisme hebben ervaren te betrekken bij het beleid. Hun ervaringsdeskundigheid kan een waardevolle inbreng opleveren en kan het draagvlak voor het beleid vergroten.
- *Trainingen stimuleren.* De gemeente kan voor bestuurders, trainers en vrijwilligers trainingen stimuleren en faciliteren over bijvoorbeeld stereotypering in de sport (zie ook de e-learnings van Centrum Veilige Sport Nederland)(Fried: zie: https://centrumveiligesport.nl/preventie/kennis-en-kunde/e-learnings). Hierbij kan de gemeente samenwerkingen aangaan met (lokale) maatschappelijke organisaties die effectieve trainingen aanbieden. Deze trainingen kunnen worden aangeboden in bijeenkomsten van het (te vormen) lokale netwerk van sportaanbieders. Het kan gaan om verschillende typen trainingen. Bijvoorbeeld trainingen gericht op het leren ingrijpen bij discriminatie ('bystandertrainingen'; voor informatie over ingrijpen bij grensoverschrijdend gedrag, zie het stappenplan Omstanders activeren (Fried: zie: https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2021-06/Omstanders-activeren-stappenplan.pdf)van Movisie). Maar ook trainingen om het vrijwilligers-/personeelsbestand diverser en inclusiever te maken. Daarnaast kan de gemeente sportverenigingen stimuleren om gebruik te maken van het Stimuleringsbudget Inclusief Sporten en Bewegen.(Fried: zie: https://nocnsf.nl/clubacties)Succesvolle aanpakken kunnen vervolgens weer met elkaar worden gedeeld. Bij al deze trainingen is het belangrijk dat ze zowel worden ingezet in clubs met volwassenen, als in clubs met kinderen en jongeren (zie bijvoorbeeld de Trainingen Sport en Gedrag van HALT),(Fried: zie: https://www.halt.nl/interventie/trainingen-sport-en-gedrag)en zowel onder professionals als onder amateurs.

Stap 3: De vrijblijvendheid voorbij

Naast bovenstaande aanpakken kan de gemeente inzetten op een minder vrijblijvende aanpak:

- *In de subsidie-eisen.* In de eisen om in aanmerking te komen voor subsidie, kan de gemeente opnemen dat de sportclub aandacht moet besteden aan de preventie en aanpak van discriminatie en racisme. In de verantwoording van de besteding van de subsidie kan de gemeente vragen om een toelichting op de manier waarop dit is gebeurd.
- *Monitoring en evaluatie*. Aan te raden is om als gemeente te monitoren welke ervaringen sporters hebben met discriminatie en racisme bij de sportclubs in de gemeente. Wanneer uit deze monitoring naar voren komt dat bij bepaalde sportaanbieders veelvuldig discriminatie en racisme wordt ervaren, kan de gemeente met die sportclubs het gesprek aangaan over hoe dit te verbeteren en hier concrete afspraken over maken. Vervolgens is het aan te raden deze afspraken te evalueren (voor tips zie de Beleidswijzer Sport & Bewegen (Fried: zie: https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/wp-content/uploads/2020/01/Beleidswijzer-digitale-versie-6-juni-2018.pdf)van Kenniscentrum Sport). De gemeente kan ook consequenties verbinden aan het niet-nakomen van afspraken op dit terrein. Zo heeft in Amsterdam de wethouder al aangekondigd dat Amsterdamse sportclubs hun huisvesting kunnen verliezen wanneer zij niet daadkrachtig optreden bij discriminatie/racisme.

Overige maatregelen

Als aanvulling op bovenstaande kan de gemeente de volgende aanpakken overwegen:

- Buurtsportcoaches. Vrijwillige (jeugd)trainers en teambegeleiders zonder opleiding kunnen begeleiding krijgen van buurtsportcoaches. De gemeente kan daar een rol in spelen door de buurtsportcoaches te ondersteunen met een trainingsaanbod over diversiteit en inclusie. Buurtsportcoaches kunnen daarnaast ingezet worden voor het stimuleren van diversiteit in de sport. Om daar op grotere schaal gebruik van te (laten) maken, kan de gemeente meer buurtsportcoaches plaatsen of aantrekken.
- Campagne voeren. De gemeente kan campagne voeren om bewustzijn te creëren over discriminatie/racisme in de sport, bijvoorbeeld met een campagne zoals 'Blijf je stil of praat je erover?' (Fried: zie: https://centrumveiligesport.nl/preventie/verklaring-omtrent-het-gedrag/campagne-blijf-je-stil-of-praat-je-erover)
- Het meldingssysteem optimaliseren. De gemeente kan de meldingsbereidheid vergroten door de informatievoorzieningen voor sporters die discriminatie/racisme ervaren, te verbeteren. Denk aan het promoten van de DiscriminatieMelder (Fried: zie: https://eredivisie.nl/nieuws/discriminatie-of-racisme-in-het-stadion-meld-het/)voor het melden van racisme en discriminatie in het stadion. Ook verenigingen kunnen bewust worden gemaakt van tuchtmogelijkheden en de mogelijkheden om als vereniging een melding te maken. Daarnaast kan de gemeente ervoor zorgen dat verenigingen (eenvoudiger) advies kunnen verkrijgen over hoe om te gaan met discriminerende/racistische incidenten. De gemeente kan ook de opleidingskosten voor vertrouwenscontactpersoon (Fried: zie: https://sportopleidingen.nl/sportopleidingen/374-vertrouwenscontactpersoon)vergoeden, zodat elke sportvereniging er een heeft. Let wel: het vergroten van meldingsbereidheid alleen is niet voldoende, gemeenten moeten er ook voor zorgen dat de meldingen goed worden opgepakt en dat waar nodig er vervolgstappen worden ondernomen.

1* In de factsheet van het Mulier Instituut wordt het begrip migratieachtergrond gebruikt voor Nederlandser met een Turkse, Marokkaanse, Surinaamse of Antilliaanse achtergrond.

2* KNVB ziet toename meldingen over discriminatie | Trouw (Fried: zie: https://www.trouw.nl/sport/knvb-ziet-toename-meldingen-over-discriminatie~be7ba010/)

4) De huidige krappe arbeidsmarkt biedt volop kansen om ieders talent te benutten

Schulinck 1 september 2022

€ 50 miljoen voor gemeenten om werkzoekenden te begeleiden naar werk

Minister Schouten (Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen) stelt € 50 miljoen uit Europese middelen ter beschikking aan gemeenten voor de begeleiding van werkzoekenden naar werk. Van het bedrag was € 12,5 miljoen al eerder toegezegd door de minister.
Gemeenten kunnen het extra geld gebruiken voor lopende arbeidsmarktgerichte projecten gericht op werkzoekenden die dienstverlening van de gemeente krijgen. Ze kunnen het ook inzetten voor de bemiddeling naar werk van Oekraïense vluchtelingen. "Gemeenten kunnen zo meer doen om mensen die nu nog langs de kant staan en graag willen werken een opstap te bieden naar een baan", aldus minister Schouten. "De huidige krappe arbeidsmarkt biedt volop kansen om ieders talent te benutten."
De middelen worden aan het Europees Sociaal Fonds (ESF) toegevoegd. Voor activiteiten die gemeenten tot 1 oktober 2022 uitvoeren geldt dat zij volledig uit dit fonds worden gefinancierd. Daarna kunnen gemeenten via het nieuwe ESF+-programma gebruik blijven maken van de subsidie, waarbij ze zelf een deel dienen te financieren.

Actieplan Minister Schouten en minister Van Gennip (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) zijn dit voorjaar gestart met een actieplan om de kansen op werk voor werkzoekenden te vergroten en werkgevers sneller te helpen aan personeel via de arbeidsmarktregio's. Hierin werken UWV en gemeenten samen aan dienstverlening voor werkgevers en werkzoekenden.
Bron: rijksoverheid.nl

5) Realiseren van flexwoningen kan helpen om woningtekort voor spoedzoekers te verkleinen

Platform 31 1 september 2022

Durf (meer) flexwoningen te bouwen!

De woningnood is hoog. Wie snel een woning nodig heeft, vindt moeilijk iets. Of betaalt al gauw de hoofdprijs en zoekt snel verder. Op korte termijn zijn er dringend meer betaalbare woningen nodig. Het realiseren van flexwoningen kan helpen om het woningtekort voor met name spoedzoekers te verkleinen.

De behoefte aan flexwonen stijgt Minstens tien procent van de huishoudens heeft snel beschikbare en betaalbare woonruimte nodig, waaronder studenten, afgestudeerden, arbeidsmigranten, gescheiden mensen, kenniswerkers, ggz-uitstromers, vluchtelingen en statushouders. En natuurlijk daklozen. De bestaande woningmarkt voorziet onvoldoende in deze spoedvraag naar woonruimte. Een flexibele schil aan woonruimte – flexwonen – naast de reguliere woningvoorraad, biedt een oplossing.

Politieke ambities flexwonen Flexwonen staat dan ook hoog op de politieke agenda. Minister Hugo de Jonge heeft in de Nationale Woon- en Bouwagenda de ambitie opgenomen om 15.000 flexwoningen per jaar te realiseren. En daarnaast om jaarlijks lege kantoren en winkels tot 15.000 woningen te transformeren. Dat zijn hoge ambities. Het Rijk stimuleert flexwonen met wet- en regelgeving en (financiële) instrumenten. Via de Crisis- en herstelwet is eenvoudig een omgevingsvergunning mogelijk om voor langere duur (langer dan 10 jaar) af te wijken van het bestemmingsplan. En via een recente wijziging van de Woningwet kan een tijdelijk huurcontract doorlopen tot het einde van de exploitatietermijn. Tijdelijke woningen waren al vrijgesteld van de verhuurderheffing (die in 2024 vervalt). En er zijn diverse subsidies, bijvoorbeeld voor de huisvesting van kwetsbare doelgroepen.

Wat is flexwonen? Met flexwonen wordt gedoeld op verschillende tijdelijke woonoplossingen: de woning, bewoning of locatie is tijdelijk. Flexwoningen kun je realiseren door een bestaand gebouw dat tijdelijk beschikbaar is te transformeren tot tijdelijke woningen, een permanent gebouw te gebruiken voor tijdelijke bewoning of nieuwe en verplaatsbare woningen te bouwen. Flexwonen is dus breder dan enkel de verplaatsbare woonunits.

De kansen van flexwonen In steeds meer gemeenten worden flexwoonprojecten gerealiseerd: gemiddeld 5.000 woningen per jaar in de afgelopen twee jaar volgens Expertisecentrum Flexwonen. Dat komt echter nog niet in de buurt van de rijksdoelstelling. Het onlangs uitgekomen rapport Flexwoningen als aanvulling op het woningaanbod (Fried: zie: https://www.pbl.nl/publicaties/flexwoningen-als-aanvulling-op-het-woningaanbod)van het PBL geeft inzicht in de complexiteit van het realiseren van flexwoningen. Flexwonen biedt veel kansen, maar het is belangrijk om voldoende oog te hebben voor (mogelijke) obstakels. Alleen op die manier kunnen flexwoonprojecten succesvol gerealiseerd worden. Waarom zou je flexwoningen bouwen?

Flexwonen vergroot de woningvoorraad Flexwonen biedt spoedzoekers een dak boven het hoofd en voorkomt situaties als bankslapen bij vrienden en familie, of wonen in een vakantiehuisje, een auto of bedrijfspand. Ook kan flexwonen dienen als aanjager van een gebiedsontwikkeling (placemaking). Daarnaast speelt flexwonen in op een eventuele afnemende woningbehoefte in de toekomst. Flexwonen is immers een tijdelijke woonoplossing. Belangrijk om te melden is dat flexwonen áltijd aanvullend is op de reguliere woningvoorraad. Andersom geredeneerd: zónder flexwonen zijn er gewoon minder woningen beschikbaar.

Flexwoningen zijn snel te realiseren Flexwoningen komen meestal als modulaire pakketten uit de fabriek en hebben een korte productietijd. Veel producenten kunnen ze binnen een half jaar leveren. Doordat flexwoningen grotendeels in de fabriek worden gerealiseerd, zijn personeelstekorten, weersomstandigheden en schadelijke uitstoten minder een probleem dan bij de traditionele woningbouw. Mogelijk komt er per 1 januari 2023 met de invoering van de nieuwe Wet kwaliteitsborging van het bouwen een landelijke toelatingstoets voor conceptuele woningbouw, waaronder flexwoningen. Dit helpt bij de versnelling en opschaling van het concept. De mogelijkheid om woningen te demonteren, te verplaatsen en te hergebruiken, bevordert ook de circulariteit in de bouw.

Kritiek en hulp voor flexwonen Critici stellen dat de personele inzet voor flexwoonprojecten ten koste gaat van de inzet voor permanente woningbouw. Maar dat hangt vooral af van de kennis en ervaring met flexwoonprojecten. Er komen steeds meer flexwoonprojecten en daardoor is er ook steeds meer kennis beschikbaar. Daarnaast kennen reguliere bouwprojecten verschillende fases en wordt daar niet continu aan gewerkt. Dit geeft ruimte om ook aan korter durende flexwoonprojecten te werken. Het Rijk steunt flexwonen met het Expertteam Woningbouw en de Versnellingskamers Flexwonen van RVO. Het Kadaster en RVO kunnen helpen met het vinden van locaties met een Locatiescan (Fried: zie: https://www.kadaster.nl/-/flexwonen-sneller-realiseren-met-locatiescan). En recent is de Taskforce Versnelling Tijdelijke Huisvesting (Fried: zie: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/06/10/kamerbrief-over-versnelling-woningbouw)opgericht, die met 100 miljoen euro voor nieuwe flexwoonprojecten en 80 miljoen euro voor transformatieprojecten ook financieel kan ondersteunen.
Vrijdag 26 augustus is naar aanleiding van de opvangcrisis van asielzoekers met gemeenten en provincies een pakket afgesproken, waarin partijen zekerheden hebben voor de plaatsing en herplaatsing van flexwoningen. Naast de stimuleringsregeling van 100 miljoen euro wordt een garantstelling van 316 miljoen euro uitgewerkt, die de financiële risico's van verplaatsbare woningen verkleinen. Het Rijksvastgoedbedrijf zet panden en grond in en koopt flexwoningen in. Samen met woningcorporaties wordt gekeken naar de meest effectieve manier van inkoop waarmee bouwers ook zicht krijgen op continuïteit van de vraag. Doel is het versneld realiseren (Fried: zie: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/08/26/tk-brief-besluitvorming-

opvangcrisis)van 37.500 flexwoningen in de periode 2022-2024 (2022: 7.500, 2023: 15.000, 2024: 15.000).
Bij de realisatie van flexwoningen spelen verschillende belangrijke aandachtspunten die voor vertraging kunnen zorgen. In de planvoorbereiding is het creëren van draagvlak bij professionele partijen en buurtbewoners een aandachtspunt. Dit vergt een zorgvuldige voorbereiding en de nodige tijd. Daarnaast kent de aansluiting van flexwoningen op nutsvoorzieningen dikwijls een veel langere wachttijd dan het plaatsen van de woning zelf. En als ze er eenmaal staan en er (ook) meer zorgbehoevende doelgroepen worden gehuisvest, vragen de verhuur en exploitatie meer aandacht dan die van reguliere woningen.

Flexwonen voorkomt negatieve maatschappelijke effecten

Spoedzoekers die geen woonruimte kunnen vinden, komen vaak in een onhoudbare situatie terecht, zoals dak- of thuisloosheid. Jongeren blijven (ongewild) eindeloos thuis wonen. Echtscheiders kunnen niet weg. Banen blijven onvervuld wegens gebrek aan woonruimte. (Buitenlandse) studenten komen niet. Doorstroming vanuit de maatschappelijke opvang of beschermd wonen stagneert. Asielzoekerscentra puilen uit, omdat bedden bezet blijven door statushouders. De schrijnende situatie in Ter Apel illustreert dit dagelijks.
Flexwoningen voor spoedzoekers kunnen negatieve maatschappelijke effecten voorkomen. Een belangrijke vraag is wat er met huurders gebeurt na afloop van het huurcontract. En of alle huurders de tijdelijkheid wel aankunnen. Huurders moeten tijdig op zoek naar vervolghuisvesting. Die moet er redelijkerwijs wel zijn; in sommige flexwoonprojecten worden daarom langere huurcontracten aangeboden. Via een recente wijziging van de Woningwet kan dit tot het einde van de exploitatietermijn. Dit schetst een spanningsveld: alle tijdelijke huurders een vast vervolgcontract bieden, is prettig voor hen, maar vermindert de beschikbaarheid van woonruimte voor hun opvolgers.
In sommige projecten wonen verschillende doelgroepen gemengd door elkaar met zowel 'vragende' als 'dragende' bewoners ('magic mix'). Dat biedt kansen (Fried: zie: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/05/29/kamerbrief-over-stimuleringsaanpak-flexwonen) voor participatie, integratie en het tegengaan van eenzaamheid. Er is dan wel een passende vorm van (sociaal) beheer nodig.

Flexwonen is financieel haalbaar

Een sluitende businesscase van flexwoningen is niet altijd gemakkelijk. Om deze toch sluitend te krijgen, kan de exploitatietermijn verlengd worden. De maximale termijn om af te wijken van het bestemmingsplan via de Crisis- en herstelwet is vijftien jaar. Bovendien hoeft een tijdelijk bouwwerk, zoals een flexwoning, slechts te voldoen aan de in het Bouwbesluit opgenomen voorschriften voor tijdelijke bouw. Sommige gemeenten bieden gegarandeerd een nieuwe locatie aan na afloop van de afgesproken exploitatietermijn, ook al weten ze nog niet waar. Door deze verlenging van de looptijd worden de flexwoningen vervolgens wel financieel haalbaar. Bij de verplaatsing naar een andere tijdelijke locatie hoeft de woning niet aan een nieuw bouwbesluit getoetst te worden, maar bij de verplaatsing naar een permanente locatie wel.
Ook kan je onderzoeken of de restwaarde van flexwoningen vergroot kan worden, bijvoorbeeld door een teruglevergarantie van de producent of doorverkoop aan een andere partij. De tweedehandsmarkt van flexwoningen is nu nog beperkt, maar als deze groeit wordt de restwaarde van flexwoningen duidelijker. Hierdoor kan een flexwoonproject makkelijker financieel haalbaar worden.
Een andere manier om de businesscase toch sluitend te krijgen is met subsidies. Sommige gemeenten maken geld vrij om de businesscase sluitend te krijgen of rekenen een lagere grondprijs als de grond in hun eigendom is. Het voorkomen van dak- of thuisloosheid of andere onwenselijke woonsituaties is de belangrijkste reden om hier publiek geld aan te besteden. Subsidie kan ook in de vorm van een (overheids)garantie. Als een langere exploitatietermijn of herplaatsing onverhoopt niet lukt, worden risico's achteraf gedeeld.

Durf (meer) flexwoningen te bouwen! Het realiseren van flexwoningen is zeker niet gemakkelijk, maar met goede wil van meerdere partijen absoluut mogelijk. Met elke flexwoning die je realiseert help je iemand aan een dak boven het hoofd en kun je verdere maatschappelijke problemen voorkomen. Flexwonen is dan ook geen alternatief voor een reguliere woning, maar voor géén woning. Dus durf (meer) flexwoningen te bouwen!

Meer informatie

- Flexwoningen als aanvulling op het woningaanbod. Een verkenning van de kansen en obstakels bij het realisatieproces (PBL, 2022) (Fried: zie: https://www.pbl.nl/publicaties/flexwoningen-als-aanvulling-op-het-woningaanbod)
- Locatiescan (Kadaster) (Fried: zie: https://www.kadaster.nl/-/flexwonen-sneller-realiseren-met-locatiescan)
-
- Kamerbrief over versnelling woningbouw (ministerie van BZK, 10 juni 2022)(Fried: zie: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/06/10/kamerbrief-over-versnelling-woningbouw)
- Kamerbrief over besluitvorming opvangcrisis (ministerie van JenV, 26 augustus 2022)(Fried: zie: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/08/26/tk-brief-besluitvorming-opvangcrisis)
- Kamerbrief over stimuleringsaanpak Flexwonen (ministerie van BZK, 29 mei 2019) (Fried: zie: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/05/29/kamerbrief-over-stimuleringsaanpak-flexwonen)

Meer weten over flexwonen?

Platform31 werkt al langere tijd aan een programma over flexwonen: aanjaagprogramma's, en thema's als behoeftebepaling, kansen en mogelijkheden benutten, gebruik van leeg vastgoed, tijdelijke huurcontracten, nieuwe huisvesters, mengen van doelgroepen, et cetera. Meer informatie is te vinden via: platform31.nl/flexwonen. (Fried: zie: https://www.platform31.nl/thema-s/wonen/flexibel-wonen)

6) Initiatieven voor woonvormen voor senioren hebben moeite om geschikte locaties te vinden

Platform 31 1 september 2022

Ruimte voor woonvarianten senioren

Zoeken naar plekken in beleid en ontwikkeling

Maarten Hoorn, Platform31 **Initiatieven voor woonvormen voor senioren hebben moeite om voldoende geschikte locaties te vinden. Het is lastig voor initiatieven om 'ertussen' te komen bij gemeenten. Gemeenten hebben veel andere opgaven waarmee zij rekening moeten houden. Stijgende bouwkosten, personeelstekorten en gemeentebegrotingen die onder druk staan, werken ook niet mee om tot eenvoudige realisatie te komen. In dit artikel een duiding van de manier hoe gemeenten werken om zo initiatieven voor woonvormen voor senioren verder te ondersteunen.**

Tot zo'n vijftien jaar geleden waren veel gemeenten actief betrokken bij ontwikkelingen. Zij hadden veelal grond in eigendom. Door de financiële crisis in 2008 leden veel gemeenten verlies op deze gronden. Ze hadden verwacht hierop woningen te kunnen bouwen, maar dat stokte. In combinatie met de neo-liberale gedachte om meer aan de markt over te laten, zijn gemeenten daardoor terughoudender geworden om zelf actief betrokken te zijn bij nieuwe ontwikkelingen. Dat maakt dat je als initiatief niet alleen naar de gemeente moet kijken.

Grofweg zijn er drie manieren waarop een initiatief tot stand kan komen:
• als onderdeel van een grote gebiedsontwikkeling;
• op grond van een derde partij;
• op grond van de gemeente.
In alle gevallen is het goed om te weten binnen welke context de keuzes voor gebruik van gronden worden gemaakt. Andere ruimtelijke keuzes, zoals bereikbaarheid of nabijheid van voorzieningen blijven buiten beschouwing. Daarbij is het goed om te beseffen dat er op de grondmarkt op dit moment sprake is van een enorme schaarste. Het woningtekort is hoog. De woningprijzen stijgen over de hele breedte: koop en huur. Bouwmaterialen zijn schaars, waardoor de kosten ervoor torenhoog zijn. Ook is er een tekort aan personeel in de bouw, wat ook weer leidt tot een stijging van de bouwkosten.

Ruimtelijk beleid Het ruimtelijk beleid van een gemeente geeft aan wat de beoogde ruimtelijke ontwikkelingen zijn van een gemeente. Gemeenten gebruiken dit beleid als toetsingskader om te bepalen of zij mee willen werken aan een initiatief of voor de wijze waarop zij gronden willen gebruiken. In dit geval zijn de omgevingsvisie en de woonvisie van belang. In een woonvisie komen alle verschillende aspecten aan bod die van belang zijn voor het wonen. Denk aan aantallen, typologieën, locaties en doelgroepen. Hierbij komt ook de rol van de woningcorporaties aan bod. Voor de uitvoering helpt het om ervoor te zorgen dat in een gemeentelijke woonvisie de woonvarianten voor senioren aan bod komen.

Een omgevingsvisie geeft het integrale beleid van een gemeente weer. Een omgevingsvisie geeft een omschrijving van de huidige situatie van de leefomgeving weer. Het gaat ook in op de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkelingen. Om een goede plek te verwerven in een omgevingsvisie, is het van belang om ook input te geven voor de huidige situatie in een gemeente. [1] Het aantal senioren in een gemeente, de verwachte ontwikkeling van de vergrijzing, het huidige aanbod van woon(zorg)varianten en/of de bestaande initiatieven die een plek zoeken, zijn verschillende mogelijkheden om de noodzaak voor woonvarianten voor het langer thuis onder de aandacht te brengen.

Een woonvisie of een omgevingsvisie kan vervolgens bepaalde kaders meegeven. Zo heeft de gemeente Nieuwegein in haar woonvisie zogenoemde woonzorgcirkels om de voorzieningen getekend van 400 meter[2] De gemeente maakt daarmee concreet wat zij als interessante woonplekken ziet voor senioren, nabij het wijkvoorzieningen, gezondheidszorg, winkels en openbaar vervoer. Als een ontwikkeling plaatsvindt binnen deze cirkels, moet een initiatiefnemer aantonen hoe met de combinatie wonen en zorg wordt omgegaan. De gemeente Deventer heeft in haar omgevingsvisie het begrip 'pantoffelafstand' opgenomen. Dit betekent dat voorzieningen op (korte) loopafstand beschikbaar en toegankelijk moeten zijn. In de omgevingsvisie van de gemeente Súdwest-Fryslân staat dat elke kern ten minste één ontmoetingsplek moet hebben. Hoewel dit niet specifiek over woonvormen voor senioren gaat, geeft het wel duidelijke kaders mee.

1 Zie bijvoorbeeld ook "Gezondheid in omgevingsvisies" (Fried: zie: https://www.platform31.nl/publicaties/gezondheid-in-de-omgevingsvisie) van Platform31 en Pharos.
2 Zie de "Aanvulling woonvisie 2015 uit april 2019" van de gemeente Nieuwegein

Gebiedsontwikkelingen in een ander perspectief In de afgelopen jaren is de vorm van gebiedsontwikkelingen drastisch veranderd. Eind jaren 90 waren de plannen voor de Vinex-wijken gemaakt: grootschalige locaties buiten de steden. Voor bijzondere initiatieven was dat relatief duidelijk. Achter zo'n grootschalige ontwikkeling zat vaak een specifieke organisatie, al dan niet in de vorm van een publiek-private samenwerking. Dat maakte het duidelijk bij wie je als initiatief moest aankloppen om iets voor elkaar te krijgen. Binnen zo'n brede gebiedsontwikkeling is dan vaak de mogelijkheid om de winst van sommige (zeer) winstgevende onderdelen in te zetten voor maatschappelijke initiatieven waarvoor geen financieel sluitende business case was te maken. Tegenwoordig zijn ontwikkelingen veel meer fijnmazig. Na de crisis in de jaren 10 was organische gebiedsontwikkeling meer in zwang.

Tegenwoordig zijn het veelal mengvormen tussen integraal en organisch. Dat betekent dat het voor een bijzonder initiatief lastig is te weten bij wie je moet aankloppen. Fijnmazig betekent ook dat er meer initiatieven zijn, waardoor er veel plekken zijn waar je moet aankloppen. Bij veel gebiedsontwikkelingen is de gemeente ook niet meer actief betrokken, omdat gemeenten in veel gevallen geen grondposities meer hebben. Uiteraard blijft de gemeente de partij die moet besluiten over het wijzigen van een bestemmingsplan en het verlenen van een vergunning. Dat maakt het voor initiatieven juist van belang om terug te kunnen vallen op het beleid, waarin woonvormen voor senioren expliciet zijn opgenomen als doelstelling om te realiseren in een gemeente

Fases bij gebiedsontwikkeling Een gebiedsontwikkeling bestaat grofweg uit vier fases[3]
Deze fases zijn niet strak omlijnd, maar het geeft wel een indruk van de volgordelijkheid.

1. Verkenning, waarin de wenselijkheid van een ontwikkeling wordt onderzocht, onder meer op basis van het beleid. Dit resulteert vaak in een principebesluit van een gemeente.
2. Haalbaarheid, waarin wordt verkend of een ontwikkeling op die plek haalbaar is. Is de ontsluiting goed geregeld? Worden natuurwaarden niet aangetast? Wat is de financiële haalbaarheid? Wat vindt de omgeving van een ontwikkeling? Als er verschillende partijen bij zijn betrokken, resulteert dit vaak in een samenwerkingsovereenkomst.
3. Ontwerp, waarin de detaillering van de ontwikkeling vorm krijgt. De programmering van een ontwikkelingen - welke functies waar - komt hier aan bod. Hierin is veelal inspraak mogelijk van de omgeving en de grondexploitatie komt aan de orde. In deze grondexploitatie wordt specifiek gekeken

3 Zie het boek “Zo werkt gebiedsontwikkeling!” van Friso de Zeeuw.

wat de financiële haalbaarheid is. Dit resulteert vaak in een investeringsbesluit. Als functies wijzigen ten opzichte van de huidige functies, zal ook de wijziging van een bestemmingsplan plaatsvinden.
4. Uitvoering, waarin de vergunningen worden verleend. Als dit allemaal rond is, zal de ontwikkelingen plaatsvinden.

De fases kunnen verschillen per ontwikkeling. Gedurende elke fase kunnen wijzigingen in de plannen voorkomen of kan juist weer een stap terug worden gedaan in de fases. Dat zijn wijzigingen die bewust plaatsvinden, omdat op basis van onderzoeken, verkenningen of nieuwe inzichten blijkt dat iets anders meer wenselijk is. Maar het kan soms ook onbewust gaan. Doordat andere personen betrokken raken bij een gebiedsontwikkeling worden afspraken niet één op één overgenomen. Het kan ook zijn dat niet alle juiste mensen op het juiste moment betrokken zijn. Omdat het een dynamisch proces is, is het voor een initiatief goed om in elke fase aangesloten te blijven. Als uit een verkenning blijkt dat de locatie erg geschikt is voor een specifieke woonvorm voor senioren, dan wil dat niet zeggen dat dit in de laatste fase nog steeds overeind staat. Voor een initiatiefnemer is het van belang om bij elke fase daadwerkelijk aangehaakt te blijven.

Sturing door gemeenten Gemeenten hebben een belangrijke publieke rol bij ontwikkelingen. Zij kunnen richting geven door visies, partijen aan elkaar verbinden, subsidies verlenen en regels stellen. Voor specifieke ontwikkelingen stelt een gemeente een bestemmingsplan vast. In Nederland gaan we daarbij altijd uit van zogenoemde toelatingsplanologie. Dat betekent dat een gemeente een ontwikkeling mogelijk maakt. Het is niet mogelijk voor een gemeente om een verplichting op te leggen dat een ontwikkeling ergens komt. Dus ook al staat in een bestemmingsplan de functie wonen en is het nu een grasveld. Een eigenaar van de grond is niet verplicht op hier te gaan bouwen. Dat is altijd een private verantwoordelijkheid. Als de gemeente grond in eigendom heeft, dan is een private sturing natuurlijk wel mogelijk.

Het is goed om te realiseren dat gemeenten veel verschillende doelen hebben. Naast een volkshuisvestelijke taak gaat het ook over bijvoorbeeld economie en arbeidsmarkt, mobiliteit en infrastructuur, energietransitie, klimaatadaptatie en diverse doelstellingen in het ruimtelijk domein. Dit betekent dat voor verschillende gronden tegenstrijdige belangen kunnen zijn. Vanuit het sociaal domein voldoende support voor woonvormen voor senioren is daarmee niet voldoende garantie om

het ook daadwerkelijk voor elkaar te krijgen. Een goede verankering in het ruimtelijke beleid is daarom ook noodzakelijk.

Verschillende uitgangspunten Die mix tussen de publieke doelen en private doelen van de gemeente en het feit dat een link met de grondeigenaar relevant is, geldt voor veel verschillende initiatieven. Op het moment dat een woonvariant voor senioren een onderdeel is van een grote gebiedsontwikkeling [voorbeeld Stadshart Delfzijl (Fried: zie: https://www.platform31.nl/nieuws/nieuw-stadshart-voor-delfzijl-aan-zee-setting-voor-wonen-met-een-plus) en De Vroon in Den Haag (Fried: zie: https://www.platform31.nl/nieuws/fit-vitaal-in-de-vroon-collectief-wonen-voor-senioren-met-het-heft-in-eigen-handen)] is het relevant om in alle fases van een gebiedsontwikkeling aangesloten te zijn. Dit is een tijdsintensief proces, vol onzekerheden. Het is daarnaast ook mogelijk om een ontwikkeling op de grond van een derde partij te realiseren. De doorlooptijd en de onzekerheden zijn vaak wat kleiner; zeker als de omvang van de grond wat beperkter is. Hierbij geldt echter wel dat het moet passen binnen een ontwikkeling. De flexibiliteit om plannen aan te passen is voor zo'n perceel vaak beperkter.

Tot slot is het uiteraard ook mogelijk om op de grond van een gemeente te ontwikkelen. Gemeente Rotterdam met vijf aangewezen locaties om nieuwe woonconcepten voor senioren te ontwikkelen is daar zo een voorbeeld van. Op het moment dat er grondeigendom is, zetten gemeenten dit vaak uit in een tender. De manier waarop dit gebeurt, verschilt. Het verschil in scope dat is te maken, zit in een prijsselectie, planselectie of partnerselectie: 5

• Bij een prijsselectie ligt het plan vaak al (redelijk strak omlijnd) vast, en beoordeelt de gemeente op de beste prijs. Dit zijn de selecties waar de gemeente zoekt naar de hoogste prijs.

• Bij een planselectie zijn er vaak criteria waarop wordt beoordeeld. Deze criteria kunnen kwalitatief van aard zijn, die aansluiten bij beleidsambities. De prijs maakt hiervan vaak een onderdeel uit.

• Bij een partnerselectie zoekt een gemeente een partner om gezamenlijk een ontwikkeling mee te realiseren. Dit wordt regelmatig toegepast bij grootschalige, complexe plannen. Voor woonvarianten voor senioren kan het dus behulpzaam zijn om ervoor te zorgen dat in de criteria is opgenomen dat woonvarianten wenselijk zijn. Hierbij helpt het, als dit in het beleid is verankerd. Tot voor kort verkochten gemeenten ook regelmatig één op één grond aan een initiatiefnemer. Dit gebeurde bijvoorbeeld op het moment dat een gemeente een initiatief vond aansluiten bij de ambities die een gemeente had. Eind 2021 oordeelde de Hoge Raad echter in het zogenoemde Didam-arrest dat overheden bij de verkoop van grond gelegenheid moeten bieden aan (potentiële) gegadigden om mee te dingen. Het één op één verkopen aan een partij is daarom niet meer mogelijk. Voor specifieke initiatieven die in gesprek zijn met gemeenten voor de verkoop van grond is dit een uitspraak die relevant is. Overigens kan een gemeente bij verkoop van gronden hieraan wel voorwaarden stellen, bijvoorbeeld dat het gebruikt moet worden voor het realiseren van woonvarianten voor senioren.

Grondbeleid Bij veel mensen heerst het beeld dat bij gebiedsontwikkelingen winst wordt gemaakt. Uit onderzoek van het programma Stedelijke Transformatie (Fried: zie: https://www.stedelijketransformatie.nl/)blijkt dat dit in de meeste gevallen niet het geval is: er zijn zelf tekorten. 6 Dit betekent dat bij het bij ontwikkelingen grond- of gebiedsexploitaties scherp in de gaten gehouden worden.

4 Dertig portetten van gerealiseerde woonvormen voor senioren, onderdeel van het programma Woonvarianten via Platform31 kennis- en netwerkorganisatie voor stad en regio - Wooninitiatieven in beeld (Fried: zie: https://www.platform31.nl/thema-s/wonen-zorg/woonvarianten-voor-senioren/wooninitiatieven)

5 Zie ook "Reiswijzer Gebiedsontwikkeling 2019. Een praktische routebeschrijving voor marktpartijen en overheden.", te downloaden via https://akroconsult.nl/reiswijzer/.

6 Zie "Analyse onrendabele toppen" via www.stedelijketransformatie.nl/publicaties

Bij woonvarianten voor senioren die vanuit een maatschappelijk oogpunt ontwikkeld worden en waarvoor dus geen maximale (grond)opbrengsten voor een gemeenten komen, is een link met het grondbeleid relevant. Grondbeleid heeft de naam dat geld bepaalt. Maar grondbeleid is ook een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van volkshuisvesting, lokale economie, natuur en

groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te realiseren. Gemeenten gaan daar op verschillende manieren mee om. In het verleden werd grondbeleid vaak als een financiële melkkoe gezien. Dat beeld kantelt wel steeds meer, waarbij grondbeleid steeds meer een vliegwiel is voor maatschappelijke doelstellingen. Bij een gebiedsontwikkeling werd vaak gekeken naar een sluitende gebiedsexploitatie, terwijl een ander type ontwikkeling (zoals infrastructuur) als een investeringsproject wordt gezien. Een investeringsproject kost geld, maar levert maatschappelijke meerwaarde op. Zie hiervoor ook het gedachtengoed van maatschappelijk grondbeleid (Fried: zie: https://www.platform31.nl/nieuws/maatschappelijk-grondbeleid-inzetten-voor-woonvarianten-senioren). De Nota Grondbeleid van een gemeente geeft inzicht in de manier waarop een gemeente tegen het grondbeleid aankijkt. Op deze manier kan een initiatief goed inschatten wat de mogelijkheden zijn dat grondbeleid ingezet kan worden om maatschappelijke doelen te behalen.

Conclusies Gebieds- en locatieontwikkelingen hebben te maken met complexe processen en veel verschillende maatschappelijke doelen. Om een kans van slagen te maken binnen een ontwikkeling, is het goed om op de hoogte te zijn van de processen die spelen. Hiervoor is het van belang om een goede positie in het ruimtelijke beleid van de gemeente te hebben. Als het eenmaal is opgenomen, gaat het niet vanzelf. In het proces kan nog van alles wijzigen, zeker op het moment dat de exploitatie van een gebied onder druk staat

7) Kijken of we mensen die voor hen belangrijk zijn, kunnen vragen om eens mee te denken

Eigen Kracht Centrale 2 september 2022

Doorbreken van eenzaamheid en thuiszitten

In Rotterdam loopt een project vanuit de gemeente waarbij Eigen Kracht-conferenties kunnen worden aangeboden aan mensen die een bijstandsuitkering ontvangen, meestal al vele jaren. Mijn collega: “Het is erg mooi om te zien wat er mogelijk is, maar de start is bijna altijd moeizaam. Wij krijgen gegevens door van iemand die akkoord is dat er een Eigen Kracht-coördinator langskomt. Als we dan bellen voor een afspraak, merken we dat er veel wantrouwen is. We moeten benadrukken dat wij niet voor de gemeente werken, dat we onafhankelijk zijn en geen belang hebben. En duidelijk zijn over wat we wel doen: kijken of we mensen die voor hen belangrijk zijn, kunnen vragen om eens mee te denken.”

Lichamelijke klachten “We kwamen bij een mevrouw van 51 jaar met een Senegalese achtergrond. Ze sprak Engels met de Eigen Kracht-coördinator. Ze wilde vooral duidelijk maken dat ze echt niet kan werken vanwege veel lichamelijke klachten. De Eigen Kracht-coördinator herhaalde dat wij onafhankelijk zijn. De argwaan bleef een tijd, maar op enig moment merkte ze op dat wij heel andere vragen stelden dan alle anderen. Toen durfde ze te vertellen over haar kinderen en een buurvrouw. Ze zei dat ze niet veel contacten had. Ze was altijd bang dat mensen erachter kwamen dat ze schulden had. Bij het tweede bezoek was haar dochter erbij. Die sprak goed Nederlands en vertelde dat haar moeder ook een wandelmaatje had. Zij was blij met het idee van een bijeenkomst, ze had zorgen over het feit dat haar moeder nauwelijks buitenkwam.”

Buurthuis Een week later belde de Eigen Kracht-coördinator. De vrouw had haar buurvrouw verteld over een mogelijke bijeenkomst. De buurvrouw bleek koffie te schenken in het buurthuis en had haar meegevraagd. Ze vond het spannend, maar was toch gegaan. Toen de coördinator vroeg wat ze belangrijk vond voor de bijeenkomst, vertelde ze dat ze hulp nodig had bij alle papieren. Ze wilde haar kinderen daar nooit mee belasten. Het bleek dat ze analfabeet was en dat altijd had weten te verbergen. Binnenkort is de bijeenkomst. Met haar kinderen, de buurvrouw, haar wandelmaatje en nog twee mensen uit het buurthuis. Ook komt er iemand van het wijkteam en de schuldhulpverlener. Haar dochter bereidt het met haar voor. We merken dat deze stapjes heel belangrijk zijn om eenzaamheid en thuiszitten te doorbreken.”

Trainingen op open inschrijving *Wilt u in uw werksituatie ook kringen vergroten en de regie bij de mensen zelf laten? Er staan weer trainingen op open inschrijving ingepland. De training 'Het faciliteren en organiseren van familiegroepsbijeenkomsten' wordt op 10 en 11 november van 9.30 tot 16.30 uur georganiseerd in Amersfoort. Deze training levert 13 accreditatiepunten op bij SKJ en bij Registerplein. Lees meer informatie of stuur een e-mail naar: trainingen@eigen-kracht.nl. Direct inschrijven kan natuurlijk ook.*

Een sterk verhaal op vrijdag *Voor mij is vrijdag altijd een dag om even stil te staan bij de verhalen uit de dagelijkse praktijk van mijn collega's en mij. Bijzondere verhalen, omdat uitzichtloze situaties soms 180 graden draaien. Sterke verhalen, omdat ze de kracht tonen van mensen die hun vragen durven delen met de mensen om hen heen en zo met vereende kracht tot oplossingen komen. Ze zijn het delen waard.*
Ik wens u en de uwen veel verbinding en een prettig weekend,
Hedda van Lieshout

8) Willen mensen, als ze genoeg geld hebben, aub vrijwillig die rollator zelf betalen?

Google melding Wmo: Noordhollands Dagblad 3 september 2022

Rijken meer laten betalen voor een rollator dan anderen? Een mooi streven, maar het mag niet. Schagen wil het toch | Opinie

Marten Visser 2 september 2022 SCHAGEN **Het is een mooi streven. Houd de zorg betaalbaar. Regel dat de 'rijken' meer betalen, dan de 'armen'. Schagen gaat er voor. Maar levert het wat op, die mooie plannen? Of is het alleen voor de bühne? En hoe ver mag je gaan om je doel te bereiken?**

Om die laatste vraag maar meteen te beantwoorden: heel ver. Vindt althans een meerderheid in de gemeenteraad van Schagen. Lap er gerust de wet voor aan je laars, stellen coalitiepartijen CDA, JessLokaal, Senioren Partij en PvdA. De kosten voor de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (rollators, trapliften, huishoudelijke hulp) moeten en zullen omlaag. Op dit moment doen ambtenaren een 'moreel appel' op mensen die hulp aanvragen. Willen zij, als ze genoeg geld hebben, aub vrijwillig die rollator zelf betalen?

De grote partijen in de raad willen meer doen. Ze zouden het liefst in de salarisstroken duiken van mensen die via de WMO een rollator, traplift of huishoudelijke hulp aanvragen. Een inkomenstoets. Geen vrijwilligheid meer. Heeft iemand geld genoeg? Helaas, dan mag hij die rollator lekker zelf betalen. Klinkt sympathiek. Er is slechts één klein probleempje. Het mag niet. De wet is er duidelijk over. Gemeenten mogen geen inkomensgrens (Fried: zie: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/zorg-en-ondersteuning-thuis/vraag-en-antwoord/hulpmiddel-wmo-2015-weigeren-hoog-inkomen#:~:text=De%20gemeente%20mag%20geen%20inkomensgrens,en%20hulpmiddelen%20uit%20de%20Wmo.)stellen bij het verstrekken van hulpmiddelen via de WMO.

Negentien euro Een eigen bijdrage vragen mag wel. Het gebeurt nu al. In veel gevallen betalen mensen die via de WMO thuishulp krijgen een bijdrage van ongeveer negentien euro per maand, ongeacht hun inkomen. De grote partijen in Schagen willen het liefst een inkomensafhankelijke bijdrage gaan vragen. Zodat mensen met een dikke portemonnee een hogere eigen bijdrage aftikken dan inwoners die weinig geld hebben.

Wederom: klinkt sympathiek. Maar het mag niet. De ambtenaren die het gemeentebestuur adviseren zijn er duidelijk over. 'We treden buiten het wettelijk kader',(Fried: zie: https://raad.schagen.nl/Documenten/Moreel-appel-Wmo-Bespreeknotitie-1.pdf)schrijven zij in hun stuk voor de gemeenteraad. In normaal Nederlands: 'hiermee overtreden we de wet'. Dikke kans dat het ministerie de gemeente Schagen op de vingers gaat tikken, staat in het zelfde stuk te lezen.

Niet aan beginnen dus, zou je denken. Als gemeenteraad doelbewust de wet overtreden, dat is een brug te ver. Dat zien de grote partijen in Schagen toch anders. CDA, JessLokaal, Senioren Partij en PvdA hebben er veel voor over om de zorgkosten binnen de perken te houden, het staat dan ook prominent in hun 'regeringsakkoord'. Op zich logisch.

Het komt regelmatig voor dat inwoners met een goed inkomen de particuliere schoonmaakster de laan uitsturen. Omdat ze via de WMO voor een eigen bijdrage van negentien euro per maand schoonmaakhulp kunnen krijgen en dus veel goedkoper uit zijn. Zo gaat zorg die bedoeld is voor mensen die daar echt niet zonder kunnen naar rijkelui die dat steuntje in de rug bepaald niet nodig hebben. Dat wekt ergernis, zeker nu de kosten van de WMO de pan uitrijzen.

Maar ja: inwoners met meer geld extra laten betalen mag niet. Dat bepaalt landelijk beleid, dat een gemeente maar heeft te volgen. Het weerhoudt de grote fracties er niet van om het toch te proberen. Onder het motto 'we lopen voor de troepen uit', en: 'we maken dit regionaal'. Verbazing bij de oppositie. ,,Als er mensen zijn die klagen over de rook van de houtkachel van de buren, dan zeggen we dat we niks kunnen doen omdat de wet geen mogelijkheid biedt. En hier schuiven we de wet wel aan de kant'', aldus raadslid (en jurist) Frans Jansen van D66. Lambert Riteco van GroenLinks: ,,Wij zijn op zich niet tegen een inkomensafhankelijke bijdrage. Maar het mag gewoon niet. Dan ben je toch klaar?'' Daar is geen speld tussen te krijgen. Het is bovendien de vraag hoeveel bezuinigingen dat moreel appel en al die plannenmakerij de gemeente nu echt oplevert. Daar is geen zinnig woord over te zeggen, erkennen burgemeester en wethouders. Waar er altijd de nadruk wordt gelegd dat alles meetbaar en controleerbaar moet zijn heeft Schagen hier geen enkel idee of de talloze ambtelijke uren die inmiddels zijn gestoken in het bedenken en voltikken van notities en beleidsstukken in de praktijk ook maar iets opleveren.

Wethouder Cor Quint kwam tijdens de discussie van de raad over het instellen van een inkomensafhankelijke bijdrage niet verder dan 'ik neem het mee'. In de politiek betekent dat geregeld dat je over dit plannetje nooit meer iets hoort. Dat is misschien in dit geval maar het beste ook.

9) Het protest tegen de komst van 222 recreatiewoningen bij Vlietland zwelt aan

Leidsch Dagblad 3 september 2022

Protest tegen bouw bij Vlietland zwelt aan: 38 bezwaren tegen 'megalomaan' vakantiepark

Marlies Vording2 september 2022 LEIDSCHENDAM/VOORSCHOTEN **Het protest tegen de komst van 222 recreatiewoningen bij Vlietland zwelt aan. In totaal zijn bij de gemeente Leidschendam-Voorburg 38 zienswijzen ingediend door stichtingen, verenigingen en andere belanghebbenden.** Wie de bezwaren op de plannen hebben ingediend en wat de exacte inhoud is, maakt de gemeente niet bekend. Op dit moment is Leidschendam-Voorburg nog bezig met de beoordeling en de verwerking van de gegevens. De belangrijkste punten uit de zienswijzen komen geanonimiseerd in een nota terecht, die bestemd is voor de gemeenteraad. Die kan het document gebruiken bij de vaststelling van het nieuwe bestemmingsplan van Vlietland-Noord.

Vakantiewoningen Het veelbesproken bouwplan bij Vlietland-Noord draagt de naam Dutch Lake Residence. Ontwikkelaars Kondor Wessels Vastgoed en DGI Ventures willen er 222 vakantiewoningen met elk een aanlegsteiger laten verrijzen. Daarnaast komen er 569 parkeerplaatsen, een restaurant en een bedrijfswoning.

Een van de zienswijzen komt bij zestien leden van de Roeivereniging Rijnland vandaan, blijkt uit een recente brief van de club aan de gemeenteraad van buurgemeente Voorschoten. Aangezien de vereniging bij de plas ligt, maken de leden wekelijks intensief gebruik van Vlietland.

De roeivereniging voelt niets voor de plannen van de ontwikkelaars. Zij vrezen voor extra lawaai, parkeer- en verkeersproblemen en onveiligheid op het water door een toename van het aantal gemotoriseerde boten. Verder wijst de club op de gevolgen voor de natuur, waar volgens hen niet

genoeg onderzoek naar is gedaan. Daarbij denken de sporters niet alleen aan de kap van geliefde bomen en struiken. Ook hebben roeiers de afgelopen jaren zeldzame ijsvogels gesignaleerd bij de recreatieplas. Daarnaast is het gebied geliefd bij beschermde vleermuissoorten.

'Megalomaan' De Buren van Vlietland - zes families die nabij de plas wonen - hebben eerder deze zomer net als de roeivereniging bezwaar aangetekend bij Leidschendam-Voorburg tegen het 'megalomane' plan. Hetzelfde geldt voor de Vrienden van Vlietland, een stichting die zich inzet voor behoud van het natuurgebied.

De teller van het aantal krabbels onder de petitie van het Voorschotense burgerinitiatief Vlietland, dat eveneens fel tegen de plannen is, stond vrijdagmiddag op 16.926. Bij de ondertekenaars zitten honderden inwoners uit Voorburg, Voorschoten en Leiden, maar ook politieke partijen zoals de Leidse CDA-fractie. De Leidse politiek vindt de ontwikkelingen überhaupt niets, bleek uit de beantwoording van schriftelijke vragen door het stadsbestuur.

Bezwaar van Voorschoten Voor Voorschoten, dat een eigen zienswijze heeft ingediend, is de kwestie ingewikkeld, omdat Vlietland officieel in de gemeente Leidschendam-Voorburg ligt. Geografisch gezien ligt de recreatieplas veel dichter bij de dorpskern van Voorschoten dan bij de centra van Leidschendam, Voorburg en Stompwijk, maar toch heeft het er geen zeggenschap over. De Voorschotense gemeenteraad heeft grote moeite met de plannen, zo bleek al voor de zomervakantie. De fracties namen toen unaniem een motie aan over de toekomst van de plas. De partijen riepen B en W daarin op om de bestaande zorgen over de plannen over te brengen aan het bestuur van buurgemeente Leidschendam-Voorburg.

'Rechten niet verspeeld' Uit een informatiebrief van het college van B en W blijkt dat dat inmiddels is gebeurd. Volgens het bestuur zijn er door Leidschendam-Voorburg nog geen onomkeerbare besluiten genomen. 'Voorschoten heeft zijn rechten zeker niet verspeeld', schrijft het college.

Zo staat er op 21 september nog een informatiebijeenkomst met onder andere de provincie Zuid-Holland en Leidschendam-Voorburg op de agenda. Tijdens die samenkomst kan Voorschoten de eigen zienswijze nog eens toelichten. Levert dat geen gewenst resultaat op, dan kan de gemeente nog in beroep gaan.

Voor het zo ver bezoekt gedeputeerde Anne Koning op vrijdag 16 september Vlietland-Noord. Zij neemt daar met wethouder Bianca Bremer van de gemeente Leidschendam-Voorburg de petitie van Burgerinitiatief Vlietland in ontvangst.

Geschiedenis Bouwplannen bij Vlietland-Noord zijn al jaren in de maak. In 2005 stelde de toenmalige gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg een nieuw bestemmingsplan vast, dat de komst van vakantiewoningen mogelijk maakte, maar die kwamen er niet. Dutch Lake Residence bestaat uit veel meer huizen dan het eerdere plan, dus moet er een nieuw bestemmingsplan komen. Wanneer de gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg een besluit neemt over de plannen voor Vlietland-Noord, is nog onbekend. Mogelijk gebeurt dat aan het einde van dit jaar

10) Hulpverlening bij huiselijk geweld op de lange termijn niet altijd toereikend

Zorg+welzijn 4 september 2022

Hoe maak je patronen bij huiselijk geweld bespreekbaar?

Bij de aanpak van huiselijk geweld is de focus vaak alleen gericht op het stoppen van het acute geweld. Er wordt te weinig gedaan aan het creëren van structurele en emotionele veiligheid, vindt psycholoog Margreet Visser. Ze ontwikkelde een animatie voor hulpverleners om makkelijk in gesprek te gaan over de destructieve patronen in een gezin.

Vorig jaar verscheen het onderzoek De Lange adem (Fried: zie: https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/kwestie-van-lange-adem/) van het Verwey Jonkers Instituut waarin kinderen

die bij Veilig Thuis werden gemeld een aantal jaar werden gevolgd. ‘Bij verreweg het grootste aantal kinderen was de melding terecht’ vertelt Margeet Visser, klinisch psycholoog en senior onderzoeker bij het Kinder-en Jeugdtraumacentrum van Kenter Jeugdhulp. ’Deze kinderen kregen professionele hulp. Maar jaren later bleek dat de helft van de kinderen nog steeds in een gezin verbleef waar structureel en ernstig geweld plaatsvond.’

Welzijn kinderen Uit het onderzoek blijkt dat de hulpverlening bij huiselijk geweld op de lange termijn niet altijd toereikend is. Die conclusies sluiten aan bij de ervaringen van Visser, die gespecialiseerd is in de hulpverlening aan getraumatiseerde kinderen en hun ouders. De aanpak van huiselijk geweld heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld van een individueel gerichte manier van werken naar een meer systeemgerichte aanpak. Maar daarbij is voornamelijk aandacht voor de vraag: hoe stop je het geweld tussen partners?, meent ze. ‘Er is te weinig oog voor, het welzijn van, de kinderen.’

Richten op gezinsrelaties Ook ligt de focus te veel op het stoppen van het acute geweld. Visser: ‘Dat is natuurlijk belangrijk. Maar wil je het geweld echt stoppen, dan is er meer nodig. Dan moet je je als hulpverlener ook richten op de vraag: hoe maken we de gezinsrelaties structureel weer emotioneel veilig? Dan gaat het erom dat gezinsleden op elkaar kunnen steunen, elkaar vragen durven stellen en de ontwikkeling van kinderen niet belemmerd wordt. Heb je daar als hulpverleners geen aandacht voor, dan is de kans op terugval groot.’

Blauwe plekken Visser heeft veel ervaring met hoog-conflict scheidingen en geweld in gezinnen. Ze houdt zich al jaren bezig met systeemaspecten in gezinnen die daarbij een rol spelen. In 2010 ontwikkelde ze met Justine van Lawick de interventie Kinderen uit de Knel. Huiselijk geweld komt voort uit bepaalde (vaste) patronen en kwetsbaarheden van de leden van het gezin, weet ze. Visser noemt het blauwe plekken die mensen in hun jeugd of in andere relaties hebben opgelopen.

Cyclus overlevingsgedrag, ‘Ik word niet gezien’ of ‘ik moet het weer alleen doen’. Iedereen heeft vanuit eerdere ervaringen dit soort zinnetjes in zijn hoofd. Bij de ene persoon doen bepaalde overtuigingen meer pijn dan bij de ander. En hoe meer pijn ze doen, hoe meer stress ze geven als ze aangeraakt worden. ‘Die pijn wil je niet voelen en dan ga je in de overlevingsmodus’, licht Visser toe. ‘Bij de een is dat in gevecht gaan met degene die de pijn raakt. Een ander trekt zich helemaal terug uit het contact. Vaak raakt het overlevingsgedrag ook weer nieuwe pijn bij de ander aan waardoor er een soort cyclus ontstaat.’

Triggers Ze geeft een voorbeeld: ‘Stel de moeder doet iets, waardoor de vader zich buitenspel gezet voelt. Die denkt vervolgens: ik heb het helemaal gehad, ik doe het ook nooit goed. Als reactie kan hij de controle ingaan en erop staan dat het gaat zoals hij dat wenst. Als moeder daar niet in meegaat, kan de situatie escaleren.’ Ouders kunnen ook getriggerd worden door hun kinderen. ‘Dan denkt moeder bijvoorbeeld: oh als ik naar hem kijk, dan zie ik meteen zijn vader en voel ik dat ik geen goede moeder ben’, vervolgt Visser. ‘Terwijl het kind waarschijnlijk een hele andere boodschap geeft dan dat de vader ooit gedaan heeft. En het kind het nodig heeft dat de moeder een ouderrol aanneemt.’

Kwetsbaarheidscyclus Bewustwording van deze destructieve patronen in de zogenaamde kwetsbaarheidscyclus, is een eerste stap om de gezinsleden op een gezondere manier met elkaar om te laten gaan en geweld te voorkomen. ‘Zien dat de ander weer geraakt wordt in zijn patroon, kan er bijvoorbeeld al voor zorgen dat je niet meteen razend wordt’, verklaart Visser. ‘Later ga je dieper met elkaar in gesprek over de patronen: hoe komt het dat jij bepaalde gedachten hebt als de ander iets zegt? Wat heb jij meegemaakt in jouw voorgeschiedenis dat jij op deze manier denkt en reageert?’

Tool Visser ontwikkelde onlangs een tool voor hulpverleners waarmee ze makkelijker het gesprek met cliënten over dit onderwerp kunnen opstarten. Het gaat om een animatiefilmpje van vier minuten waarin uitgelegd wordt hoe mensen elkaars blauwe plekken raken en de reactie daarop de spanning verder laat oplopen. Ook wordt uitgelegd hoe je de spanning weer kunt laten zakken.

Makkelijker en sneller Visser testte de tool onder andere uit tijdens een groepsinterventie met twaalf ouders van Kind uit de Knel. 'Normaal gesproken leg ik dit zelf in de groep uit. Ik was heel benieuwd wat er gebeurde als ik de animatie liet zien. En het ging zoveel makkelijker en sneller. Binnen een paar minuten praatte de groep hierover met elkaar. Normaal gesproken gaat het chaotischer, nu was er meer focus.'

De tool is (later) gratis beschikbaar voor hulpverleners via YouTube.

Sigrid Starremans

11) Robotstofzuigers gaan het werk van huishoudelijke hulpen vergemakkelijken.

Zorgvisie 7 september 2022

Robotstofzuiger doet zijn intrede bij huishoudelijke hulp

Tzorg, Cordaan Thuisdiensten en Axxicom zijn aan de slag met de robotstofzuiger. Onderdeel van de pilot zijn gesprekken tussen de organisaties voor huishoudelijke ondersteuning en de gemeente over grootschalige implementatie. Hierdoor is het vrijwel zeker dat robotstofzuigers het werk van huishoudelijke hulpen gaan vergemakkelijken.

Momenteel hebben honderd cliënten in Amsterdam en Den Haag een robotstofzuiger in huis. De gemeenten Den Haag en Amsterdam hebben de stofzuigers gefinancierd. De organisaties voor huishoudelijke ondersteuning investeren tijd in de pilot. Medewerkers van Tzorg, Cordaan Thuisdiensten en Axxicom moeten worden getraind en cliënten en mantelzorgers geïnformeerd. Ook alle logistieke bewegingen zijn voor rekening van de zorgorganisaties.

Niet meer lobbyen Bij de start van de pilot -in mei- zijn ook intenties uitgesproken over de financiering na afronding van de evaluatie en het businessmodel. Martine Frentz is specialist innovatie bij Tzorg en betrokken bij de robotstofzuiger. 'Het mooie van deze pilot is dat we niet aan het eind nog moeten lobbyen bij de gemeente. Aanpassingen doorvoeren binnen de eigen organisatie en binnen de gemeente om dit duurzaam in te zetten, is onderdeel van de pilot. De intentie is om gezamenlijk te komen tot ingebruikname van de stofzuigerrobot, ook na de pilot.'

Voor iedereen In 2020 al zijn de partijen gestart met een kleine pilot met twintig stofzuigers voor drie maanden. Aanleiding was de toenemende vraag naar huishoudelijke hulp door de vergrijzing, gecombineerd met de arbeidsmarkttekorten. Uit die eerste, kleine pilot kwamen zulke hoopgevende berichten dat een grotere pilot is gestart. Bij de grotere pilot is ook de Haagse Hogeschool betrokken om onafhankelijk onderzoek te doen. Op die manier kunnen alle organisaties voor huishoudelijke ondersteuning in Nederland profiteren van de kennis. 'Het is niet bedoeld als ons idee', zegt Frentz. 'We hopen juist dat alle zorgorganisaties de kennis die we hebben opgedaan, willen gebruiken.'

Simpel model Hoewel het onderzoek nog in volle gang is, zijn er al wel wat ervaringen met de robotstofzuiger die gedeeld kunnen worden. Omdat de stofzuigers ook na de pilot gefinancierd moeten worden, is gekozen voor een simpel model met minder sensoren. Daardoor loopt de stofzuiger vast onder een doorgezakte bank. Dat is voor cliënten heel vervelend, want zij kunnen de stofzuiger er niet zelf onderuit halen. De stofzuiger doet volgens Frentz wel degelijk zijn werk, maar is niet voor elk huis geschikt.

Angst Sommige cliënten blijken de robotstofzuiger te spannend te vinden. Ze worden er onrustig van. Het is bijvoorbeeld een keer gebeurd dat een cliënt per ongeluk de timer heeft aangezet waardoor de stofzuiger midden in de nacht aan het werk ging. De timer werd meteen definitief uitgezet, maar de angst bleef.

Toch merkt Frentz dat het niet per definitie zo is dat cliënten die niet gewend zijn aan technologie, niet met de robot om kunnen gaan. 'De besturing werkt met een afstandsbediening', legt Frentz uit.

‘Als cliënten met een afstandsbediening de tv aan en uit kunnen zetten, kunnen ze dit ook. Ik zie veel kansen voor de adoptie van de robotstofzuiger bij iedereen die dat wil.’

Zelfredzamer Dan de positieve ervaringen die tot nu toe zijn gedeeld door cliënten en medewerkers. Cliënten die de stofzuiger elke dag gebruiken hebben een schoner huis en zijn zelfredzamer. Ook als de stofzuiger wordt bediend door de mantelzorger, is er een groter gevoel van eigen regie. Naasten kunnen bij een bezoekje ineens rustig een kopje koffie drinken, in plaats van dat ze even de stofzuiger door het huis heen halen.

Verlichting Een ander groot voordeel gezien de arbeidsmarkttekorten is dat het de werkzaamheden van medewerkers lijkt te verlichten. Zij kunnen nu klantgerichter werken doordat ze tijd overhouden om andere huishoudelijke taken te doen, zoals de koelkast schoonmaken. Frentz: ‘Stofzuigen is zwaar fysiek werk. Het scheelt al als je dat op een dag twee keer minder hoeft te doen.’

Ruimte Bovendien horen we dat huishoudelijke hulpen meer tijd krijgen voor de signaalfunctie bij de mensen die de robotstofzuiger gebruiken. Er is ruimte om te vragen hoe het gaat, om op te merken dat iemand ineens moeilijker beweegt en actie te ondernemen. ‘De thuishulp kan op die manier bijdragen aan het voorkomen dat er meer zorg ingeschakeld moet worden. Er is meer ruimte om het gesprek aan te gaan. Er is meer aandacht voor de mens’, zegt Frentz.

Uitdaging Een uitdaging is de tijdsinvestering voor het terugnemen en opnieuw plaatsen van een stofzuiger als een cliënt de stofzuiger niet meer wil, of als de cliënt is verhuisd of overleden. Dit kost gemiddeld drie tot vier uur. Frentz: ‘Dat is iets waar we ook echt nog met de gemeente en de leverancier naar moeten kijken. Hoe we dat kunnen verminderen of het ergens anders kunnen beleggen.’

Logisch De pilot loopt nog tot januari 2023. Als ook het onderzoek is afgerond, wordt gezamenlijk een businessmodel opgesteld en volgen gesprekken met de partijen. ‘We weten dat het gebruik van technologie noodzakelijk is’, zegt Frentz. ‘De robotstofzuiger wordt al overal – thuis en in het bedrijfsleven – gebruikt. Het is logisch dat die ook in de huishoudelijke zorg wordt ingezet.’

Ramen wassen Frentz verwacht dat het businessmodel voor de robotstofzuiger ook gebruikt kan worden als leidraad voor andere technologie. Er bestaat bijvoorbeeld ook een robot die de ramen kan wassen. ‘Het businessmodel daarvoor is wel iets complexer omdat dat een taak is die minder voorkomt in het huishouden, waardoor de financiële haalbaarheid lastiger te berekenen is.’

Suzanne Bremmers

12) Gemeenten moeten buurtbewoners faciliteren om de sociale infrastructuur te versterken

Binnenlands Bestuur 7 september 2022

Advies: maak werk van sociale wijken

Gemeenten moeten buurtbewoners faciliteren om de sociale infrastructuur te versterken, betogen twee adviesraden.

Nieuwe woningen bouwen, wijken verduurzamen, steden klimaatadaptief maken: de komende jaren moet er een hoop gebeuren in de ruimtelijke ordening. Die transitie is een kans om buurten socialer en leefbaarder te maken, maar dan moeten het rijk en gemeenten daar wel werk van maken.

Minder vrijblijvend Dat stellen de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) en het College van Rijksadviseurs (CRa) in een gezamenlijk advies aan minister Hugo de Jonge (Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, CDA). De twee adviesorganen betogen in het advies met de titel *Ruimte maken voor ontmoeting* dat het rijk een actievere rol zou moeten nemen als het gaat om de sociale leefomgeving. Beleidsvisies moeten concreter en minder vrijblijvend worden. Ook voor

gemeenten is er werk aan de winkel: zij moeten burgers beter betrekken bij de ontwikkeling van de buurt.
'In de lokale praktijk blijken beleidsvisies onvoldoende dwingend of bieden ze nog weinig inspiratie.'

Onder druk De leefbaarheid van de woonomgeving staat onder druk, constateren de RVS en het CRa. Op het platteland verdwijnen voorzieningen als winkels en bibliotheken, in de steden wordt de publieke ruimte steeds meer gecommercialiseerd. Tegelijkertijd lijkt ook de maatschappelijke verbondenheid te eroderen. Levens spelen zich meer dan voorheen af in bubbels van gelijkgestemden. Bovendien wonen mensen steeds vaker alleen.

Verwachtingen Beide ontwikkelingen tasten de sociale samenhang van buurten aan. Tegelijkertijd verwachten beleidsmakers steeds meer van de sociale relaties binnen buurten – denk aan beleidsidealen als 'samenredzaamheid' en de 'participatiesamenleving'. Er is echter weinig beleid gevoerd om die verwachtingen waar te maken. De aandacht voor leefbare buurten is de afgelopen jaren juist verwaterd, aldus de twee adviesraden. Leefbaarheid komt weliswaar langzaam weer op de radar van bestuurders, maar het thema komt nog niet echt van de grond: 'In de lokale praktijk blijken beleidsvisies onvoldoende dwingend of bieden ze vanwege het algemene karakter nog weinig inspiratie.'

Hefboom De ruimtelijke opgaven van de komende jaren zijn een kans om de sociale samenhang in wijken weer op te bouwen. De inspanningen rondom nieuwbouw, verduurzaming, energietransitie en klimaatadaptie zorgen immers voor een flinke verbouwing van de woonomgeving. De transitie kan werken als een 'hefboom' om de sociale leefbaarheid van wijken en buurten te verbeteren, maar dat gaat niet vanzelf, waarschuwen de RVS en het CRa. 'Sociale en gezondheidswaarden delven al snel het onderspit bij een te smalle aanpak die zich vooral richt op snelle en 'harde' resultaten (zo snel mogelijk meer woningen en minder CO2-uitstoot).'

Langetermijndoelen Om de kans die de ruimtelijke transitie biedt wél te benutten, moet het rijk een actievere rol nemen. Beleidsvisies moeten meer 'zeggingskracht' krijgen. Zo zouden er, naar het voorbeeld van de Klimaatwet, heldere langetermijndoelen kunnen komen voor een gezondere en socialere leefomgeving. Ook zouden basiseisen voor een adequate sociale infrastructuur een verplicht onderdeel van de gemeentelijke woonvisies, omgevingsvisies en gezondheidsnota's kunnen worden.

Buurtverhaal Op lokaal niveau moeten buurtbewoners ruimte krijgen om initiatief te nemen. Gemeenten moeten inwoners daarin faciliteren. Dat gaat nog niet altijd goed, zien de adviseurs: 'Contact met de inwoner wordt vaak gezien als "onderbreking van het werk", terwijl het juist de kern is: voor de inwoner werken.' Een 'buurtverhaal' of een 'buurtagenda', opgesteld samen met inwoners, moet het uitgangspunt van beleid zijn. Eigenaarschap van de bewoners staat dus centraal, de gemeente is vooral ondersteunend.
Adriaan de Jonge Redacteur

13) De zogenoemde menstruatiearmoede staat op steeds meer plekken op gemeentelijke agenda

Gemeente.nu 7 september 2022

Nieuwegein geeft gratis menstruatieproducten aan minima

7 september 2022 DOOR NIOBE MOEN **Wie in Nieuwegein een laag inkomen heeft, kan van de gemeente gratis menstruatieproducten krijgen. De gemeente volgt hiermee het voorbeeld van verschillende andere plaatsen.**

Minima in de gemeente Nieuwegein die een stadspas hebben, kunnen gratis menstruatieproducten zoals maandverband en tampons krijgen. De aanleiding voor het verstrekken van de producten is de toenemende prijsstijging van eerste levensbehoeften, zoals gas, benzine en voedingsmiddelen, zo schrijft de gemeente op de site.(Fried: zie: https://www.nieuwegein.nl/nieuws/gratis-

menstruatieproducten-voor-inwoners-met-een-nieuwegein-stadspas) 'Voor mensen met een krappe beurs wordt het steeds moeilijker om rond te komen van hun inkomen. Daardoor is ook de maandelijks terugkerende aanschaf van menstruatieproducten lastig om op te brengen.'

Stadspas nodig Inwoners die een inkomen tot 125 procent van de bijstandsnorm hebben, hebben recht op een Nieuwegein Stadspas.(Fried: zie: https://www.nieuwegeinstadspas.nl/info#)Met de pas krijgen ze korting op sportieve en culturele activiteiten, zoals zwemlessen en huiswerkbegeleiding. In de gemeente zijn er ongeveer 2800 huishoudens met zo'n pas. Hiermee kunnen ze nu dus ook gratis menstruatieproducten ophalen bij een lokaal GGD informatiepunt. Via de lokale Voedselbank is het al langer mogelijk om deze producten kosteloos te krijgen.

'Maatregel lijkt klein, maar betekent veel' De Nieuwegeinse wethouder Armoedebeleid Guido Bamberg zegt tegen NOS.nl (Fried: zie: https://nos.nl/artikel/2442644-gratis-tampons-en-maandverband-voor-minima-in-nieuwegein)blij te zijn iets te kunnen bijdragen aan de oplossing van het probleem. 'Dit is een maatregel die misschien klein lijkt, maar heel veel voor een ander kan betekenen. Daarom vonden we dat we hier als gemeente iets in moesten bijdragen. Inwoners hebben die producten gewoon maandelijks nodig.'

Op de gemeentelijke agenda De zogenoemde menstruatiearmoede staat op steeds meer plekken op de gemeentelijke agenda. De gemeenten doen dit om te voorkomen dat meisjes of vrouwen bijvoorbeeld thuisblijven tijdens menstruatiedagen en zo school- of werkdagen missen, omdat er geen geld is om producten aan te schaffen. Daarnaast heerst er vaak veel schaamte en ongemak bij gezinnen die geen geld hebben voor menstruatieproducten.
Nieuwegein volgt met het initiatief het voorbeeld van verschillende andere gemeenten. Zo berichtte Gemeente.nu een tijd geleden al dat Den Haag (Fried: zie: https://www.gemeente.nu/sociaal/den-haag-biedt-gratis-menstruatieproducten-aan/)tijdens een proef gratis menstruatieproducten beschikbaar stelde in een aantal openbare gebouwen en de maatschappelijke opvang. Ook de gemeente Amstelveen hield een pilot. (Fried: zie: https://www.gemeente.nu/sociaal/meer-gemeenten-delen-gratis-menstruatieproducten-uit/)Op verschillende middelbare scholen werden via een kastje in een lokaal gratis menstruatiemiddelen aangeboden aan meisjes, die daar vanwege de armoede thuis niet zelf aan kunnen komen. En in Rotterdam (Fried: zie: https://www.gemeente.nu/sociaal/meer-gemeenten-delen-gratis-menstruatieproducten-uit/)kunnen inwoners met een laag inkomen maandverband en tampons voor hun kinderen aanschaffen via het jeugdtegoed op de Rotterdampas.

Van openbare kastjes tot het buurthuis De lijst met gemeenten die menstruatiearmoede tegen willen gaan groeit gestaag door. Zo wordt ook in Renkum (Fried: zie: https://www.gelderlander.nl/arnhem-e-o/gratis-tampons-voor-vrouwen-die-dat-niet-kunnen-betalen-zijn-vaak-toch-al-niet-beste-dagen-van-de-maand~a56cfbaa/?cb=87a0f59aee5a978992c3226f30b949e9&auth_rd=1)binnenkort een aantal uitgiftepunten geopend. Verder startte gemeente Westland (Fried: zie: https://www.gemeentewestland.nl/actueel/nieuws/nieuwsbericht/archive/2022/03/article/menstruatieproducten-uitgiftepunten-mups-binnen-gemeente-westland-2595.html)dit voorjaar met een aantal Menstruatieproducten Uitgifte Punten, zogenoemde MUP's. De Groningse gemeenteraad (Fried: zie: https://gemeenteraad.groningen.nl/actueel/gemeenteraad_wil_gratis_tampons_en_maandverband/)komt ook in actie. De raad heeft het college van B&W gevraagd met een plan te komen waarmee menstruatiearmoede in Groningen op den duur verdwijnt. In de tussentijd moet de gemeente het mogelijk maken dat openbare ruimten worden voorzien van kosteloze menstruatieproducten.

In Apeldoorn hangen op verschillende plekken kastjes met producten, zoals op scholen, naast minibibliotheken, bij de voedselbank en bij buurthuizen. Verschillende gemeente werken hierin overigens samen met het Armoedefonds (Fried: zie: https://www.armoedefonds.nl/), zoals bijvoorbeeld gemeente Coevorden.(Fried: zie:

https://raadcoevorden.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/34f7fbda-9c23-437e-890a-a34b430050b4?documentId=7ad536dc-a765-4734-92ef-cf9a40b7c419&agendaItemId=4c1d7b14-81b1-459c-925c-82605e671c6b)

14) Een groot risico is dat één bedrijf verantwoordelijk is voor het hele doelgroepenvervoer

Binnenlands Bestuur 8 september 2022

'Je ziet nu de kwetsbaarheid van gemeenten bij aanbestedingen'

De problemen bij het Rotterdamse vervoersbedrijf Trevvel lopen volgens kinderombudsman Stans Goudsmit 'de spuigaten uit'.

De al jaren durende problemen in Rotterdam op het gebied van doelgroepenvervoer lopen sinds het begin van dit schooljaar uit de hand. Vooral leerlingen van het (voortgezet) speciaal onderwijs worden hierdoor geraakt. Voor de Rotterdamse kinderombudsman Stans Goudsmit is de maat vol.

De problemen met Trevvel bestaan al sinds 2018. In 2020 schreef de gemeentelijke ombudsman er ook al een rapport over. Is de situatie nu erger dan ooit?

Ja en je ziet ook dat de impact steeds meer toeneemt. Ouders krijgen problemen op hun werk doordat ze hun kind zelf op moeten halen van school, leerkrachten ontfermen zich 's middags langdurig over niet-opgehaalde kinderen en komen niet toe aan het voorbereiden van hun les. De problemen met vervoersbedrijf Trevvel lopen nu echt de spuigaten uit en wij zijn er helemaal klaar mee. Ook voor de zomervakantie ontvingen wij al extra klachten, Trevvel beloofde op de korte termijn orde op zaken te stellen maar dat is niet gebeurd. Sinds het begin van dit nieuwe schooljaar stijgt het aantal klachten juist explosief. Kinderen worden op onvoorspelbare tijden opgehaald of zelfs helemaal niet opgehaald. En het bedrijf is totaal onbereikbaar voor ouders en leerkrachten – ze staan eerst eindeloos in de wacht en vervolgens wordt de verbinding verbroken. Zo komt het nu voor dat een leerling om 5 uur 's middags nog niet thuis is en ouders geen idee hebben waar hun kind is.'

Waar zit volgens u het grootste probleem?

'Waar een groot risico zit, is dat de gemeente Rotterdam één bedrijf verantwoordelijk heeft gemaakt voor het hele doelgroepenvervoer. Je ziet nu de kwetsbaarheid van gemeenten als ze via een aanbesteding in zee gaan met één grote speler. Dat zie ik ook gebeuren in de jeugdbescherming. Partijen zijn dan noodgedwongen heel aardig voor elkaar. Als gemeente zet je zo'n grote organisatie met een lokale monopoliepositie niet zomaar aan de kant, want wat doe je daarna? Als er al een concurrent is, staat die niet zomaar klaar om alle taken over te nemen. Gemeenten zouden in de aanbesteding ook strengere eisen moeten stellen aan chauffeurs. Het bezit van een rijbewijs is nu genoeg om meerdere kinderen met gedragsproblemen te mogen vervoeren, dat is heel raar en vraagt veel van chauffeurs. De vaste begeleider moet terug op de bus, dat maakt het werk veel minder zwaar en daarmee aantrekkelijker. Het is nu echt een klotenbaan. Zo'n chauffeur rijdt twee uurtjes in de ochtend en twee in de middag. Het tarief is zó laag dat er onderweg soms ook nog pakketjes worden opgehaald om nog wat bij te verdienen, en dat kan je ze niet kwalijk nemen. Ook dat kunnen gemeenten meenemen in de aanbesteding, dat er reële tarieven worden betaald. '

Wat vindt u van de aanpak van de nieuwe wethouder Maarten Struijvenberg tot nu toe?

'Trevvel levert weliswaar de wanprestatie, maar de wethouder is eindverantwoordelijk voor het gemeentelijke leerlingenvervoer. Het lijkt er sterk op dat hij die verantwoordelijkheid ook daadwerkelijk neemt en daar ben ik blij mee. Hij heeft duidelijk gezegd dat hij Trevvel vanaf nu streng gaat aanpakken. Ook heeft hij toegezegd dat hij alle zeilen gaat bijzetten om ervoor te zorgen

dat alle leerlingen volgende week weer naar school kunnen, onder meer door andere vervoersbedrijven in te zetten. De huidige situatie vraagt om veel creativiteit. Zet bijvoorbeeld hotelbusjes in die naar Schiphol rijden, die staan toch een groot deel van de dag stil. Ik begrijp dat de wethouder op dit moment allerlei partijen actief benadert. En volgende week dinsdag gaat hij in gesprek met leerlingen over mogelijk oplossingen. Die hebben vaak goede ideeën. Ook daar ben ik blij mee, dat hij de gebruikers van Trevvel spreekt.'

Wat vindt u van het recente besluit om leerlingenvervoer in Rotterdam voorlopig voorrang te geven boven het vervoer van ouderen?

'Ik zeg niet dat ik het ok vind, maar ik begrijp de beslissing wel. Bij veel kinderen staat op dit moment het recht op onderwijs op het spel. Dat vind ik als kinderombudsman uiteindelijk toch belangrijker dan sociale activiteiten van ouderen. Maar deze maatregel mag voor die ouderen zeker niet te lang duren. Wat ook zij hebben belang om vervoerd te worden.'

Zijn de problemen bij Trevvel niet vooral te wijten aan de personeelstekorten waar de hele vervoerssector op dit moment mee kampt?

'Natuurlijk spelen die ook een rol, maar Trevvel heeft daarnaast ook veel andere problemen die al heel lang spelen, bijvoorbeeld op het gebied van de planning. Ook is het bedrijf onbereikbaar, niemand neemt de telefoon op. En er is een app die totaal niet werkt. Je zou er bijvoorbeeld op moeten zien waar een chauffeur zich bevindt. Nou, soms zien leerlingen dat hun chauffeur in Afrika is.'

Julie Wevers

15) Overheid schiet ernstig tekort bij bescherming van de meest kwetsbare kinderen in Nederland

Binnenlands Bestuur 8 september 2022

'Overheid faalt op het gebied van jeugdbescherming'

Volgens onderzoekers Universiteit Leiden moet minister Weerwind onmiddellijk ingrijpen

De overheid schiet ernstig tekort bij de bescherming van de meest kwetsbare kinderen in Nederland. Dit zeggen wetenschappers van de Universiteit Leiden die onderzoek deden in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid tegen Nieuwsuur.(Fried: zie: https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2443652-onderzoek-overheid-faalt-bij-uithuisplaatsing-kinderen-minister-moet-direct-ingrijpen)

Urgente actie De onderzoekers - onder wie de Leidse hoogleraar Jeugdrecht Mariëlle Bruning - roepen de minister voor Rechtsbescherming Franc Weerwind op om direct in te grijpen. In opdracht van het ministerie van Veiligheid en Justitie evalueerden zij de Wet herziening kinderbeschermingsmaatregelen. 'Noodgrepen en urgentie actie zijn noodzakelijk', zo schrijven de onderzoekers in hun rapport.

Uithuisplaatsing De overheid schiet volgens hen ernstig tekort bij de bescherming van de meest kwetsbare kinderen in Nederland. Kinderen die wegens een onveilige thuissituatie onder toezicht worden gesteld of zelfs uit huis worden geplaatst, krijgen niet de aandacht en hulp waar ze recht op hebben.

Bescherming onvoldoende Voor het onderzoek werd gesproken met ouders, kinderen, pleegouders, jeugdbeschermers, advocaten en rechters. 'Iedereen begint er zelf over hoe slecht het ervoor staat', zegt Bruning tegen Nieuwsuur. 'De overheid heeft de plicht kinderen te beschermen. Maar die bescherming is nu echt onvoldoende.' De bevindingen worden woensdag naar de Tweede Kamer gestuurd.

Redactie

16) Er wordt een aanbesteding gedaan voor de bouw van 2000 flexwoningen

Binnenlands Bestuur 8 september 2022

Rijk wil 2000 flexwoningen bestellen om bouwimpasse te doorbreken

Er wordt een aanbesteding gedaan voor de bouw van 2000 flexwoningen, waar gemeenten en woningcorporaties vervolgens op kunnen intekenen.
Minister Hugo de Jonge (Volkshuisvesting) hoopt de impasse rond de bouw van flexwoningen te doorbreken door het Rijksvastgoedbedrijf een grote bestelling te laten doen. Er wordt een aanbesteding gedaan voor de bouw van 2000 flexwoningen, waar gemeenten en woningcorporaties vervolgens op kunnen intekenen.

Geschikte locaties De bouw van flexwoningen is een belangrijk punt voor het kabinet. Er moeten vooral mensen in gehuisvest worden die snel een woning nodig hebben vanwege bijvoorbeeld een scheiding. Ook statushouders moeten er terechtkunnen. Tot en met 2024 moeten er 37.500 gebouwd worden, maar het is nog de vraag of dat lukt. Het is niet eenvoudig om geschikte locaties en voldoende mensen te vinden om de woningen neer te zetten, waarschuwde het Planbureau voor de Leefomgeving in juli. **Ook de financiële risico's vormen een drempel.** Dat laatste probleem hoopt De Jonge met dit plan weg te nemen. Hij hoopt dat gemeenten en woningcorporaties zijn voorbeeld volgen en flexwoningen gaan laten bouwen. Bovendien moet met één grote bestelling de bouw van de woningen versneld kunnen worden, denkt hij. (ANP)
ANP

17) Wat is er nodig voor zinvolle daginvulling voor thuiswonende mensen met dementie?

Movisie 8 september 2022

Zinvolle daginvulling voor mensen met dementie: 'Aansluiten bij het 'gewone' leven'

Onderzoek naar bevorderende en belemmerende factoren
Wat is er nodig om het aanbod voor zinvolle daginvulling voor thuiswonende mensen met dementie te versterken in gemeenten? Met deze vraag is Movisie aan de slag gegaan in drie lokale praktijken – daarbij is vanuit gemeentelijk perspectief naar de opgave en uitdagingen gekeken om voor mensen met dementie én hun naasten zinvolle daginvulling te realiseren.
Dementie is een progressieve aandoening en heeft impact op het sociale leven van een persoon en diens naasten. Daarom heeft ministerie van VWS het onderwerp hoog op de agenda staan – momenteel belichaamt in de Nationale Dementiestrategie (Fried: zie: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/09/21/nationale-dementiestrategie) – en is er al enkele jaren een pleidooi voor een dementievriendelijke samenleving (Fried: zie: https://www.samendementievriendelijk.nl/). De kern van een dementievriendelijke samenleving ligt in waarden zoals begrip, gelijkwaardigheid, meetellen, inclusie en participatie.

Belang van zinvolle daginvulling Activiteiten voor zinvolle daginvulling kunnen hierin betekenisvol zijn, omdat dit naast het beleven van plezier, ontspanning en creativiteit, ook ervoor kan zorgen dat mensen met dementie zichzelf nuttig en erkend voelen. Er zijn belangrijke aanwijzingen dat zinvol bezig zijn en blijven de progressie van de aandoening remt. Zinvolle daginvulling bevordert daarnaast ook de interactie met andere personen, waardoor het bijdraagt aan sociale participatie en verbeterde kwaliteit van leven, wat de progressie van de aandoening kan vertragen. Mensen met dementie geven zelf ook aan verlangen te hebben om door te gaan met alledaagse activiteiten die zij ondernamen, voordat zij de diagnose dementie kregen. Dit geeft hen in

bepaalde mate de mogelijkheid om hun oude levensstijl, routines en waarden te behouden, waardoor ze een houvast hebben in tijden van overgang en adaptatie aan hun nieuwe leven. Hierbij is het van belang dat zinvolle daginvulling past bij de identiteit, interesses en vaardigheden van een persoon met dementie.

Lees het volledige onderzoeksrapport (Fried: zie: https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2022-09/Onderzoeksrapport%20-%20bevorderende%20en%20belemmerende%20factoren%20zinvolle%20dagvulling%20voor%20mensen%20met%20dementie.pdf)

'Het is van belang dat zinvolle daginvulling past bij de identiteit, interesses en vaardigheden van de persoon met dementie'

Ambities en inzet van gemeenten

Uit de drie *case studies* blijkt dat het belangrijk is dat de activiteit laagdrempelig, vertrouwd en veilig is. Een vertrouwde en veilige sfeer kun je creëren door: interesse te tonen, luisteren, geduld te hebben, aan te sluiten bij behoeften van deelnemers en het bieden van een keuze. Een persoonlijke benadering is een belangrijk component voor succes. De persoonlijke benadering en de keuze om te mogen bepalen (eigen regie) wat deelnemers doen op een dagactiviteit bevordert de participatie aan een ontmoeting(sactiviteit).

Uit alle drie de case studies blijkt dat gemeenten zowel proberen te kijken naar nieuwe vormen en locaties, als aansluiting proberen te vinden bij wat er al is. De versterking en vernieuwing van het aanbod komt meestal tot stand in een wijkcentrum, dorpshuis of bibliotheek; deze worden ingericht of benut als ontmoetingscentra. De ontmoetingen worden meestal verzorgd vanuit de welzijnsorganisatie en zijn vrij toegankelijk en indicatieloos. Dit betekent dat mensen zich niet formeel hoeven aan te melden. Ook hoeven mensen geen Wmo eigen bijdrage te leveren en worden er geen voorwaarden worden gesteld voor deelname, zoals een indicatie.

In de drie casestudies zagen we dat de gemeenten naast het bieden van activiteiten voor zinvolle daginvulling, zich ook inzetten om bewustwording onder de inwoners te vergroten. Dit doen ze bijvoorbeeld door het organiseren van voorlichtingsactiviteiten of het inrichten van speciale 'Dementheek' hoek binnen de bibliotheken. Hiermee willen ze extra aandacht vragen voor personen met dementie en hun mantelzorgers én een dementievriendelijke samenleving creëren om het normale leven voor mensen hen te bevorderen. De gemeenten hebben aangegeven dat er ondanks deze gerichte maatschappelijke inzet nog steeds weinig kennis en bewustzijn is over de aandoening.

'Het realiseren van innovatief en divers aanbod vraagt om goede samenwerking tussen formele en informele zorg'

Lokale samenwerking

Het realiseren en organiseren van innovatief en divers aanbod ten aanzien van daginvulling vraagt om een goede en gestroomlijnde samenwerking tussen formele en informele zorg. Door de samenwerking tussen zorg en welzijn en partners zoals (sport)verenigingen en kunst- en cultuurverenigingen op te zetten dan wel te intensiveren, ontstaat er als vanzelf meer verbinding en uitwisseling, zo blijkt uit niet alleen dit verdiepend onderzoek maar ook uit de advisering en begeleiding van gemeenten door Movisie van het eerste halfjaar in 2022. Het is belangrijk om als samenwerkingspartners elkaar te kennen en op de hoogte te zijn van elkaars aanbod. Dat draagt bij aan tijdige signalering, adequate doorverwijzing en kennis en innovatie bij verenigingen zelf om mensen met dementie langer deel te laten nemen en te laten bijdragen aan de samenleving. Hierbij is een gestructureerde lokale benadering belangrijk.

Bevorderende factoren

1. Een ontmoeting(sactiviteit) die aansluit bij het leven en de behoeften van de persoon met dementie vergroot de zinvolheid ervan. Kies voor een **persoonsgerichte aanpak**. Maak de ontmoeting een activiteit van de mensen zelf, geef hen regie en laat de keuze voor invulling aan hen. Redeneer niet vanuit de aandoening, maar vanuit de persoon; niet vanuit zorg, maar vanuit leven. Sluit aan bij het gewone leven, bij wat mensen normaal gesproken ook zouden doen. Uitgangspunt is 'léven met dementie', niet 'zorg over dementie'. Integratie van

dementie in het gewone leven is belangrijk om mensen zolang mogelijk te laten meedoen. Gemeenten kunnen middels inkoop en subsidie hierop toezien en sturen.

2. Zorg voor een vertrouwde en veilige sfeer, laagdrempeligheid in de toegang en nabijheid. **Ontmoetingen in eigen buurt of wijk** kunnen zorgen voor cohesie tussen inwoners. Ontmoetingsplekken of -activiteiten in de buurt kunnen ook een antwoord zijn op de vervoersuitdaging. Bovendien is het voor veel mensen een grote stap om een dorp verder naar een ontmoetingscentrum of -activiteit te gaan. Hierbij is het niet zozeer de uitdaging om een nieuwe plek of activiteit te realiseren, maar aan te sluiten bij wat er al is aan activiteit(en) en locatie(s), denk aan Odensehuizen, Ontmoetingscentra, bibliotheek, wijkcentrum, dorpshuis, ontmoetingsplekken enzovoorts.
3. Tracht mensen met dementie **zo vroeg als mogelijk in beeld** te krijgen. Zeker in de beginfase is voortzetting en aansluiting bij het gewone leven mogelijk, bijvoorbeeld op de sportvereniging. Dit draagt óók bij aan de zelfredzaamheid van persoon met dementie zelf. Het is helpend om hun wensen en behoeften vroegtijdig te detecteren, zodat daar qua daginvulling tijdig op kan worden geanticipeerd. Dit voorkomt (grotere) zorgvraag, crisis in thuissituatie en verlicht druk op professionele zorg. Breng de weg naar gebruik in beeld, bijvoorbeeld aan de hand van *customer journeys*.
4. De **diversiteit van de groep** kan een groot pluspunt zijn. Diversiteit in achtergrond van mensen, ook wat betreft kwetsbaarheid en aandoening, kan ervoor zorgen dat mensen met dementie zich minder gestigmatiseerd voelen en zich aan anderen kunnen optrekken. Het is belangrijk om de doelgroep dementie niet te verbijzonderen.
5. Goed **partnerschap tussen beleid en uitvoering**. Laat gemeenten deel uitmaken van het dementienetwerk. Ondanks dat er verschillen zijn tussen de samenwerkende organisaties (opdrachtgever en opdrachtnemer, beleid en uitvoering), is het goed om gezamenlijk dezelfde ambitie na te streven: ervoor zorgen dat mensen met dementie (en hun naasten) zinvolle ontmoetingen hebben. Voor de gemeente is er de opgave om voorzieningen breder en beter bekend te maken en met zorg- en welzijnsorganisaties te investeren in passende en tijdige (door)verwijzing.
6. Bied professionals binnen zorg en welzijn (casemanagers, huisartsen, Wmo-consulent, wijkverpleegkundigen, sociaal werkers, vrijwilligers) **ruimte om verbinding en samenwerking te organiseren**. Professionals uit welzijn en zorg hebben vaak het beste voor met de persoon met dementie en diens naaste, maar redeneren ook nog vaak vanuit hun eigen referentiekader. Stimuleer multidisciplinair overleg. Openheid, vertrouwen en laagdrempeligheid in de samenwerking is helpend.
7. **Creativiteit en ondernemerschap** van aanbieders, verenigingen en ondernemers ten aanzien van dementievriendelijke activiteiten en ontmoetingen moet de ruimte krijgen. Probeer te streven naar een win-winsituatie: voor een sportclub is het belangrijk dat de faciliteiten worden gebruikt, voor mensen met dementie is het belangrijk dat zij (blijven) bewegen en actief bijdragen aan de vereniging. Sluit aan bij de ambities en mogelijkheden van maatschappelijke organisaties en partners en denk vanuit mogelijkheden om plekken te realiseren waar mensen met dementie elkaar en anderen kunnen ontmoeten.

Belemmerende factoren

1. Voor het betrekken van verenigingen, zoals sportverenigingen en kunst- en cultuurverenigingen, om hen te equiperen bij te dragen aan ontmoetingsactiviteiten en -plekken, is er nog een weg te gaan. Verenigingen zijn lang niet altijd even goed op de hoogte van dementie – zij (ver)wijzen snel naar het medisch domein. Aandacht in beleid en uitvoering voor het **handelingsperspectief** voor verenigingen en vrijwilligers is gewenst; ingaande op de handelingsverlegenheid hoe zij kunnen bijdragen aan de samenleving waarin mensen met dementie volwaardig participeren.

2. Het is voor gemeenten, zorgverzekeraars en zorgkantoren een uitdaging om gezamenlijk een soepele overgang te realiseren tussen zorg en ondersteuning vanuit **Wmo, Wlz en Zvw**. Er is welwillendheid om met elkaar mee te denken, maar mede ingegeven door financiën, blijft het een uitdaging om integraal te werken over wetgeving en verantwoordelijkheden. Dit leidt er in de praktijk soms toe dat mensen met dementie en naaste(n) niet altijd gebruik kunnen maken van geïndiceerde zorg of ondersteuning uit zowel de Wmo als de Wlz, waar dit wel gewenst is.
3. De omgang met dementie is zowel vanuit de samenleving als van mensen met dementie zelf en hun mantelzorger niet altijd realistisch, meer **bewustwording** is nodig. Enerzijds kan er te negatief worden gedacht: alsof de diagnose het begin van het einde is, anderzijds doet een al te optimistisch beeld over de aandoening geen recht aan de complexiteit van het ziekteproces, zeker in een latere fase. Benut de kracht van ervaringsverhalen om **vooroordelen te doorbreken**. Mensen met dementie maken deel uit van de samenleving en dat mag en moet zichtbaar zijn; dit draagt ook bij aan het doorbreken van het stigma en de onbekendheid met betrekking tot de aandoening.
4. **Menskracht** is vaak een *bottleneck*. Het ontbreekt nu al, maar zeker op termijn aan professionele en vrijwillige capaciteit. Faciliteiten zijn vaak wel beschikbaar, denk aan sportvelden, maar het ontbreekt aan vrijwilligers of betaalde krachten om deze voorzieningen te openen of open te houden voor mensen met dementie. Dat staat min of meer los van dementie en geldt ook voor andere doelgroepen.
5. **Vervoer** is vrijwel altijd een issue voor mensen met dementie die zelf niet meer naar een activiteit of locatie kunnen komen. Ook hier speelt capaciteit (van bijvoorbeeld vrijwillige chauffeurs) een rol, evenals betrouwbaarheid en voorspelbaarheid. Het pleit wellicht ook voor activiteiten en ontmoetingen dicht bij huis, in de vertrouwde omgeving.
6. Een zinvolle ontmoeting of activiteit ontstaat niet vanzelf. Het vraagt **inzet en betrokkenheid** om laagdrempelige activiteiten en ontmoetingen te organiseren en om een groep op te bouwen die elkaar kent en het voor elkaar plezierig en vertrouwd maakt om deel te nemen aan zinvolle daginvulling. De wervende en faciliterende rol van professionals en vrijwilligers is hier, zeker in de beginfase, cruciaal. Aandacht voor continuïteit is, zeker na de coronapandemie, belangrijk gebleken.
7. Niet overal is er **aandacht voor specifieke doelgroepen** (zoals jonge mensen met dementie of mensen met dementie met een migratieachtergrond). Het deelnemen aan een ontmoetingsactiviteit vraagt soms heel wat van de persoon met dementie, als diegene de stap eenmaal heeft gezet is een 'zachte landing' van belang omdat het anders kan functioneren als een *dissatisfier*.

Meer weergeven

Download de volledige publicatie

Onderzoeksrapport - bevorderende en belemmerende factoren zinvolle dagvulling voor mensen met dementie.pdf 633.57 KB (Fried: zie: https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2022-09/Onderzoeksrapport%20-%20bevorderende%20en%20belemmerende%20factoren%20zinvolle%20dagvulling%20voor%20mensen%20met%20dementie.pdf)

18) Hoe versterk je cliëntondersteuning in jouw gemeente?

Movisie 8 september 2022

Versterken van cliëntondersteuning

Hoe versterk je cliëntondersteuning in jouw gemeente? Het COmpas geeft koers aan verschillende vraagstukken die in jouw gemeente kunnen spelen. Opgedeeld in diverse thema's rijkt het COmpas de nodige informatie aan.

COmpas: wegwijzer in het versterken van cliëntondersteuning

Dit kompas fungeert als wegwijzer in de versterking van cliëntondersteuning (CO) in jouw gemeente. Per vraagstuk staan een aantal thema's geformuleerd. Door daarop te klikken vind je meer informatie over de belangrijkste handreikingen, tools en praktijkvoorbeelden van andere gemeenten. Gebruik dit kompas als je op zoek bent naar informatie die jou kan helpen in jouw reis naar het versterken van cliëntondersteuning.

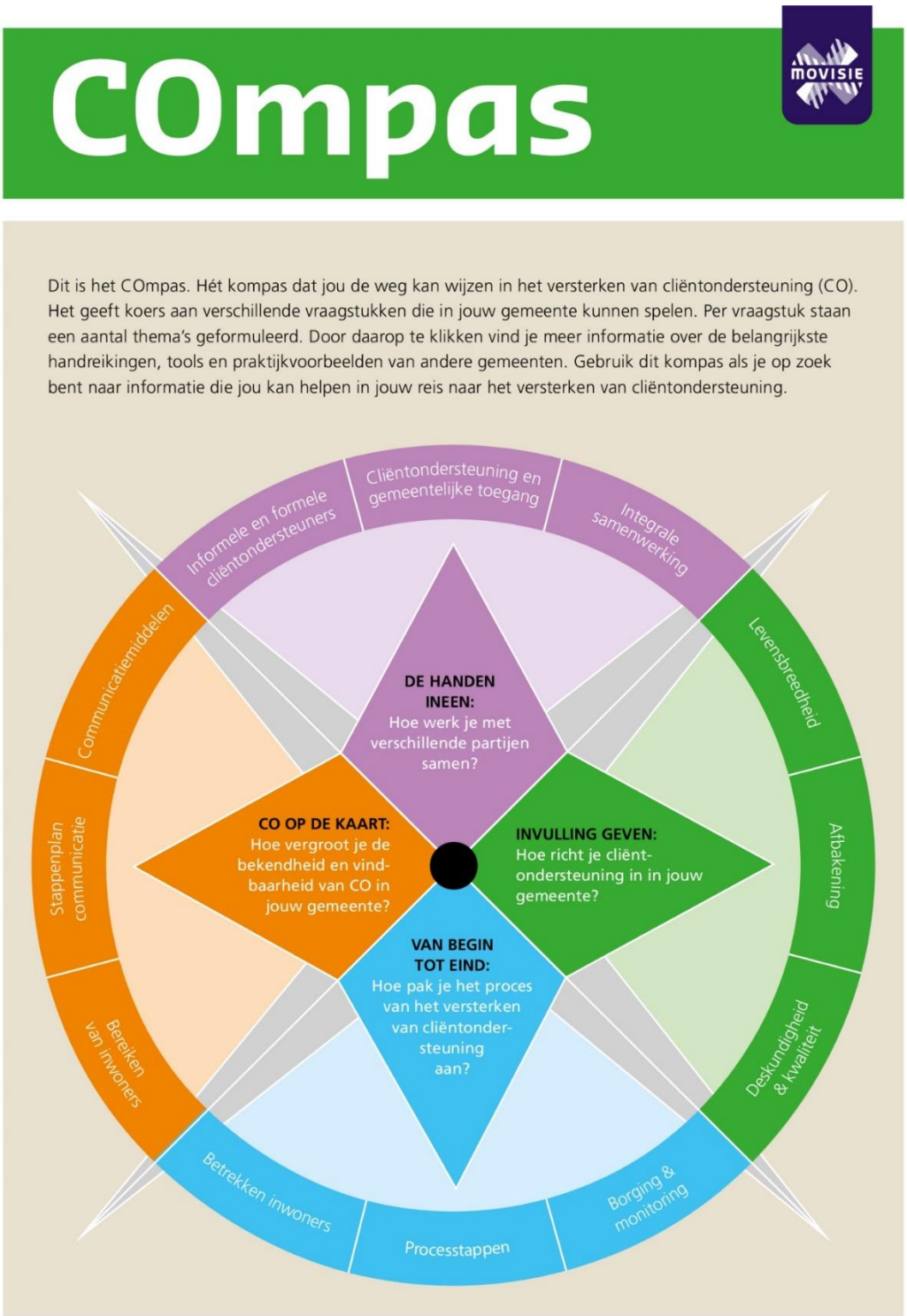

Download de volledige publicatie

COmpas - wegwijzer in het versterken van cliëntondersteuning.pdf 75.96 KB (Fried: zie: https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2022-08/COmpas%20-%20wegwijzer%20in%20het%20versterken%20van%20cli%C3%ABntondersteuning.pdf)

19) Grensoverschrijdend gedrag is een actueel thema

Movisie 8 september 2022

Het duiden en beoordelen van grensoverschrijdend gedrag

Expert Wendela Wentzel geeft tips

Grensoverschrijdend gedrag is een actueel thema. Mede door verschillende nieuwsberichten in de afgelopen periode, is het maatschappelijk debat aangezwengeld. De berichtgeving gaat vaak over grensoverschrijdend gedrag binnen verschillende domeinen. Movisie-expert Wendela Wentzel legt uit wat de basale uitgangpunten zijn bij duiden, beoordelen en praten over grensoverschrijdend gedrag. Ze geeft tips en legt uit waar je op moet letten bij dit thema.

Het normstellend kader Om grensoverschrijdend gedrag te duiden en te beoordelen, maakt Movisie in haar methodieken rondom (ex-)partnergeweld en grensoverschrijdend gedrag bij kinderen en jongeren gebruik van een normstellend kader. Dit klinkt misschien zwaar, maar het is eigenlijk heel eenvoudig. Wat houdt dit normstellende kader in?

Met een normstellend kader wordt gedrag langs een meetlat van een aantal criteria gelegd. De criteria zijn: is er wederzijdse toestemming, hoe zit het met de vrijwilligheid en gelijkwaardigheid, past het gedrag bij de leeftijd (met name bij kinderen en jongeren) of is er sprake van zelfbeschikking (bij volwassenen), is er respect voor jezelf en de ander en past het in de omgeving?

Voorbeeld: In een Veilig Thuis team is vooral aandacht voor het effect van huiselijk geweld op de kinderen. Een aantal medewerkers wil meer inzetten op (ex)-partners zonder kinderen en mist een gerichte aanpak. Met name de jongere medewerkers vinden dit lastig; het gaat immers om 'volwassenen die een eigen verantwoordelijkheid hebben'. De organisatie besluit een training te volgen met het doel iedereen op een lijn te krijgen. Met behulp van de training RelatieWijs krijgen de medewerkers handvatten om geweld tussen (ex)-partners te duiden, te beoordelen en aan te pakken.

Gemeenschappelijke taal Door gedrag te duiden aan de hand van de criteria, kun je objectiever kijken naar grensoverschrijdend gedrag en geweld. Je komt los van eigen ervaringen, waarden en normen op grond waarvan je naar het grensoverschrijdende gedrag kijkt. Dit is belangrijk, omdat de mate waarin iemand gedrag 'vindt kunnen of niet', voor iedereen anders is. Oftewel: iedereen heeft zijn eigen perceptie en subjectieve kijk op wanneer gedrag grensoverschrijdend is. Door gedrag te duiden aan de hand van de criteria, creëer je een gemeenschappelijke taal. Door met elkaar in gesprek te gaan en ook eigen casuïstiek langs de criteria te leggen, wordt dit verstrekt.

Hoe duid je gedrag? In de methodieken Vlaggensysteem en RelatieWijs kijk je naar gedrag met behulp van criteria. Door per criterium een score te geven, maak je een eerste beoordeling van het gedrag. Vervolgens kom je met behulp van de overige instrumenten zoals de aanwijzingen, waarin je kijkt naar de aard, duur en frequentie van het gedrag, tot een groen, gele, oranje of rode vlag/kaart. Bij elke kleur vlag/kaart horen richtlijnen om te handelen.

Tips

- **Kijk naar gedrag.** Bij het beoordelen van gedrag kijken we naar het gedrag van de persoon die het initieert. Zo veroordeel je niet de persoon, maar wel zijn/haar/hen gedrag. Je haalt de schuld niet weg bij de pleger, maar je confronteert met het gedrag en neemt een standpunt in. Door het gedrag te benoemen, blijf je weg van veroordelen.
- **Grensoverschrijdend gedrag roept reacties op. Dit leidt tot het innemen van extreme standpunten. Hoe kan je reageren op ontwrichtende gebeurtenissen?** Het is belangrijk je te realiseren dat incidenten van grensoverschrijdend gedrag, vooral seksueel grensoverschrijdend gedrag, altijd extreme reacties oproepen. Er zijn vrijwel altijd voor- en tegenstanders die het slachtoffer wel of niet geloven. Hetzelfde geldt voor de pleger. Deze extreme reacties kunnen polarisatie in de hand werken. Als je dit mechanisme kent, kun je zelf vaak rustiger reageren.
- **Richt je niet op wat slachtoffers hebben gedaan of nagelaten**. Vaak zien we dat de omgeving zich richt op de houding van de slachtoffers. 'Waarom is niet eerder aan de bel getrokken? Er zijn toch voldoende mogelijkheden om te melden?' Door te werken met een normstellend kader, focus je op het gedrag van de pleger en ga je hier niet in mee. Dit is belangrijk, om meerdere redenen. Ten eerste kan het besef dat er sprake was van grensoverschrijdend gedrag pas laat doordringen, omdat het in een relatie plaatsvindt die ogenschijnlijk veilig is. Ten tweede geven slachtoffers vaak zichzelf de schuld, dit geeft een gevoel van controle of het idee dat een slachtoffer een volgend incident zelf kan voorkomen. Ten derde is er vaak veel schaamte over wat er gebeurd is. Dit zijn bekende en gebruikelijke overlevingsmechanismen, die met respect behandeld moeten worden. We spreken ook wel van geleidelijke onthulling; slachtoffers gaan praten als ze zich gesteund voelen, eraan toe zijn en ook dan onthullen ze vaak mondjesmaat wat er gebeurd is.
- **Richt je op verschillende criteria.** In de media lijkt consent het centrale begrip, maar dit is maar een aspect van grensoverschrijdend gedrag. Het normstellend kader hanteert verschillende criteria. Consent is belangrijk want het leert de betrokkenen dat er toestemming gevraagd moet worden voor seks en ander gedrag. Naast wederzijdse toestemming zijn vrijwilligheid en gelijkwaardigheid minstens zo belangrijk, net als het feit dat het gedrag passend is bij de leeftijd en omgeving. Iemand mag altijd terugkomen op de toestemming. Iedereen heeft het recht dit te doen. Wie A zegt, hoeft niet B te zeggen en mag ook van B naar A gaan of de (seksuele) interactie stoppen.
- **Kijk of het gedrag bij de leeftijd past.** Deze tip benoemen we apart, omdat het belangrijk is voor met name kinderen en jongeren. Het Vlaggensysteem hanteert een lijst met welk gedrag dat passend is bij een bepaalde leeftijd (de normatieve lijst)(Fried: zie: https://www.sensoa.be/sites/default/files/digitaal_materiaal/uitgebreide-normatieve-lijst_0.pdf) Bij volwassenen hanteren we het criterium zelfbeschikking.

Het Vlaggensysteem (Fried: zie: https://www.movisie.nl/interventie/vlaggensysteem)

Lees verder

- **'Seksueel grensoverschrijdend gedrag niet weglachen en bagatelliseren'**

29 april 2022
De samenleving moet voorbij de verontwaardiging op zoek naar oplossingen om seksueel grensoverschrijdend gedrag te voorkomen en aan te pakken. Dat is hard nodig, blijkt uit...
(Fried: zie: https://www.movisie.nl/artikel/seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-niet-weglachen-bagatelliseren)

- **Geen grenzen overschrijden: leg verantwoordelijkheid terug bij plegers**

21 januari 2022

De uitzendingen van televisieprogramma The Voice of Holland zijn afgelopen week stopgezet na berichten over seksueel grensoverschrijdend gedrag. Gisteren was de BOOS-aflevering waarin de misstanden werden...
(Fried: zie: **https://www.movisie.nl/artikel/geen-grenzen-overschrijden-leg-verantwoordelijkheid-terug-plegers)**

20) Welke voorzieningen zijn eigenlijk bedoeld voor mensen met een beperking?

Schulinck 8 september 2022

Algemeen gebruikelijk

Wanneer is een voorziening specifiek bedoeld voor mensen met een beperking?

7 september 2022 - mr. Loes Olivier **De Rechtbank Den Haag deed dit voorjaar uitspraak over vergoeding van wandbeugels en drempelhulpen op grond van de Wmo. Deze zijn algemeen gebruikelijk, aldus de Rechtbank. Zij stelde dat 'De hulpmiddelen niet specifiek bedoeld zijn voor personen met een beperking.'**

Klopt dat? Welke voorzieningen zijn eigenlijk bedoeld voor mensen met een beperking?

Wetsgeschiedenis algemeen gebruikelijk Artikel 2.3.5 lid 3 Wmo 2015 (Fried: zie: https://wetten.overheid.nl/BWBR0035362/2022-07-01) bepaalt, voor zover hier van belang, dat een gemeente een maatwerkvoorziening verstrekt, tenzij een cliënt de beperkingen met een algemeen gebruikelijke voorziening kan verminderen of wegnemen. De Memorie van Toelichting (Fried: zie: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33841-3.html) (MvT) noemt als voorbeelden van algemeen gebruikelijke voorzieningen de fiets, schoonmaakmiddelen, een wandelstok en een eenvoudige rollator.

Door CRvB geformuleerde voorwaarden voor algemeen gebruikelijk In de vaak geciteerde uitspraak (Fried: zie: https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:CRVB:2019:3535) van eind 2019 stelde de CRvB opnieuw de voorwaarden voor 'algemeen gebruikelijk' vast. Nieuw was de financiële toets van betaalbaarheid op minimumniveau. Een van de al langer gehanteerde voorwaarden is dat een product, dienst of andere voorziening niet specifiek bedoeld is voor personen met een beperking.

Wetsgeschiedenis Wmo 2015 en beleid strookt niet met jurisprudentie Onze wetgever vindt een rollator of wandelstok dus algemeen gebruikelijk. In verschillende Wmo-verordeningen trof ik nog andere algemeen gebruikelijke voorzieningen aan. Zoals een aangepaste box, douchestoel, toiletstoel, rolstoeltraining en rolstoelhandschoenen.
Maar hoe zou de CRvB daarover denken? Ik heb nog nooit iemand voor de lol met een rollator zien lopen of een toiletstoel zien gebruiken. Deze zijn juist specifiek bedoeld voor mensen met een beperking. Kunnen deze dan algemeen gebruikelijk zijn? Ik verwacht dat de CRvB met de door zichzelf gestelde voorwaarden in het achterhoofd niet anders kan dan bepalen dat een toiletstoel of rollator niet algemeen gebruikelijk zijn. Want wat specifiek bedoeld is voor iemand met beperkingen, kan nooit algemeen gebruikelijk zijn.

Een toiletstoel kan niet algemeen gebruikelijk zijn,
want deze is specifiek bedoeld voor mensen met een beperking

Specifiek bedoeld voor mensen met een beperking Terug naar de uitspraak (Fried: zie: https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBDHA:2022:5272) van de Rechtbank Den Haag. Deze ging over wandbeugels en drempelhulpen. Deze zijn volgens de Rechtbank niet specifiek bedoeld voor mensen met een beperking. Bij de wandbeugel kan ik me daar

wat bij voorstellen. Ik heb ook een wandbeugel bovenaan de trap naar de kelder; oud huis, steile trap, ik wil niet van de trap vallen.
En de drempelhulp? Wie anders dan iemand met beperkingen gebruikt een drempelhulp? Misschien een ouder met een klein kind, om de kinderwagen makkelijker naar binnen te rijden? Een andere situatie kan ik me niet bedenken. En dus vraag ik me af of een drempelhulp algemeen gebruikelijk kan zijn.
Hoe zit dat dan met bijna eenzelfde situatie, een drempelloos huis? Handig en noodzakelijk als je rolstoelgebonden bent. Maar in deze tijd bouwen veel mensen hun huis zonder drempels. Omdat de vloer dan in de verschillende kamers kan doorlopen. Omdat het gemakkelijker schoonmaken is zonder al die hoekjes en randjes bij de drempels. Omdat het gewoon chique staat. Is een drempelloos huis dan wel of niet specifiek bedoeld voor mensen met een beperking?
Hieruit blijkt maar weer dat het helemaal niet zo gemakkelijk is om vast te stellen welke middelen, diensten of aanpassingen bedoeld zijn voor mensen met een beperking.

In de loop van de tijd niet meer alleen specifiek voor mensen met een beperking

Het gebruik van hulpmiddelen kan ook veranderen in de loop van de tijd. Neem de bezorgservice van boodschappen. Ooit bedoeld voor mensen die de boodschappen niet zelf mee naar huis konden nemen. Als extra service van de plaatselijke supermarkt voor mensen in de buurt. En nu verworden, mede door de Corona-periode, tot een service voor mensen met weinig tijd. Of die niet besmet wilden worden. Of voor wie een hekel heeft aan boodschappen doen. Of mensen met een beperking. En daarmee is een bezorgservice algemeen gebruikelijk geworden.

Specifiek voor mensen met een beperking, een niet te vergeten voorwaarde

Ik zie dat in procedures over een al dan niet algemeen gebruikelijke voorziening, het geschil vaak draait om de betaalbaarheid. Maar alvorens daaraan toe te komen, moet je eerst beoordelen voor wie een voorziening bedoeld is. Is het daadwerkelijk gemaakt voor iedereen? Of is het toch bedoeld voor mensen die vanwege hun beperking een extra of aangepaste voorziening nodig hebben? Want in dat geval kan het nooit algemeen gebruikelijk zijn. En dus moet de gemeente dit op grond van de Wmo vergoeden. Ongeacht de prijs.

21) Er kan niet van je worden verlangd dat je elke vijf minuten gaat kijken of de accu vol is

Schulinck 8 september 2022

Hoge Raad: ‘laadpaalklever’ parkeert niet illegaal

Laadpaalkleven mag. Zo vertaalt jurist Nick Voorbach de uitspraak van de Hoge Raad vrijdag in een zaak van een automobilist tegen de gemeente Rotterdam. Uit het arrest blijkt dat de eigenaar van een opgeladen auto aan een laadpaal parkeergeld is verschuldigd. Betaalt hij dat niet, dan mag hem een naheffing worden opgelegd. Betaalt hij wel, dan mag hem geen boete voor illegaal parkeren worden opgelegd.
Daarmee legt de Hoge Raad volgens Voorbach een bom onder beleid van gemeenten om misbruik van parkeerplaatsen voor elektrische auto’s tegen te gaan. Die willen dat auto’s weggaan als de accu vol is en bestempelt het aan de laadpaal staan met een volle accu als illegaal parkeren. Voorbach heeft de automobilist in de Rotterdamse zaak juridisch bijgestaan. Hij is de oprichter van Verkeersboete.nl, dat mensen helpt bij het aanvechten van het aanvechten van verkeers- en parkeerboetes en strafbeschikkingen.
Het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden was het in april van dit jaar in een andere zaak met de gemeenten eens: een boete is dan op zijn plaats, stelde het hof. De Hoge Raad zet volgens Voorbach een streep door deze redenering – het doel van het parkeren bij een laadpaal blijft ook bij een opgeladen accu hetzelfde: het opladen van de accu. Er moet alleen wel parkeergeld worden betaald. Zo niet, dan valt het onder ‘foutparkeren‘, wat hooguit een naheffing tot gevolg heeft. Maar een boete voor ‘laadpaalkleven’ is volgens de Hoge Raad niet mogelijk, aldus Voorbach.

De automobilist in kwestie had zijn hybride auto geparkeerd op een parkeerplaats met een laadpaal, waar alleen geparkeerd mag worden om elektrische voertuigen op te laden, en was aangesloten op de laadpaal. Bij een controle door een parkeerambtenaar bleek dat de auto niet (meer) werd opgeladen.
Volgens Voorbach is dat geen houdbare praktijk. “Als de intentie zuiver is, namelijk het opladen van de accu, dan mag je aan een laadpaal staan. Er kan niet van je worden verlangd dat je elke vijf minuten gaat kijken of de accu vol is.”
Bron: ANP

22) Ouderenmishandeling is een veelkoppig monster met heel veel kleuren

Zorg+welzijn 8 september 2022

Ouderenmishandeling: hoe alerte professionals levens redden

‘We willen er eigenlijk niet aan. Ouderen die geslagen worden, uitgescholden of financieel uitgebuit, maar het gebeurt’, zegt Maaike Brunekreef, trainer en aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat sociaal werkers naar hun onderbuikgevoel luisteren is van levensbelang.
Ouderenmishandeling is een veelkoppig monster met heel veel kleuren, weet aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling Maaike Brunekreef. Foto endlesssea2011 / stock.adobe.com
Naar schatting één op de twintig 65-plussers wordt herhaaldelijk mishandeld. Elke casus is weer anders maar het gaat altijd wel over grensoverschrijdend gedrag naar een ouder toe, door een persoon van wie hij of zij afhankelijk is’, zegt Maaike Brunekreef. Zij is van huis uit maatschappelijk werker en expert op het gebied van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Ook is ze aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling.
Ze vertelt over ouders die lichamelijk of emotioneel worden verwaarloosd door zoon of dochter. Over ouders wiens rekeningen worden leeggeplunderd door een ‘zorgzame buurvrouw’. Of die regelmatig een tik krijgen van de overbelaste partner. Veel leed blijft achter de voordeur, weet de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld, juist door die afhankelijkheid. ‘Soms weten ouderen zelf ook wel dat er iets klopt, maar ze willen diegene niet kwijt of niet kwetsen. Die loyaliteit maakt het ook zo complex. Ouderenmishandeling is een veelkoppig monster met heel veel kleuren.’

Groeiend aantal Met het groeiend aantal thuiswonende ouderen neemt ook het aantal overbelaste mantelbezorgers toe. Brunekreef: ‘Ga er maar aan staan. Het is echt niet makkelijk om voor iemand die cognitief achteruit gaat te zorgen. Het geduld raakt op en dan kan een snauw of duw snel gegeven zijn’ En daar blijkt het vaak niet bij.

Sprake van angst? Daarom is het zo belangrijk dat professionals signalen herkennen, weten waar ze op moeten letten. ‘Een blauwe plek kun je zien en opvallend lage nagels en doorligplekken ook, maar bij andere vormen van ouderenmishandeling moet je vooral letten op het gedrag. Hoe gaan mensen met elkaar om? Is er sprake van angst?’

Handelingsverlegenheid Brunekreef weet hoe groot de handelingsverlegenheid onder professionals is. Niet gek, zegt ze. ‘We willen er eigenlijk niet aan, het zal wel meevallen, denken we dan. Ik merk die reflex iedere keer ook bij mijzelf. Maar nee, het valt niet mee. Luister naar dat onderbuikgevoel, bespreek het met collega’s. Maak het bespreekbaar. Breng objectief onder woorden wat je ziet en oordeel niet.’

Virtual Reality Om professionals meer inzicht te bieden, ontwikkelde Brunekreef – ook werkzaam als zelfstandig creatief initiatiefnemer – de VR-training Achter de V(oo)Rdeur. (Fried: zie: https://achterdevoordeurproducties.nl/projecten/)‘Virtual reality biedt professionals de kans om situaties echt te ervaren. Dat is toch weer dan een rollenspel met een trainingsacteur. In de training

zijn de professionals – met de VR-bril op het hoofd – zelf getuige van een casus. Hun keuzes bepalen het verloop van het verhaal. Dat maakt impact.'

Vermoedens Het is volgens Brunekreef belangrijk dat de professionals die om een oudere staan, elkaar weten te vinden en vermoedens met elkaar delen. 'Het zijn toch vaak puzzelstukjes dan elkaar vallen. Als een thuiszorgmedewerker een situatie niet vertrouwt, kan hij of zij dat gevoel bespreken met een collega, leidinggevende maar ook met de huisarts.'
Professionals hebben bij ernstige vermoedens de plicht om de meldcode te gebruiken en Veilig Thuis in te schakelen. 'Door de samenwerking te zoeken, kunnen we echt levens redden', weet ze.

Casus: zoon mishandelt moeder Brunekreef vertelt over een casus van een paar jaar terug in het ziekenhuis, die grote indruk maakte. 'Het begon met een telefoontje van een verpleegkundige. Er lag een oudere mevrouw op de afdeling die een zware operatie zou krijgen. De zorgen van de verpleegkundige betroffen de zoon van deze mevrouw. Hij gedroeg zich zeer dwingend, ging tekeer tegen zijn moeder maar ook tegen de collega. Het viel de verpleegkundige op dat deze mevrouw veel minder klachten had wanneer haar zoon weg was.'
Samen met de verpleegkundige, arts en leidinggevende zette Brunekreef signalen op een rijtje. 'De situatie bleek nog ernstiger dan we dachten. Ze werd door hem mishandeld en kreeg zelfs medicijnen toegediend die ze niet nodig had. De operatie bleek niet nodig te zijn. Mevrouw was erg opgelucht. We hebben alle stappen van de meldcode gezet en Veilig Thuis betrokken. Ik heb ook contact gezocht met haar andere kinderen, ook zij maakten zich zorgen over de situatie. We hebben uiteindelijk met een heel team met de zoon gesproken en hem verteld dat we een melding bij Veilig Thuis gingen doen en dat zijn moeder niet met hem mee naar huis zou gaan. Zelf weigerde hij alle hulp. Zijn moeder is naar een veilige plek gebracht, met de afspraak dat ze nooit meer met deze zoon alleen kon zijn.'

'Bedankt dat je onze moeder hebt gered' Later kreeg Brunekreef een kaart van de andere kinderen: 'Bedankt voor het redden van het leven onze moeder.' Dat deed me heel veel, ik heb het kaartje gegeven aan de verpleegkundige die de eerste melding heeft gedaan. Deze zaak heeft veel indruk op het hele team gemaakt, het is juist in dit soort complexe zaken belangrijk om samen op te trekken.

'Veel meer omkijken naar elkaar' Brunekreef hoopt met haar werk – ze geeft ook regelmatig trainingen en lezingen – de bewustwording in de samenleving over ouderenmishandeling te vergroten. 'Ik heb het niet alleen over de thuiszorgmedewerker, maar ook over de huisarts, de pedicure, de wijkverpleegkundige maar zeker ook over de buren. We moeten in onze samenleving veel meer omkijken naar elkaar. Daar kom ik uiteindelijk altijd weer op uit.'
Jessica Maas

23) Vakantieweek met cursussen voor mensen met dementie en hun partner leidt tot besparing

Zorgvisie 9 september 2022

Mantelzorg-school bij dementie kan miljarden besparen

Een vakantieweek met cursussen voor mensen met dementie en hun partner leidt tot een besparing op zorgkosten van 14.000 euro per jaar per echtpaar. Toch kost het Betty Birkenhäger, specialist ouderengeneeskunde bij Laurens en projectleider van 'Beter thuis met dementie', grote moeite het project toegankelijk te maken.
Uit het promotieonderzoek van Birkenhäger blijkt dat alleen al op verpleeghuisopnames 4200 euro per jaar per echtpaar wordt bespaard in het eerste jaar nadat de cursus is gevolgd. Het gaat dan om twintig opnamedagen per jaar.

Op dit moment is het alleen voor de inwoners van Leiden en Rotterdam en omstreken mogelijk om de vakantieweek bijna kosteloos te volgen. Zij hoeven alleen een eigen bijdrage van 200 euro te betalen. Birkenhäger is in gesprek met het ministerie van VWS over reguliere financiering, maar het concept past volgens VWS het beste bij de Wet maatschappelijke ondersteuning en dat betekent dat gemeenten individueel benaderd moeten worden. 'Het is voor ons niet te doen om met 344 gemeenten in gesprek te gaan', zegt Birkenhäger. 'Nu mag iedereen meedoen, maar dan moeten ze het zelf betalen. We blijven proberen hier verandering in te brengen.'

Workshops 'Beter thuis met dementie' is een soort vakantieweek bij een Bed & Breakfast voor stellen of echtparen van wie een (beginnende) dementie heeft. Tijdens de vakantieweek volgt de mantelzorger verschillende workshops die erop gericht zijn beter te leren omgaan met en te zorgen voor de partner. Voor de partner met dementie is er een apart programma met activiteiten. Sommige cursusdelen worden samen gevolgd. De workshops worden gegeven door onder andere een psycholoog, een ergotherapeut, een maatschappelijk werker en een specialist ouderengeneeskunde.

Kostenbesparing Door de vergrijzing van de bevolking neemt het aantal mensen met dementie sterk toe. Woonden er in 2020 nog 249.000 40-plussers met dementie in ons land, voor 2050 moet op 447.000 patiënten worden gerekend. De mogelijke kostenbesparingen zouden dus in de miljarden kunnen lopen.

Australië Birkenhäger kwam het idee tegen tijdens een nascholing in 2014 door een lezing van een Australische geriater over een soort mantelzorgschool. Zij werkte toen in de ambulante ggz waarbij ze veel bij mensen thuis kwam. 'Ik realiseerde me dat we zoiets helemaal niet hebben in Nederland. Ik werd nieuwsgierig en ben naar Australië gegaan en kreeg complete draaiboeken mee naar huis van de mensen die het daar organiseerden.'

Terug in Nederland zette ze een onderzoek op en kreeg subsidie voor innovatieve projecten voor mensen met dementie thuis. Ze promoveerde op het project in 2021 en wil door, want de infrastructuur is opgezet en de eerste ervaringen zijn positief. Het project is effectief en kostenbesparend. Op dit moment wordt de vakantieweek gefinancierd door de gemeente Rotterdam, een aantal aangrenzende gemeenten en transitiegelden van zorgkantoor DSW. In Leiden wordt het project betaald door de gemeente en zorgverzekeraar Zorg en Zekerheid.

Onnodige spanning Uit het onderzoek van Birkenhäger blijkt bijvoorbeeld dat mantelzorgers zich minder beperkt voelen en meer hulp durven vragen aan naasten. Ze doen daarentegen minder vaak een beroep op de formele zorg, zoals de thuiszorg, dagbehandeling en medische zorg. 'Tijdens mijn eigen werk merkte ik vaak dat veel mantelzorgers te weinig kennis en vaardigheden bezitten om goed om te gaan met iemand met dementie. Daardoor ontstaat onnodige spanning. Mantelzorgers weten bijvoorbeeld vaak niet dat iemand met dementie passief wordt en dat dit de reden is waarom ze alleen nog maar op de bank willen zitten. Sommige mantelzorgers worden dan boos.'

Naast directe besparingen op de zorgkosten wordt ook op lange termijn geld bespaard doordat er tijdens een van de cursussen aandacht wordt besteed aan *advanced care planning*. 'Het gaat erom dat degene met dementie zich goed voelt', legt Birkenhäger uit, 'en dat beter nagedacht wordt welke ingrepen nog zinvol zijn en bijdragen aan het welzijn van degene met dementie.'

Overbelast Volgens het ministerie van VWS voelen bijna een half miljoen mantelzorgers zich overbelast. VWS heeft daarom vorig jaar samen met zorgverzekeraar CZ een mantelzorgsite (Fried: zie: https://www.skipr.nl/nieuws/site-met-hulp-op-maat-voor-mantelzorgers/?_ga=2.97462623.1340036798.1665758783-403625942.1665758782)ontwikkeld waar mantelzorgers kunnen uitzoeken waar ze hulp en ondersteuning kunnen vinden als hun werk hen misschien te veel wordt. Belangenvereniging MantelzorgNL waarschuwde recentelijk (Fried: zie: https://www.skipr.nl/nieuws/mantelzorg-ontspoort-in-huiselijk-geweld-door-overbelaste-mantelzorgers/?_ga=2.168617441.1340036798.1665758783-403625942.1665758782) dat

mantelzorg kan ontsporen in huiselijk geweld of ouderenmishandeling wanneer mantelzorgers overbelast zijn.
Suzanne Bremmers

24) Hulp aan de meest kwetsbare mensen komt onder druk te staan

Google melding Wmo: Wassenaarders.nl 9 september 2022
De Wmo Is Er Voor Hen Die Het Écht Nodig Hebben
Gemeente Wassenaar08 september 2022 De toenemende vraag aan de ene kant en de tekorten aan de andere kant, zorgen ervoor dat hulp aan de meest kwetsbare mensen onder druk komt te staan. Deze landelijke trend raakt ook Wassenaar. Het aantal mensen dat zich meldt bij de gemeente voor hulp vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) blijft oplopen. Maar de zorg wordt steeds duurder en zorgleveranciers hebben al langere tijd te maken met een tekort aan personeel en onderdelen. De gemeente investeert in maatregelen en roept inwoners op om eigen verantwoordelijkheid te nemen.

Langer wachten op zorg of hulpmiddel door tekorten

We worden steeds ouder en hebben steeds langer zorg en ondersteuning nodig. Toen twee jaar geleden het zogenaamde abonnementstarief werd ingevoerd (de eigen bijdrage is niet meer afhankelijk van inkomen of vermogen), nam het aantal Wmo-meldingen in Wassenaar hard toe. Zorgleveranciers kunnen de extra vraag niet opvangen, want zij kampen met een tekort aan personeel. Bovendien kunnen sommige hulpmiddelen op dit moment niet gemaakt of gerepareerd worden, omdat bepaalde onderdelen niet of nauwelijks leverbaar zijn.

Wassenaar investeert in alternatieven, helpt u mee? Om de Wmo-kosten onder controle te houden en om de meest kwetsbare mensen op tijd te kunnen voorzien van zorg, werkt de gemeente sinds vorig jaar aan verschillende maatregelen. Deze maatregelen moeten ervoor zorgen dat mensen niet onnodig, te vroeg of te lang gebruikmaken van een Wmo-voorziening.
Wethouder Caroline Klaver-Bouman: “Alleen als we de Wmo weer gaan zien als vangnet, en niet als een recht, blijft de zwaardere zorg en ondersteuning bereikbaar en betaalbaar voor de mensen die het écht nodig hebben.
We investeren in preventieve en gezamenlijke voorzieningen, we werken aan één toegang voor zorg en ondersteuning én we informeren en inspireren mensen met de campagne Zorg voor morgen. Maar tegelijkertijd wil ik iedere Wassenaarder vragen om zijn of haar steentje bij te dragen en eigen verantwoordelijkheid te nemen waar dat kan. Ouder worden en de beperkingen die daarbij komen kijken, horen bij het leven. De gemeente kan niet alles oplossen en opvangen. We bieden wel een betrouwbaar vangnet.”

Bereid u op tijd voor op het ouder worden Denk op tijd na over wat u zelf kunt doen. Bereid u op tijd voor op het ouder worden of ondersteun een ander hierbij. Blijf zolang en zoveel mogelijk in beweging, spaar nu al voor de nodige aanpassingen in uw woning, en investeer in uw sociale netwerk.
Laat u hierbij informeren en inspireren door dorpsgenoten en professionals.
Op www.thuisinwassenaar.nl vindt u de organisaties die u helpen bij een actief, sociaal en gezond leven. Op www.wassenaar.nl/zorgvoormorgen vindt u artikelen die u op ideeën kunnen brengen. En bij Stichting Maatschappelijke Ondersteuning (SMOW) kunt u terecht voor persoonlijk advies.

Lever hulpmiddelen die u niet meer gebruikt in Heeft u thuis een hulpmiddel staan, zoals een rolstoel of een scootmobiel, dat u niet meer gebruikt? Neem dan contact op met het Wmo-loket of met de leverancier van het hulpmiddel. Het hulpmiddel wordt bij u thuis opgehaald en kan op die manier weer door iemand anders gebruikt worden.

25) Hij zei: ‘mijn vrienden bij de moskee’ en hij noemde namen

Eigen Kracht Centrale 9 september 2022

Vrienden bij de moskee

Via een verpleeghuis waren we gevraagd om een Eigen Kracht-conferentie te organiseren voor een licht-dementerende, oudere man die bij hen woonde. Hij kreeg weinig bezoek en kon er zelf niet meer goed op uit. Een Eigen Kracht-coördinator ging bij hem langs. In het eerste gesprek vertelde hij dat hij weinig contact had met zijn familie. Zijn broers en zussen woonden in Marokko, waar hij ook vandaan kwam. Zijn vrouw was overleden en hij had één zoon, die een drukke baan had en niet vaak kwam. De Eigen Kracht-coördinator: “Ik vroeg hem wat en wie er belangrijk zijn in zijn leven. Zijn ogen gingen stralen en hij zei: ‘mijn vrienden bij de moskee’ en hij noemde namen.”

Tips voorbereiding “Hij wist geen adressen of telefoonnummers, want hij ontmoette ze vroeger altijd daar. Dus ik ben naar de moskee gegaan en de mannen daar waren blij dat hij aan hen dacht. Ze zeiden meteen dat ze meer voor hem wilden doen en een van hen vroeg of hij langs mocht gaan. Ik heb ze met elkaar in contact gebracht. Nadat de man was langs geweest, belde hij mij: ‘We gaan een bijeenkomst voor hem houden,’ zei hij. ‘Dat regelen we zelf, in de moskee, met alle vrienden.’ Ze zijn toen zelf aan de slag gegaan, maar ik werd wel elke dag gebeld met vragen over hoe ze dingen moesten aanpakken. Ook wilden ze graag informatie van de gemeente, over het aanvragen van een scootmobiel en over cursussen. Hij wil graag Nederlandse les en daarvoor wilden ze ook wat mogelijkheden weten.”

Trots “Zo heb ik in de voorbereiding gezorgd voor informatie en iemand vanuit de gemeente die bij de bijeenkomst iets kon vertellen. Zij hebben zelf de mensen uitgenodigd en alles voorbereid. Het was in de moskee. Mijn tips en hulp in de voorbereiding waren voldoende, ik hoefde er niet bij te zijn. Na afloop belden ze me: ‘We hebben een mooi plan gemaakt en een aanvraag gedaan voor een scootmobiel, zodat hij zelf naar de moskee kan komen. Voorlopig halen we hem op. We zorgen dat hij vaak bezoek krijgt.’ Daarnaast start hij met Nederlandse les. Ze hebben contact gezocht met de zoon en zorgen voor een computer zodat hij online contact kan hebben met zijn familie in Marokko. Ze waren heel trots en blij en ik was dat ook.”

Trainingen op open inschrijving *Wilt u in uw werksituatie ook kringen vergroten en de regie bij de mensen zelf laten? Er staan weer trainingen op open inschrijving ingepland. De training 'Het faciliteren en organiseren van familiegroepsbijeenkomsten' wordt op 10 en 11 november van 9.30 tot 16.30 uur georganiseerd in Amersfoort. Deze training levert 13 accreditatiepunten op bij SKJ en bij Registerplein. Lees meer informatie of stuur een e-mail naar: trainingen@eigen-kracht.nl. Direct inschrijven kan natuurlijk ook.*

Een sterk verhaal op vrijdag *Voor mij is vrijdag altijd een dag om even stil te staan bij de verhalen uit de dagelijkse praktijk van mijn collega's en mij. Bijzondere verhalen, omdat uitzichtloze situaties soms 180 graden draaien. Sterke verhalen, omdat ze de kracht tonen van mensen die hun vragen durven delen met de mensen om hen heen en zo met vereende kracht tot oplossingen komen. Ze zijn het delen waard.*

Ik wens u en de uwen veel verbinding en een prettig weekend,
Hedda van Lieshout

26) De sierteelt is de derde exportsector van Nederland en cruciaal voor economie van Nederland

Leidsch Dagblad 9 september 2022

Topman FloraHolland smeekt kabinet om in te grijpen bij energieprijzen: 'Sierteelt dreigt onherstelbare schade op te lopen'

Topman Steven van Schilfgaarde van veilingcoöperatie Royal FloraHolland smeekt het kabinet in Europees verband voor 'voorspelbare en betaalbare' energieprijzen te zorgen. Gebeurt dat niet, dan voorziet hij een kaalslag in de sierteelt.

,,Heel veel kwekers weten nu al dat bij de prijs van dit moment de kosten van productie veel hoger zullen zijn dan de opbrengsten'', zegt Van Schilfgaarde in een videoboodschap aan de leden van de coöperatie. ,,FloraHolland krijgt opzeggingen van kwekers die daarom besloten hebben te stoppen met hun bedrijf. Anderen kiezen ervoor om komende winter een teelt over te slaan. En helaas zijn er ook berichten over faillissementen. De energiecrisis eist zijn tol in onze mooie sector. Dit raakt de sierteelt in het hart. De economische gevolgen van de energiecrisis worden veel groter dan die van de coronacrisis.''

Afstand De veilingtopman kwam tijdens het digitaliseren van de veiling in de afgelopen jaren recht tegenover kleinere kwekers en kopers te staan. Zij verweten hem een veel te grote afstand tot de werkvloer. In deze crisissituatie probeert Van Schilfgaarde nadrukkelijk om het gevoel van álle leden van 's werelds grootste veilingcoöperatie te verwoorden.

,,Het is verschrikkelijk kom je levenswerk abrupt te moeten stoppen. Ook een besluit om de kas leeg te laten staan, gaat je niet in de koude kleren zitten. Familiebedrijven die al generaties lang prachtige bloemen en planten telen, hebben plotseling geen perspectief meer. Ik voel de pijn die daarmee gepaard gaat. Ik begrijp ook dat kwekers een keuze moeten maken. Eigenlijk hebben ze helemaal geen keus.''

Van Schilfgaarde dringt er bij het kabinet al maandenlang op aan om in te grijpen, om te voorkomen dat kwekers tijdelijk of voorgoed het licht uit moeten doen. Dat de energieprijzen zó onwerkelijk hoog zouden worden, had ook hij niet voor mogelijk gehouden. ,,We wilden met onze lobby bereiken dat de overheid verduurzaming van het energiegebruik zou stimuleren. Onze verwachting was dat de energieprijs zou stabiliseren op aanvaardbaar niveau. Dat is niet gebeurd. We luiden daarom nu de noodklok.''

Vertrouwen Samen met de belangenorganisaties voor tuinbouw, bloemisten en tuincentra richt FloraHolland zich tot waarnemend landbouwminister Carola Schouten. ,,Ik doe een beroep op haar om de glastuinbouw niet in de kou te laten staan'', zegt de veilingtopman. ,,Mede dankzij Schouten zijn we goed uit coranacrisis gekomen. Kwekers behielden het vertrouwen om te blijven produceren.''

Dat is nu veranderd, merkt hij. ,,Kwekers willen bij het huidige kostenniveau niet investeren. Je maakt geen plannen als je niet weet of jouw bedrijf over een halfjaar nog kan bestaan.'' Met een ernstige blik: ,,De sierteelt is de derde exportsector van Nederland. Deze is cruciaal voor een florerende economie van Nederland. In Den Haag wordt dit blijkbaar onvoldoende beseft. Zoals het er nu uitzicht, gaan we met elkaar een zware tijd tegemoet.''

27) Mensen met een licht verstandelijke beperking (lvb) zijn de dode hoek van de zorg

Zorgvisie 12 september 2022

Zo kan AI zorgverleners helpen een verstandelijke beperking te detecteren

Mensen met een licht verstandelijke beperking (lvb) zijn de dode hoek van de zorg. Daardoor belandt deze grote groep sneller in het criminele, medische en ggz circuit. Om vroegtijdig passende zorg te bieden, ontwikkelt Laura de Graaff-Herder, internist-endocrinoloog bij Erasmus MC, samen met TU

Delft en GGZ Drenthe een artificial intelligence-tool die potentiële onzichtbare lvb-patiënten in beeld brengt.
Nederland telt zo'n 1,1 miljoen mensen (Fried: zie: https://www.zorgvisie.nl/frank-bluiminck-mensen-met-een-lvb-zijn-de-dode-hoek-van-de-zorg/)met een laag IQ (lager dan 85). Deze groep is door hun levensloop extra kwetsbaar voor psychische stoornissen, zoals een depressie en angstklachten. In de ggz heeft naar schatting 40 procent (Fried: zie: https://www.kenniscentrumlvb.nl/ggz-lvb/) van de patiënten een lvb. Het niet in beeld hebben van de lvb leidt vaak tot inadequate behandeling. Onderzoek wijst ook uit dat een derde (Fried: zie: https://www.vgn.nl/achtergrond/een-lvb-geen-lvb)van de gedetineerden en dak- en thuislozen een laag IQ heeft. Arts voor verstandelijk gehandicapten en 'straatdokter' Michiel Vermaak beaamt dit. 'Mensen met een lvb zijn extra kwetsbaar en onvoldoende zelfredzaam. Het tijdig herkennen van een lvb voorkomt veel ellende en is daarom een maatschappelijk vraagstuk.'

Onbegrepen klachten Laura de Graaff-Herder is oprichter van het centrum voor volwassenen met Erfelijke en Aangeboren aandoeningen in het Erasmus MC. Daarnaast superviseert zij arts-assistenten tijdens reguliere spreekuren. 'Regelmatig zag ik patiënten met onbegrepen klachten, zoals vermoeidheid of een hoge bloeddruk. Daarbij had ik het vermoeden dat die klachten geen medische oorzaak hadden, maar het gevolg waren van langdurige stress door een licht verstandelijke beperking die niet was opgemerkt.' Om haar vermoedens te bevestigen, bood ze deze patiënten neuropsychologisch onderzoek aan. Toen daaruit inderdaad een lvb bleek, deed zij genetisch onderzoek en bleek de patiënt een genetisch syndroom te hebben. 'Als ik er al een paar uitpik die een beperking hebben, dan moet het landelijk veel vaker voorkomen.'

Vroegsignalering Om een lvb te herkennen, zijn er verschillende instrumenten beschikbaar. Deze zijn bij elkaar gebracht in de *Handreiking vroegsignalering van een LVB en zwakbegaafdheid* van het Landelijk Kenniscentrum LVB. Toch worden deze volgens De Graaff-Herder onvoldoende gebruikt door specialisten. 'Of omdat ze niet van het bestaan afweten of omdat ze de subtiele tekenen van een verstandelijke beperking missen. Het is ook niet eenvoudig; mensen met een lvb zijn bedreven in het verbloemen van hun beperking.' Daarom startte ze in het Erasmus MC met het een-op-een informeren van internisten. Om specialisten door het hele land alerter te maken op het herkennen van een lvb, kwam De Graaff-Herder op het idee om een AI-tool te ontwerpen. 'De tool is een stap voor de herkenningsinstrumenten en creëert *awareness* bij dokters.'

Early warning tool Anderhalf jaar geleden begon haar zoektocht naar een AI-tool. 'Er waren al *early warning tools* die de arts waarschuwen als de klinische toestand van hun patiënt verslechtert. En tools die de arts waarschuwen als de bloeduitslagen van hun patiënt zouden kunnen duiden op een zeldzame metabole aandoeningen. Een early warning tool voor lvb zou veel onnodig onbegrip en onnodige diagnostiek voorkomen. Het grootste probleem is immers dat veel artsen er niet aan denken dat hun patiënt een lvb zou kunnen hebben. Een gebrek aan awareness dus'.
De Graaff-Herder dacht aan een algoritme dat gekoppeld zou kunnen worden aan het elektronisch patiëntendossier. 'Dit zou kunnen screenen op gegevens in het epd, zoals gebruik van psychofarmaca, anti-epileptica, lichamelijke kenmerken, aangeboren aandoeningen en bezoeken aan meerdere specialismen.' Bij een combinatie van meerdere factoren die op een lvb kunnen wijzen, zou de arts een pop-up kunnen krijgen. Natuurlijk kan de arts de melding negeren wanneer er in *real life* geen vermoedens zijn. Maar mocht na de melding blijken dat patiënt inderdaad al niet kon meekomen op school en moeite heeft met lezen en klokkijken, dan kan de arts een neuropsychologisch onderzoek aanbieden.
Het is daarbij absoluut niet de bedoeling om een label op de patiënt te plakken, benadrukt De Graaff-Herder. 'Het doel is om bewustzijn onder artsen te creëren. Een op de zeventien mensen heeft namelijk een lvb. Dat betekent ten minste één patiënt per spreekuur. Maar als je niet alert bent op de mogelijkheid van een lvb, kijk je er zo overheen. Mensen met een lvb laten namelijk zelf vaak liever niet merken dat ze je niet helemaal begrijpen.' Het belang is groot volgens de internist-

endocrinoloog. ‘Naast passende hulp rond de verstandelijke beperking, kan vroegdiagnostiek syndroomgerelateerde ziektebeelden en gemiste diagnoses voorkomen.’

Lvb-factoren Voor het te ontwikkelen algoritme werken De Graaff-Herder en machine learning expert Jifke Veenland samen met de TU Delft. Om de benodigde gegevens rond lvb-factoren voor het algoritme aan te leveren, is De Graaff-Herder eerst met een vergelijkende studie begonnen tussen de patiënten mét en zonder verstandelijk beperking op haar spreekuren. Uit de geanonimiseerde data blijkt dat mensen met een verstandelijke beperking vaker epilepsie hebben, vaker psychofarmaca gebruiken, vaker kleine lengte en overgewicht hebben en vaker bij meerdere specialismen lopen. ‘Die gecombineerde factoren zijn een eerste aanwijzing om een lvb te controleren.’ De resultaten zijn afgelopen week gepubliceerd in de *European Journal of Internal Medicine*.(Fried: zie: https://www.ejinme.com/article/S0953-6205(22)00310-7/fulltext)
Vervolgens zijn De Graaff-Herder en haar team in CBS-data gedoken van 17 miljoen Nederlanders. Daarbij zijn de geanonimiseerde gegevens van 100.000 mensen met een bewezen verstandelijke beperking vergeleken met een subgroep van Nederlanders zonder verstandelijke beperking. Met GGZ Drenthe wordt op eenzelfde manier naar geanonimiseerde data van ggz-patiënten gekeken. ‘Als deze analyses de eerdere bevindingen bevestigen, zouden patiënten in de ggz ook beter geholpen kunnen worden’.

Griezelig grijs gebied De reacties zijn niet alom positief. ‘Sommigen zijn huiverig dat we labels gaan plakken of vinden AI een griezelig grijs gebied’, vertelt De Graaff-Herder. Daarom werkt er een ethicus mee. ‘Het is een delicaat thema waarbij we nooit ongegrond een IQ-label opplakken. Het belangrijkste is dat we een lvb vroegtijdig signaleren zodat de medische en maatschappelijke zorg wordt verbeterd. Als iemand een hoge bloeddruk heeft doordat hij als een volwassene moet functioneren terwijl hij de verstandelijke vermogens heeft van een achtjarige, dan vergt dat een andere aanpak dan het voorschrijven van bloeddrukmedicatie.’

Dataverzameling De komende tijd werkt het team verder aan de dataverzameling voor het algoritme. De toekomstige tool is volgens De Graaff-Herder niet alleen van belang voor de ziekenhuiszorg en de ggz, maar ook voor maatschappelijke instellingen, zoals de politie, sociaal werk en dak- en thuislozenopvang. Om het groter aan te vliegen, zoekt zij partners. (Fried: zie: https://www.linkedin.com/authwall?trk=bf&trkInfo=AQF9CNVQkiYNTgAAAYPbf3V4rVIB4AsDxFDTMC0FSLGBFqQrAa7OFTeBFN6bKDmwmhxzZuFBkb0wwNlnfJm1gN5nYHxGGYoi2zsFh1Ncpdhdz6Ln-IpRykvEdTloUvqXzqwVVkI=&original_referer=&sessionRedirect=https%3A%2F%2Fwww.linkedin.com%2Fin%2Flaura-de-graaff-a5047648%2F) Daarnaast verkondigt De Graaff-Herder haar boodschap op congressen en staat er een subsidieaanvraag op de planning. ‘Momenteel ben ik slechts een dokter die zich druk maakt over wat er misgaat in de zorg. Maar het is een breder maatschappelijk probleem dat samenwerking en financiering vraagt.’
Laura van Elst Redacteur Zorgvisie, Skipr en Qruxx.

28) Voorkomen dat laaggeletterdheid generatie na generatie blijft bestaan

Binnenlands Bestuur 12 september 2022

'Aanpak laaggeletterdheid is nu veel te versnipperd'

Vanaf 2025 krijgen gemeenten de regie. De grote vraag is of ze hiervoor ook voldoende geld ontvangen van het rijk.
Kinderen uit kansarme gezinnen lopen op 5-jarige leeftijd gemiddeld twee jaar achter in hun taalontwikkeling – een achterstand die ze meestal nooit meer inhalen. De nieuwe Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid moet voorkomen dat laaggeletterdheid generatie na generatie blijft bestaan.

Moeilijk In Nederland is 1 op de 9 ouders van minderjarige kinderen laaggeletterd. Gemeenten kunnen veel doen om te voorkomen dat ook hun kinderen taalproblemen ontwikkelen. Daarover was iedereen het donderdag eens tijdens een bijeenkomst voor gemeenten over laaggeletterdheid, op de eerste dag van de Week van Lezen en Schrijven. Maar, zo verzuchtten veel aanwezigen, het wordt ze wel heel moeilijk gemaakt om hier ook op een goede manier mee aan de slag te gaan.

Structureel Jaarlijks geeft het rijk 65 miljoen euro voor de aanpak van laaggeletterdheid, dat bedrag wordt verdeeld onder alle gemeenten. Daarnaast zijn er allerlei projectsubsidies, maar die zijn tijdelijk. 'Het is gewoon niet genoeg. Gemeenten moeten nu eindelijk voldoende geld krijgen om ook echt structureel iets aan laaggeletterdheid te kunnen doen', aldus directeur Geke van Velzen van Stichting Lezen en Schrijven.

Voorschoolse educatie De bijeenkomst vond plaats in het Buurthuis Mandelaplein, midden in de Haagse Transvaalbuurt - een wijk waarin relatief veel bewoners laaggeletterd zijn. Om te voorkomen ook volgende generaties met dit probleem kampen, biedt het buurthuis voorschoolse educatie aan 'doelgroeppeuters' met een taalachterstand.

Basisvaardigheden 'We werken daarbij nauw samen met drie basisscholen in onze de directe nabijheid - een islamitische, een christelijke en een openbare - die vroegschoolse educatie verzorgen voor kinderen uit groep 1 en 2', zegt buurthuis-directeur Marije Talstra. 'Voor de moeders zijn er conversatielessen die worden afgesloten met een diploma - de wachtlijst hiervoor zijn enorm.'

Knippen Het draait bij de voorschool in Transvaal niet alleen om taal maar ook om belangrijke basisvaardigheden. 'Wij kijken naar hele de thuissituatie', zegt leidster Wafaa Kabach. 'Soms geven we de kinderen ook speelgoed of kleurpotloden mee, het is heel treurig maar die hebben ze thuis vaak niet. Ook zien we ouders die niet weten hoe je kunt knippen met een schaar, of die geen puzzel kunnen leggen van zes stukjes.'

Kinderopvang De financiering van de taalactiviteiten in Buurthuis Mandela is volgens directeur Talstra een groot struikelblok, vooral nu de voorschool sinds 2018 onder dezelfde regels valt als kinderdagverblijven. 'Voorheen betaalde iedereen hier een eigen bijdrage van 20 euro per maand. Nu zijn er tal van financieringsstromen en bijdragen. Ik heb twee extra mensen in dienst genomen om ouders te helpen met het aanvragen van de kinderopvangtoeslag en de gemeentelijke bijdrage. Dit werkt zo niet.'

Kloof Kinderen uit kansarme gezinnen lopen op 5-jarige leeftijd gemiddeld twee jaar achter in hun ontwikkeling. En die achterstand halen ze volgens onderzoeker gelijke kansen Tijana Prokic-Breuer - verbonden aan de Universiteit Maastricht - tijdens de hele basisschoolperiode vrijwel nooit meer in. 'Als je iets wilt doen aan deze hardnekkige kloof, deze kansenongelijkheid, moet je vooral in kinderen investeren voordat ze naar school gaan. Hoe ouder het kind is, hoe meer het dweilen met de kraan open wordt.'

Praktijkkaart Vroegtijdige taalinterventie is, kortom, cruciaal als je laaggeletterdheid en kansenongelijkheid wilt tegengaan. 'Maar zo'n interventie moet dan wel gedurende langere tijd worden aangeboden en met programma's die goed zijn onderzocht', aldus Prokic-Breuer. 'Een keer een aantal weken of maanden iets aanbieden, en daarna niks meer, dat helpt niet. Er moet een follow-up zijn.' Het door Prokic-Breuer opgerichte Education Lab ontwikkelde de Praktijkkaart (Fried: zie: https://education-lab.nl/publications/praktijkkaart-stimuleren-van-thuis-lezen/) Stimuleren van Thuis lezen, onder meer voor gemeenten.

Gezinsaanpak In opdracht van het rijk wordt op dit moment de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid (Fried: zie: https://www.lezenenschrijven.nl/wat-doen-wij/oplossing-voor-je-vraagstuk/de-gezinsaanpak-van-laaggeletterdheid)ontwikkeld. In een tiental gemeenten vinden er dit jaar pilots plaats, in 2023 gaan er 25 nieuwe mee aan de slag. Eind 2024 moeten een stappenplan en een toolkit klaarliggen - op dat moment krijgen gemeenten de 'zelfstandige regierol' over de aanpak van laaggeletterdheid.

Samenwerken Kenmerkend voor de gezinsgerichte aanpak is dat meerdere lokale organisaties hierbij nauw samenwerken, zoals welzijnsorganisaties, bibliotheken en consultatiebureaus. Ook binnen gemeenten zijn er meerdere afdelingen bij betrokken zoals onderwijs, het sociaal domein en cultuur. 'Ik ben veel meer gaan samenwerken met mijn collega die zich bezighoudt met achterstandenbeleid', zegt Sarah Janssen, verantwoordelijk voor volwasseneneducatie bij de gemeente Harderwijk, een van de deelnemers aan de pilot.

Evaluatie Harderwijk heeft de pilot inmiddels geëvalueerd. Janssen: 'Wij zijn tot de conclusie gekomen dat het voor ons een goede aanpak is waarmee wij ook de ouders kunnen bereiken. Aan laaggeletterdheid kleven vaak veel andere problemen. Ouders lezen bijvoorbeeld niet alleen minder vaak voor, maar begrijpen ook niet zo goed het belang van onderwijs.'

Trefpunt Harderwijk ziet kinderen van laaggeletterde ouders vaak terug als ze volwassenen zijn. 'Dan komen ze bijvoorbeeld naar ons Financieel Trefpunt omdat ze formulieren niet zelf kunnen invullen. Ook op dat soort plekken gaan wij inwoners stimuleren om hun taalvaardigheid te verbeteren.'

Versnippering Volgens Stichting Lezen en Schrijven kan de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid mogelijk een einde maken aan de huidige versnippering in de aanpak van laaggeletterdheid. 'Ik hoop echt dat gemeenten en rijk gaan zeggen: wij gaan de aanpak van laaggeletterdheid vanaf nu structureel regelen in Nederland, met voldoende financiering', zegt directeur Van Velzen. 'Zodat we niet langer afhankelijk zijn van allerlei lokale initiatieven waarbij iedereen zelf het wiel moet uitvinden.'

Onenigheid De afgelopen jaren was de eensgezindheid tussen het rijk en gemeenten ver te zoeken. In 2020 trok de VNG haar handtekening terug onder de Bestuurlijke afspraken laaggeletterdheid 2020-2024, onder meer vanwege onenigheid over de hoogte van de rijksbijdrage. Betrokkenen, zoals de VNG, kijken nu met spanning uit naar Prinsjesdag.
Julie Wevers

29) Leerlingenvervoer voor speciaal onderwijs in Leiden en omgeving laat te wensen over

Leidsch Dagblad 12 september 2022

Leerlingenvervoer voor kinderen in het speciaal onderwijs in Leiden en omgeving laat te wensen over

Gertjan van Geen 12 september 2022 LEIDEN Het leerlingenvervoer voor kinderen in het speciaal onderwijs in Leiden en omgeving laat te wensen over, stellen de SP en D66. Regelmatig komen leerlingen te laat in de klas aan.
De raadsleden Linda Beimer (D66) en Antoine Theeuwen (SP) vinden dat het college van burgemeester en wethouders in actie moet komen om de problemen snel te verhelpen.
Een rondgang langs SBO De Vlieger, PI-school De Brug en basisschool De Korte Vliet leerde Beimer dat de problemen die er al eerder speelden nog niet zijn opgelost door Noot, de nieuwe vervoerder. Noot won in augustus 2022 de aanbesteding voor de regiotaxi, die per 1 januari 2023 ingaat. In mei 2022 sleepte het al die voor het leerlingenvervoer in de regio Holland Rijnland binnen. De Edese vervoerder is in de Duin- en Bollenstreek al sinds 2019 verantwoordelijk voor het leerlingenvervoer. Ook daar spelen de problemen, niet in de laatste plaats doordat de vervoerder te weinig personeel heeft.
'Sinds het schooljaar weer is begonnen horen we van verschillende scholen dat er grote problemen zijn rondom het leerlingenvervoer. Binnen het speciaal onderwijs zijn er meerdere scholen waar elke dag meerdere leerlingen per klas tot meer dan anderhalf uur te laat op school zijn, en ook tot langer

dan anderhalf uur aan het eind van de dag moeten wachten voordat ze weer worden opgehaald', stellen Beimer en Teeuwen in hun brief met schriftelijke vragen aan het gemeentebestuur.
Het duo snapt dat er opstartproblemen zijn vanwege veranderde routes, maar stelt dat de problemen dit jaar erger zijn dan vorige jaren en dat dit gaat ten koste van de leerlingen en het onderwijs. 'Dit werkt ontregelend voor de kinderen die zo lang moeten wachten maar ook voor de andere leerlingen in de klas. Zij kunnen hierdoor niet met de les kunnen beginnen als een groot deel later binnen komt'.
Dit voorjaar kwam in een raadsvoorstel naar voren dat het leerlingenvervoer beter geregeld zou worden. Een amendement van de SP om de wachttijden te beperken, werd niet aangenomen.
Noot is om een reactie gevraagd. Die is tot op heden niet binnen gekomen.

30) Dat jongeren met een beperking zelfredzaamheid zijn, is een illusie

Binnenlands Bestuur 13 september 2022

'Regels zitten jongeren met beperking in de weg'

Dat jongeren met een beperking zelfredzaamheid zijn, is een illusie, stelt de Nationale ombudsman. Jongeren met een beperking lopen een hoog risico om langdurig financieel in de knel te komen. Dat stelt de Nationale ombudsman in een dinsdag verschenen onderzoek. Wet- en regelgeving die deze jongeren moet helpen, is in de praktijk te ingewikkeld, signaleert de ombudsman.

Afhankelijk Jongeren met een beperking kunnen vaak niet zelfstandig genoeg geld verdienen om rond te komen, en zijn daarom afhankelijk van de overheid. Maar ze lopen daarin tegen ingewikkelde regels en bureaucratie aan. De jongeren geven aan dat de overheid hen beperkt. Ook overschat de overheid hoeveel hulp deze jongeren kunnen krijgen uit hun sociale netwerk. Zelfredzaamheid is een illusie, concludeert de Nationale ombudsman.

Rekenregels Daar komt bij dat werken vaak niet loont, omdat inkomsten uit werk worden verrekend met de uitkering. De veelheid aan regelingen en rekenregels leidt bij wisselende inkomsten tot ongewenste en onvoorziene situaties. Jongeren krijgen te maken met onverwachte terugvorderingen of verliezen bijvoorbeeld hun recht op de bijzondere bijstand of de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen.

'Wetten en regels moeten jongeren helpen, niet in de weg zitten.'

Nationale ombudsman Reinier van Zutphen

Perspectief Jongeren met een beperking ervaren weinig toekomstperspectief, merkt de ombudsman op. 'Het plannen van je eigen toekomst is nu heel erg lastig', zegt een van de jongeren die deelnam aan het onderzoek. 'Je wilt naast het ziek zijn en zorgen om financiën ook nog wel toekomen aan een leuk leven.'

Niet eerlijk 'Door alle regelingen bij elkaar worden jongeren steeds weer met hun beperking geconfronteerd', zegt Nationale ombudsman Reinier van Zutphen. 'Dat is niet eerlijk. Wetten en regels moeten jongeren helpen, niet in de weg zitten.'

Knelpunten Van Zutphen ziet dat het gemeenten vaak ontbreekt aan tijd en geld om deze groep te helpen. Ook is de samenwerking tussen verschillen overheidsloketten – bijvoorbeeld de gemeente en het UWV – nog beperkt. De ombudsman roept de betrokken partijen op om de knelpunten samen op te lossen en te zorgen voor begrijpelijke informatie, persoonlijke begeleiding en financiële zekerheid.

Adriaan de Jonge Redacteur

31) Het gaat niet goed met de mentale gezondheid van meisjes in Nederland

Binnenlands Bestuur 14 september 2022

De mentale gezondheid van meisjes holt achteruit

Volgens onderzoeker Stevens is het hoog tijd voor een maatschappelijk debat over het grote belang dat wordt gehecht aan schoolprestaties.

Het gaat niet goed met de mentale gezondheid van meisjes in Nederland, zo blijkt uit een grootschalig en langlopend onderzoek van de Universiteit Utrecht, het Trimbos-instituut en het Sociaal en Cultureel Planbureau.

Forse verslechtering Vooral tussen 2017 en 2021 verslechterde de mentale gezondheid van meisjes tot en met 16 jaar in Nederland fors, zo blijkt uit het *Health Behaviour in School-aged Children*-rapport dat vandaag verschijnt. Hierin staan de resultaten van 20 jaar onderzoek naar het welzijn en de gezondheid van jongeren in Nederland.

'Schokkend' Het aantal meisjes met emotionele problemen in het voortgezet onderwijs steeg tijdens deze vier jaren van 28 naar 43 procent. In groep 8 van de basisschool steeg dit aantal in diezelfde periode van 14 naar 33 procent. 'Eerder, tussen 2009 en 2013, zagen we ook al een lichte stijging van de problemen bij meisjes op de middelbare school', zegt hoofdonderzoeker Gonneke Stevens van de Universiteit Utrecht. 'Maar de stijging van de laatste vier jaar is echt ongekend en schokkend. En het gaat daarbij nu óók om leerlingen van de basisschool.'

Geen diagnose De toegenomen mentale problemen bij meisjes uiten zich in uiteenlopende klachten, zoals angst, piekeren, somberheid en gedrags- en concentratieproblemen. 'We hebben niet gekeken of er bij hen ook sprake was van een medische diagnose', zegt Stevens. 'Dat weten we dus niet. Wel kunnen we heel duidelijk zien dat hun welbevinden is verslechterd.'

Jongens Ook de mentale gezondheid van jongens is achteruitgegaan, maar die verslechtering staat volgens de onderzoekers 'in geen verhouding' tot die bij de meisjes. Uit eerder onderzoek is bekend dat meisjes gevoeliger zijn voor bepaalde typen mentale problemen dan jongens. 'Zij kampten altijd al vaker met emotionele problemen en een lagere levenstevredenheid dan jongens', aldus Stevens.

Schoolwerk Druk van schoolwerk is waarschijnlijk een belangrijke oorzaak van de toename van de mentale problemen bij zowel meisjes als jongens. Stevens: 'Die druk is de afgelopen 20 jaren verdrievoudigd en hangt sterk samen met mentale problemen.'

Corona Stevens vermoedt dat de tijdens de coronacrisis opgelopen onderwijsachterstanden de ervaren druk door schoolwerk hebben versterkt. 'Die hebben mogelijk gewerkt als katalysator van een bestaande maatschappelijke ontwikkeling, namelijk het toegenomen belang dat wordt gehecht aan presteren op school.'

Gemeenten Het is volgens Stevens belangrijk om de mentale problemen zo vroeg mogelijk te signaleren en jongeren te helpen om hiermee om te gaan. 'Scholen zijn een belangrijke vindplaats voor deze klachten. We willen niet dat al deze jongeren straks gaan aankloppen bij jeugdzorg. Alle partijen zullen dus om tafel moeten met elkaar om de aanpak te bespreken, zoals de zorg, scholen en gemeenten.'

Maatschappelijk debat Daarnaast is het volgens Stevens hoog tijd voor een maatschappelijk debat over het grote belang dat wordt gehecht aan schoolprestaties. 'Want zo lang je opleidingsniveau zoveel consequenties heeft voor de beloning die je ontvangt en de status die je geniet in onze maatschappij, kan je het ouders ook niet kwalijk nemen dat ze hier zoveel belang aan hechten.'

Alcohol en tabak Uit het onderzoek blijkt ook dat het tabak- en alcoholgebruik onder jongeren niet langer daalt. Van alle 15-jarigen gaf in 2021 42 procent aan de afgelopen maand te hebben gedronken - van de 16-jarigen 60 procent. En 1 op de 10 jongeren had in deze periode gerookt.

Julie Wevers

32) Veel gemeenten kampen met problemen in het leerlingenvervoer

Binnenlands Bestuur 14 september 2022

Schoolbusje komt veel te laat, of helemaal niet

Amsterdam overweegt om de lestijden aan te passen als oplossing voor problemen in het leerlingenvervoer.
Sommige ouders bestellen noodgedwongen een gewone taxi om hun kind op tijd op school te krijgen.
Veel gemeenten kampen met problemen in het leerlingenvervoer. Het grote tekort aan chauffeurs zou de belangrijkste oorzaak zijn. Vervoersbedrijven hebben onvoldoende personeel om alle afgesproken ritten ook daadwerkelijk te rijden.

Te laat Hierdoor worden veel leerlingen van het (voortgezet) speciaal onderwijs 's ochtends te laat opgehaald of zelfs helemaal niet. En 's middags zijn er opnieuw problemen als de leerlingen weer naar huis gaan. Volgens LBVSO, belangenorganisatie van leerlingen uit het voortgezet speciaal onderwijs, raakt dit op dit moment 14.000 leerlingen.

Amsterdam ‘Hierbij informeer ik u over problemen en de tijdelijke noodmaatregelen in het leerlingenvervoer’, aldus de Amsterdamse wethouder Onderwijs Marjolein Moorman in een brief van 9 september aan de gemeenteraad. ‘Het (landelijke) chauffeurstekort zorgt ervoor dat het voor de gehele leerlingenvervoersmarkt moeilijk is om het rooster rond te krijgen. Belangrijkste oorzaken zijn dat de uitstroom van chauffeurs hoog is en er een grote concurrentiestrijd is om personeel.’

Veel te laat Het is in Amsterdam, net als op veel andere plekken in Nederland, niet gelukt om bij het begin van dit nieuwe schooljaar alle ritten voor leerlingen op tijd te verzorgen. Alleen al tijdens de eerste week na de vakantie raakte dit ongeveer 240 Amsterdamse leerlingen, zo blijkt uit de brief van Moorman.

Opleiden Moorman: 'Op mijn verzoek is de gemeente snel in overleg getreden met Munckhof (de vervoerder, red.) over een oplossing. Munckhof verwacht de komende weken nieuwe chauffeurs te kunnen aannemen en opleiden waardoor de problematiek elke week verkleind wordt.’

Schooltijden aanpassen Als oplossing voor de korte termijn overweegt Amsterdam onder meer om de lestijden van enkele scholen voor voortgezet speciaal onderwijs aan te passen. Ook doet Moorman een dringend beroep op de ouders om het schoolvervoer van hun kinderen voorlopig zoveel mogelijk zelf te regelen - in elk geval tot de herfstvakantie.

Midden-Brabant In verband met het grote tekort aan chauffeurs besloot Regiovervoer Midden-Brabant begin deze maand om tijdens spitsuren alleen nog urgente ‘Wmo-ritten’ te verzorgen, bijvoorbeeld voor ouderen. Alle beschikbare chauffeurs worden voorlopig zoveel mogelijk ingezet in het leerlingenvervoer. De gemeente Rotterdam nam vorige week een soortgelijk besluit.

Leiden ‘Binnen het speciaal onderwijs in Leiden en omgeving komen dagelijks meerdere leerlingen per klas tot meer dan anderhalf uur te laat op school’, zo schrijven de raadsleden Linda Beimer (D66) en Antoine Theeuwen (SP) in een recente brief aan het Leidse college van burgemeester en wethouders. ‘Ze moeten aan het eind van de dag soms wel langer dan anderhalf uur wachten voordat ze naar huis gebracht worden.’

Rotterdam De problemen in het leerlingenvervoer keren elk jaar weer terug na afloop van de zomervakantie. Volgens de Rotterdamse kinderombudsman Stans Goudsmit is het Rotterdam dit jaar echter erger dan ooit. 'Waar een groot risico zit, is dat de gemeente Rotterdam één bedrijf verantwoordelijk heeft gemaakt voor het hele doelgroepenvervoer', zo liet zij Binnenlands Bestuur vorige week weten. 'Je ziet nu de kwetsbaarheid van gemeenten als ze via een aanbesteding in zee gaan met één grote speler.'

Ontregelend ‘De problemen dit jaar zijn erger dan vorige jaren en dit gaat ten koste van de leerlingen en het onderwijs’, schrijven ook de Leidse raadsleden Beimer en Theeuwen in hun brief. “Dat werkt natuurlijk ontregelend voor de kinderen die zo lang moeten wachten maar ook voor de andere leerlingen in de klas. Zij kunnen niet fatsoenlijk met de les beginnen als een groot deel van de kinderen later binnen komt.’

Ouders & Onderwijs Uit een onderzoek van Ouders en Onderwijs - onder ouders van meer dan 500 leerlingen die zijn aangewezen op het leerlingenvervoer - bleek in maart dit jaar ook al dat de problemen groot zijn. Zo zijn de ritten vaak veel te lang voor de kinderen en is de sfeer in de bus soms onveilig. Hierdoor komen veel kwetsbare leerlingen regelmatig uitgeput op school aan.

Julie Wevers

33) integrale aanpak criminele families

Zorg+welzijn 14 september 2022

Als opa al een strafblad had

Criminele families die al generaties lang de dienst uitmaken in de wijk, zonen en dochters die zelf ook het verkeerde pad op gaan. Met een speciale aanpak met leefcoaches probeert de gemeente Tilburg meer ‘Daltons’ te voorkomen.

Het doel van de Tilburgse ‘integrale aanpak criminele families’ is helder. Het voorkomen van jonge aanwas binnen families. Voorkomen dat de zonen of dochters het voorbeeld van pa of ma volgen, voorkomen dat jongere broertjes ook in de bak belandden. Makkelijker gezegd dan gedaan.

Dalton-effect De afgelopen jaren is er meer wetenschappelijk onderzoek gedaan naar dit zogenoemde Dalton-effect, verwijzend naar de vier criminele broers uit Lucky Luke. Een criminele vader blijkt bijvoorbeeld meer invloed te hebben het gedrag van zijn zonen dan een criminele moeder op haar dochters. Ook is er sprake van sociaal kapitaal: criminele kennis en ervaringen kunnen makkelijk en veilig in familieverband worden overgedragen.

Constante factor In 2017 bleek uit een onderzoek van Toine Spapens, hoogleraar criminologie aan Tilburg University naar ‘criminele families in Noord-Brabant’ dat bij bepaalde families het plegen van strafbare feiten bij zowel mannelijke als vrouwelijke familieleden over de generaties heen een ‘constante factor’ is. Crimineel gedrag wordt in deze gezinnen letterlijk met de paplepel meegegeven en genormaliseerd. Met de overheid en hulpverleners hebben deze vaak gesloten familiesystemen weinig op. ‘In de eigen wijk profiteren ze van een zwijgcultuur en genieten van een bepaalde status’, aldus het rapport.

Invloed ‘Dit onderzoek bevestigde ons beeld’, zegt Tijmen Leijen, specialist Veiligheid bij de gemeente Tilburg. Leijen stond aan de wieg van de integrale aanpak die onderdeel uitmaakt van de strijd tegen ondermijnende criminaliteit van de gemeente. Tilburg maakte zich zorgen over de invloed van bepaalde criminele families in sommige wijken en ook over de kinderen die in deze gezinnen groot worden gebracht. Geïnspireerd door een aanpak in Maastricht besloot de Brabantse stad in 2021 te beginnen met een bijzondere aanpak. Dit houdt in dat hulpverleners – leefcoaches genoemd – aan bepaalde, zorgvuldig selecteerde, criminele families worden gekoppeld. De coaches leggen contact en proberen het vertrouwen van de familieleden te winnen. De trigger is meestal een bepaalde gebeurtenis. Leijen: ‘Na een aanhouding of omdat er problemen zijn op school met de kinderen. Of omdat pa net uit de gevangenis komt. Een goede aanleiding om eens contact te leggen.’

ZZP’ers Dave Bogers is een van de leefcoaches. ‘Dave werkt in dienst van de gemeente, maar onze andere coaches zijn allemaal zzp’ers. Daar gaat onze voorkeur echt naar uit. Professionals bij welzijnsorganisaties zijn toch gebonden aan allerlei interne afspraken. We hebben juist mensen

nodig die heel flexibel zijn, die geduld hebben. Die ook op vrijdagavond, als er stront aan de knikker is, in de auto stappen en bij de familie op de stoep staan.' Niet iedereen is voor dit werk weggelegd, klinkt het. 'Je moet wel uit het goede hout zijn gesneden en in staat zijn om te *levelen* met deze gezinnen. Dat gaat ene keer makkelijker dan de andere keer. Het wantrouwen richting de overheid is vaak groot.' Bogers knikt: 'Kleine gebaren zijn belangrijk, ik heb bijvoorbeeld ook al een keer helpen verhuizen, dat verwachten ze niet van een hulpverlener.'

Schulden Eenmaal in het gezin probeert de coach waar nodig hulp aan te bieden. Er speelt vaak van alles binnen deze families. 'We wachten niet op een hulpvraag, we kijken goed wat er nodig is. De ene keer gaat het over schuldenproblematiek, de andere keer gaat het op school van de kinderen niet lekker of we hebben te maken met verslavingsproblematiek. De stress in deze gezinnen is vaak groot, aandacht voor de kinderen is er vaak nauwelijks, met alle gevolgen van dien.' Bogers ziet deze gezinnen vaak ook worstelen, ze willen soms wel uit dat criminele circuit stappen, ze zijn het leventje zat, maar weten niet hoe.

Beweging in de situatie Het contact tussen de coach en het gezin is in het begin vaak erg intensief. Door met de brede blik te kijken en door te doen wat nodig is, komt er langzaam beweging in de situatie. Bogers: 'Dat is mooi om te zien. Ik begeleid bijvoorbeeld een gezin met drie jongens. De oudste zat al best diep in de zware criminaliteit, maar hij is al maanden aan het werk, daar ligt z'n focus nu. Zijn jongere broer kan door bijles naar het mbo, dat had niemand verwacht. En het mooie is dat de oudste nu ook zijn broers waarschuwt niet dezelfde fouten te maken.' Langzaam, stapje voor stapje, worden familieleden ook weer 'naar het rechte pad' geholpen. Volgens Bogers is het simpel: 'Je moet vooral doen wat je zegt en zeggen wat je doet. En we kunnen zelf ook snel schakelen binnen de gemeente, met het onderwijs, met andere hulpverleners, dat helpt.'

Veelbelovende resultaten Wanneer een familielid in de bak zit, wordt ook met hem of haar contact gelegd om de terugkeer naar het gezin beter voor te bereiden. De eerste resultaten van de integrale aanpak zijn veelbelovend, zegt veiligheidsexpert Leijen. Gemiddeld worden ongeveer dertien gezinnen begeleid door de drie leefcoaches. 'Deze intensieve begeleiding kost best wat, dat roept zeker wel eens vragen op vanuit de gemeenteraad. Maar als je bedenkt wat we zo kunnen besparen? Als we kunnen voorkomen dat mensen opnieuw vast komen te zitten.'

Hardnekkig fenomeen Leijen waarschuwt wel voor te hoge verwachtingen. Criminele overdracht is een hardnekkig fenomeen, weet hij. Het snelle geld blijft aanlokkelijk. 'Onze aanpak trekt zeker de aandacht, we hebben ook al veel gemeenten op bezoek gehad, maar het gaat echt om lange adem, om maatwerk. Het zijn heus niet allemaal succesverhalen. Onze coaches hebben nog regelmatig contact met de 'oudere families' die voorheen in de aanpak zaten. Vooral voor mensen met een licht verstandelijke beperking is het heel lastig om andere keuzes te maken. En je moet ook alert blijven, sommige mensen zijn heel goed om hulpverleners voor hun karretje spannen.'

'Regie van binnenuit het gezin' Een belangrijke tip vanuit Tilburg? 'Werk vanuit het gezin. We zien nu vaak dat bij multiprobleemgezinnen een zogeheten gezinsregisseur wordt aangesteld die vanuit buitenaf bepaald wat er nodig is. Dat werkt niet. Onze coaches zitten bij deze families aan tafel en houden zelf de regie.'

Jessica Maas

34) Steeds meer ouderenzorgorganisaties bieden het volledig pakket thuis (vpt) aan

Zorgvisie 15 september 2022

Steeds meer ouderen willen thuis verpleeghuiszorg

Steeds meer ouderenzorgorganisaties bieden het volledig pakket thuis (vpt) aan. Ook maken steeds meer cliënten gebruik van deze vorm van langdurige zorg. Volgens de meest recente cijfers van het registratiesysteem iWlz krijgen momenteel bijna dertienduizend cliënten een vpt.

Ten opzichte van 2018 gaat het bijna om een verdubbeling. De beweging scheiding tussen wonen en zorg bestaat al langer, maar in het overheidsprogramma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO) van minister Helder staat expliciet dat de huidige capaciteit van verpleeghuisplekken niet verder groeit, ondanks de vergrijzing. Ouderenzorgorganisaties steken in op deze ontwikkeling, ook vanwege de wachtlijsten voor verpleeghuizen. Op dit moment staan meer dan 19.000 mensen op de wachtlijst voor het verpleeghuis. En de wachtlijst groeit elke dag.

Breed begrip Het begrip 'thuis' in de combinatie verpleeghuiszorg-thuis moet overigens breed worden opgevat. Verpleeghuiszorg kan bij cliënten gewoon in hun eigen huis worden verleend, maar ook in een geclusterde setting of in een woonhofje waar mensen bij elkaar wonen en verpleegzorg-thuis krijgen. Er zijn geen cijfers over hoeveel mensen alleen of in geclusterde vorm verpleegzorg-thuis krijgen.

Route Over het algemeen verloopt het traject van verpleeghuiszorg-thuis als volgt. Thuiswonende ouderen krijgen eerst ondersteuning vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning en eventueel wijkverpleging uit de Zorgverzekeringswet. Als de zorg zwaarder wordt, voldoen ze aan de criteria van de Wet langdurige zorg waarmee ze ook naar het verpleeghuis zouden kunnen. Het zorgkantoor koopt vervolgens de zorg in. Steeds meer mensen kiezen dan voor een volledig pakket thuis (vpt). Het is, met andere woorden, wat ze het liefst willen. Het kan wel zo zijn dat de zorg op een gegeven moment zo complex wordt dat cliënten alsnog naar het verpleeghuis gaan.

Verschillende vormen Het volledig pakket thuis is een van de vormen waarmee cliënten thuis zorg kunnen krijgen. Andere vormen zijn het modulair pakket thuis, waarbij gedeelten of modules van het volledig pakket thuis worden afgenomen, bijvoorbeeld een paar uur verpleging en begeleiding per dag. Daarnaast is er overbruggingszorg, waarbij cliënten in afwachting van een plek in het verpleeghuis thuis zorg ontvangen. Een laatste thuisinvulling van de Wet langdurige zorg (Wlz) is het persoonsgebonden budget. Mixen is mogelijk.

Uit voorzorg Een ander opvallend recent cijfer is het grote aantal wachtenden uit voorzorg, dat schommelt steeds tussen de 13.000 en 15.000 mensen. Deze mensen hebben een Wlz-indicatie gekregen, maar staan formeel niet op de wachtlijsten. Wachtenden uit voorzorg vormen een kwetsbare groep. Als de situatie van deze mensen enigszins verslechtert, hebben ook zij verpleeghuiszorg nodig en is het zorgkantoor verplicht om voor deze mensen zorg te regelen.
Suzanne Bremmers

35) Steeds meer organisaties willen ervaringsdeskundigen benutten. Maar hoe doe je dat?

Movisie 1`5 september 2022

Ervaringskennis belangrijke bron voor hulpverleners en beleidsmedewerkers

Interview met ervaringsdeskundige Marc Mulder over de Ervaringsraad
Steeds meer organisaties willen ervaringsdeskundigen benutten. Maar hoe doe je dat? Ervaringsdeskundige Marc Mulder zette voor het Expertisepunt Basisvaardigheden een ervaringsraad op met zes mensen met ervaringskennis. Hoe pakt hij dit aan? 'Het creëren van een open veilige sfeer is essentieel om veel informatie te krijgen.'
Hulpverleners, kenniswerkers en beleidsmedewerkers bij de landelijke en gemeentelijke overheden steken veel energie in het aanpakken van sociale problemen en het doorvoeren van veranderingen. Maar vaak blijven resultaten achter bij verwachtingen. Volgens Marc Mulder (Fried: zie: https://www.movisie.nl/over-movisie/medewerkers/marc-mulder) komt dit vooral omdat zij geen ervaringsdeskundigen en mensen met ervaringskennis betrekken bij het formuleren van het

probleem. Terwijl het juist zo belangrijk is te weten wat de doelgroep beleeft, hoe ze dat beleeft en wat zij daarvan vindt. Mulder: 'Ervaringskennis van mensen is voor kenniswerkers, beleidsmedewerkers en hulpverleners écht nodig als ze een probleem gaan aanpakken of een verandering doorvoeren.'
Tegelijkertijd zijn mensen met ervaringskennis zich niet altijd bewust van waarom en hoe ze dingen doen, waar ze tegenaan lopen en hoe ze daarmee omgaan, zegt Mulder. 'Daardoor is die ervaringskennis niet altijd makkelijk boven tafel te krijgen. Zeker niet omdat kenniswerkers, beleidsmedewerkers en hulpverleners denkkaders hebben die vaak niet aansluiten bij de beleving van mensen voor wij zij zich inzetten.'

Mulder is voorzitter van de Ervaringsraad (Fried: zie: https://basisvaardigheden.nl/ervaringsraad-expertisepunt-basisvaardigheden)
van het Expertisepunt Basisvaardigheden. (Fried: zie: https://basisvaardigheden.nl/ervaringsraad-expertisepunt-basisvaardigheden) *In dit Expertisepunt werken Movisie en Stichting Lezen en Schrijven samen. Het is een plek voor kennis, inspiratie en samenwerking voor iedereen die zich inzet voor mensen met beperkte basisvaardigheden. Denk aan lezen, schrijven, rekenen en de omgang met digitale middelen. Het Expertisepunt krijgt belangrijke input van de Ervaringsraad.*
Ga naar het Expertisepunt Basisvaardigheden (Fried: zie: https://basisvaardigheden.nl/)

Toen Mulder als senior ervaringsdeskundige in de schuldhulpverlening bij Movisie kwam werken, vond hij aanvankelijk lastig aansluiting bij de kenniswerkers. 'Ik ervoer een grote kloof tussen de taal die zíj spraken en die ikzelf sprak. Hun taal zat vol begrippen die ik niet kende en wat zij bespraken was voor mijn gevoel niet echt concreet. Daarover stelde ik vragen.'
'Dat Mulder meedacht vanuit zijn eigen ervaringen, zette de kenniswerkers van Movisie aan tot reflectie. Waren ze eigenlijk wel goed bezig en sloot wat ze deden wel aan bij de mensen voor wie zij zich inzetten? Movisie vroeg Mulder een ervaringsraad op te zetten en het Expertisepunt Basisvaardigheden van advies te voorzien. Anderhalf jaar geleden kwam de Ervaringsraad voor het eerst bijeen.'

'Ik wil de kloof tussen mensen met ervaringskennis en onderzoekers en beleidsmedewerkers dichten'

Wat wil je met de Ervaringsraad bereiken? Mulder: 'Er zijn veel ervaringsverhalen maar de mensen met ervaringskennis zelf worden amper gehoord. Ik wil dat leden van de Ervaringsraad ruimte krijgen om hun verhaal te doen en dat onderzoekers, beleidsmedewerkers en hulpverleners daarnaar luisteren. Dat zij die verhalen op een juiste manier interpreteren en er conclusies aan verbinden voor hun werk. Daarmee wil ik de kloof tussen mensen met ervaringskennis enerzijds en onderzoekers, beleidsmedewerkers en hulpverleners anderzijds dichten, zodat mensen om wie het gaat krijgen wat zij nodig hebben.'

Hoe ziet de Ervaringsraad eruit? 'Het is een groep van zes mensen met verschillende achtergronden die zelf ervaren hebben wat het is om te leven met minder ontwikkelde basisvaardigheden. We komen vier tot zes keer per jaar bijeen om persoonlijke ervaringen uit te wisselen en het Expertisepunt Basisvaardigheden te adviseren. Het doel van de Ervaringsraad is om de ervaringen van deze mensen echt te laten meetellen. Leden van de Ervaringsraad lopen in het dagelijkse leven vaak tegen situaties aan waarin basisvaardigheden van belang zijn. Zij moeten daarmee leren omgaan, en zijn daarom een belangrijke bron van kennis.'

Hoe heb je de Ervaringsraad opgezet? 'Vanuit een brede invalshoek heb ik gezocht naar mensen voor de Ervaringsraad. Daarvoor legde ik contact met allerlei organisaties die werken met mensen met beperkte basisvaardigheden. Met een zeer diverse selectie van deze mensen voerde ik gesprekken. Uiteindelijk vond ik drie mensen met een Nederlandse achtergrond en drie mensen met een migratieachtergrond die al dan niet hun eigen taal kunnen lezen en schrijven.'

Wat is jouw rol als voorzitter? 'Tijdens onze bijeenkomsten ga ik met de leden van de Ervaringsraad in gesprek over onderwerpen waar medewerkers van het Expertisepunt Basisvaardigheden meer over willen weten. Om te zorgen dat de vragen niet te abstract zijn, leggen we ze concrete voorbeelden voor die aansluiten bij hun leefwereld. Daarover gaan zij dan onderling in gesprek. Wat maken zij zelf mee op dat specifieke terrein en wat helpt hen daarbij wel of niet?'

'Ik zorg dat iedereen in de Ervaringsraad aan bod komt en zich vrij voelt te vertellen vanuit de eigen ervaringen. Om dat te bereiken moet iedereen zich eerst veilig, vertrouwd en erkend voelen. Daarom trek ik veel tijd uit voor wat bij iedereen persoonlijk speelt, zodat duidelijk wordt wat hij zelf bewust of onbewust belangrijk vindt. Zo blijkt bijvoorbeeld dat het voor mensen die de Nederlandse taal niet kunnen lezen, het lastig is de Jaarbeursuitgang van het Utrechtse station te vinden omdat dat alleen met letters staat aangegeven.'

'Ik luister met veel geduld naar wat de leden inbrengen. Vervolgens tast ik af wat passende vragen zijn waar het Expertisepunt Basisvaardigheden iets mee kan. Bij de bijeenkomsten zit ook een onderzoeker. Na de bijeenkomst bespreken wij wat er tijdens de bijeenkomst is gezegd, wat ons opviel en welke inzichten we willen delen met collega's van het Expertisepunt. Ook zaken die de leden ongevraagd naar voren brachten zijn belangrijk. Het kan het Expertisepunt helpen in een andere richting te denken.'

Wat gaat goed en wat gaat minder goed binnen de Ervaringsraad? 'Omdat er een open en veilige sfeer is, kunnen de deelnemers zonder fricties discussiëren en respectvol en open naar elkaar zijn. Daardoor komt er veel bruikbare informatie uit de gesprekken. Maar we hebben in de Ervaringsraad ook mensen nodig met bijvoorbeeld een taalontwikkelingsstoornis die kunnen vertellen wat voor gevolgen dit voor hen heeft. Wat doet het met hen als ze overal worden aangespoord de taal te leren en dat niet kunnen? En wat kunnen wij doen om als samenleving inclusiever te zijn voor mensen met beperkte basisvaardigheden?'

Wat adviseer je organisaties die met ervaringsdeskundigen willen werken? 'Dat is afhankelijk van wat een organisatie ermee wil bereiken. Als ze bijvoorbeeld verbinding wil leggen met een bepaalde groep inwoners, wil weten wat haar beweegt en wil aansluiten bij wat zij wil, dan werkt het opzetten van een ervaringsraad prima. Dan raad ik aan mensen met die specifieke ervaringskennis bijeen te brengen onder leiding van een ervaringsdeskundige. Maar als je bepaalde ervaringskennis wilt gebruiken voor het opzetten van beleid, dan zou ik een ervaringsdeskundige in dienst nemen die de gewenste ervaringskennis ophaalt bij burgers.'

Hoe vind je mensen met ervaringskennis? 'Dat is afhankelijk van wat je doet en waar je ze voor wil inzetten. Veel mensen met ervaringskennis doen vrijwilligerswerk om anderen met hun kennis te helpen. Zoek daarom bij vrijwilligers in of buiten je organisatie. Organisaties beseffen vaak niet hoeveel kennis en ervaring vrijwilligers hebben.'

'Zorg dat iedereen binnen jouw organisatie weet wat een ervaringsdeskundige is'

Wat moet je weten als je als organisatie ervaringsdeskundigen wil inzetten? 'De vraag naar ervaringsdeskundigen neemt toe maar er zijn, behalve in de ggz, nog niet veel organisaties die ermee werken. Vaak weten ze niet goed hoe ze het moeten aanpakken. Wil je een ervaringsdeskundige inzetten, zorg dan dat iedereen binnen jouw organisatie weet wat een ervaringsdeskundige is, wat ervaringskennis is, waarop dat is gebaseerd, wat de waarde ervan is en wat de organisatie ermee wil bereiken. Anders ontstaan er makkelijk misverstanden en moeten ervaringsdeskundigen continu uitleggen wat ze doen.'

'Zorg er ook voor dat iemand binnen je organisatie stáát voor de ervaringsdeskundige en het belang ervan intern uitdraagt. Een ervaringsdeskundige moet bij die persoon terecht kunnen met vragen en kunnen benoemen waar hij tegenaan loopt. Het beste is om met meerdere ervaringsdeskundigen te werken of de ervaringsdeskundige in contact te brengen met ervaringsdeskundigen buiten je organisatie, zodat ze met elkaar intervisiebijeenkomsten kunnen organiseren.'

Lees ook dit artikel over de Ervaringsraad (Fried: zie: https://www.movisie.nl/artikel/ervaringsraad-laat-ervaringen-mensen-echt-meetellen)
Movisie heeft een nieuwe handreiking gepubliceerd over hoe je een kwartiermaker op het gebied van ervaringsdeskundigheid inzet. Bekijk hier de handreiking.(Fried: zie: https://www.movisie.nl/artikel/nieuw-handreiking-kwartiermaken-ervaringsdeskundigen)
Tekst: Karin van Lier

36) Hoe steekt de relatie tussen armoede en sociale cohesie in elkaar

Platform 31 15 september 2022

Vertrouwen moet van twee kanten komen

"Mensen die in armoede leven, hebben minder sociale contacten, participeren minder in de maatschappij, hebben weinig vertrouwen in anderen en hebben vaak een korter lontje door de chronische stress die ze ervaren", hoor ik mijzelf en mijn mede-geïnterviewden zeggen in een podcast over armoede en sociale cohesie.(Fried: zie: https://www.platform31.nl/nieuws/podcast31-9-armoede-en-sociale-cohesie-in-de-wijk)Het voelt ongemakkelijk om zo over mensen te praten die in een hele lastige situatie verkeren. Ik wil niet teveel generaliseren of zelfs stigmatiseren, maar dit is wel ons antwoord op de vraag hoe de relatie tussen armoede en sociale cohesie in elkaar steekt.
Ik weet nog goed wanneer ik leerde dat mensen die in een hele lastige situatie zitten vaker wantrouwen hebben richting andere mensen. Ik interviewde gezinnen met multi-problematiek (Fried: zie: https://www.mdpi.com/1660-4601/14/10/1229)over hun gezondheid en sociale netwerk. "Na al die problemen, dan leer je wel dat er maar één persoon is op wie je altijd terug kan vallen… en dat ben je zelf. Dat hebben mijn kinderen inmiddels ook van mij overgenomen", aldus een alleenstaande moeder. Toen ik de zoveelste persoon sprak die niet meer op anderen vertrouwde, dook ik de literatuur in. Het bleek geen nieuwe wetenschappelijke ontdekking die ik had gedaan. Wantrouwen is een bekend gevolg van het leven in grote onzekerheid.
De podcast-interviewer vraagt me of een wijkaanpak misschien een oplossing is om armoede en sociale cohesie gezamenlijk aan te pakken. Maar ik hoor de vraag niet eens echt en probeer mijn ongemak onder woorden te brengen over hoe makkelijk we praten over hoe armoede leidt tot minder participatie, meer wantrouwen en kortere lontjes. Dat klinkt alsof het allemaal aan de mensen in armoede ligt, maar dat is natuurlijk niet zo. Sociaal contact en vertrouwen moet wel van twee kanten komen. Als het niet meer zo gezellig is om met iemand om te gaan die in grote geldnood zit, betekent dat niet dat je het contact moet verbreken. Bovendien ken ik ook tal van voorbeelden van mensen die in armoede leven en juist wél het sociale contact opzoeken en zich in hun wijk organiseren om het verschil te maken. De gemiddelden doen geen recht aan de situatie van elk individu.
Wantrouwen ontstaat natuurlijk ook niet vanzelf bij mensen die in moeilijkheden verkeren. Het is vaak het gevolg van keer op keer teleurgesteld worden door familieleden, vrienden, professionals en overheden. In een onderzoek (Fried: zie: https://ivo.nl/publicaties/more-than-a-mirror-mechanisms-of-experiential-peer-support-for-young-people-engaging-in-criminal-behaviour/) van één van mijn promovendi kwamen we veel wantrouwen tegen bij jongeren met crimineel gedrag. Ze wilden geen hulp om uit hun problemen te komen, want konden immers alleen nog op zichzelf vertrouwen. "Maar wanneer zou je dan wel hulp accepteren?", vroeg mijn promovendus. Ze waren al zo vaak teleurgesteld door professionals dat ze alleen ondersteuning zouden accepteren van iemand die vergelijkbare dingen heeft meegemaakt, een ervaringsdeskundige dus.
Vertrouwen moet dus van twee kanten komen. Als we willen dat mensen de maatschappij en de overheid niet meer de rug toekeren, moeten we als maatschappij en overheid betrouwbaarder

worden. Dit was onlangs ook de oproep van het Sociaal Cultureel Planbureau.(Fried: zie: https://nos.nl/artikel/2442804-scp-politiek-moet-voorkomen-dat-burgers-afhaken) Naast de benodigde omschakeling van de overheid moeten we zelf ook mensen die in de problemen zijn gekomen niet de rug toekeren, maar sociale steun bieden en de helpende hand toesteken.
Gera Nagelhout Chief Science Officer (Onderzoeksinstituut IVO) en bijzonder hoogleraar Gezondheid en Welzijn van Mensen met een Lagere Sociaaleconomische Positie (Universiteit Maastricht)

37) Het eerste opwekproject met verticale zonnepanelen is een feit

HIER opgewekt 15 september 2022

Eerste coöperatieve project met verticale zonnepanelen staat in Culemborg

Het eerste opwekproject met verticale zonnepanelen is een feit: in Culemborg staan 958 panelen rechtop in metalen houders in stroken op het land van een melkveehouder. Zonneproject Den Heuvel is een mooi innovatief project van de lokale energiecoöperatie Vrijstad Energie, waarmee ze meerdere vliegen in een klap slaat: duurzame energie opwekken en piekbelasting op het elektriciteitsnet verminderen, terwijl het land gebruikt kan blijven worden en het bodemleven en de biodiversiteit ook nog wordt verbeterd. In dit artikel lichten we het project uit.
Inhoud:

- Hoe het begon
- Techniek van verticale panelen
- Kostenplaatje
- Subsidie en businesscase
- Impact op natuur
- Impact op landschap
- Projectgegevens op een rij
- Symposium en meer informatie

Hoe het begon Arjen Schamhart, projectleider vanuit Vrijstad Energie, werd in 2019 gebeld door de eigenaar van een boerderij in Culemborg: Gijs de Raad. De Raad wilde zijn asbestdaken saneren, en koos ervoor om er met een lokale coöperatie zonnepanelen op te leggen om zo de kosten van de sanering te dekken. “Hij had gehoord dat ik vanuit Vrijstad Energie projecten met zonnepanelen doe en de coöperatieve gedachte sprak hem aan”, vertelt Schamhart. “Zo kwamen we in gesprek en zijn we een project gaan ontwerpen. Uitgangspunt was dat wij in plaats van dakhuur de asbestsanering zouden betalen.”
Ze begonnen met inventariseren hoeveel daken er op het erf beschikbaar waren, wat de asbestsanering zou kosten, hoeveel panelen er op de daken pasten, wat de opbrengst zou zijn en hoe groot de netaansluiting moest zijn. Bij dat laatste liepen ze vast. Schamhart: “De benodigde netaansluiting bleek zo kostbaar te zijn, dat we een project met alleen zonnepanelen op dak niet rond konden rekenen. De netaansluiting was verhoudingsgewijs te duur. Bovendien viel de SDE-subsidie te laag uit.”
Het project kon dus niet uit. Schamhart stelde voor de maximale capaciteit van de aansluiting te benutten door ook een veldopstelling met panelen te plaatsen, maar de eigenaar sprak duidelijke taal: “*No way*, dat gaan we niet doen op mijn land.”
Voor Schamhart was nee geen antwoord. Hij ging op zoek naar wat wel mogelijk was. In een folder van Rijkswaterstaat kwam hij een klein plaatje van verticale zonnepanelen tegen. Daarmee ging hij verder op onderzoek uit. Hij kwam uit bij een Duitse start-up die verticale systemen verkoopt, en kwam met het idee terug bij De Raad. “Hij vond het een geweldig plan”, vertelt Schamhart. “Zo kon hij zijn grond blijven gebruiken, en ging het plan van asbest saneren en zonnepanelen op zijn dak ook door.”

De techniek van verticale panelen Het innovatieve zonnepanelensysteem met steeds twee *bifacial* panelen boven elkaar, is gebouwd met glas-glaspanelen (aan twee kanten glas). *Bifacial* houdt in dat een paneel aan twee kanten energie kan opvangen. Het voordeel van glas-glas is een langere levensduur en minder onderhoud.
Schamhart is erg enthousiast over de techniek: "Het is flexibel, betaalbaar en waanzinnig stevig. Echt voor de toekomst weggelegd. Je kunt er zelfs hekwerken van maken," legt hij uit, "dus je kunt er ook een heel gebied mee omzomen."
Wel vindt Schamhart dat je eerst altijd de beschikbare daken moet volleggen. "Voor mij is het een gruwel dat er zonnepanelen op landbouwgrond gelegd worden, ik ben ervan overtuigd dat dat niet de weg is. Maar we weten ook dat daken alleen niet voldoende zijn om genoeg zonne-energie op te wekken. Als we moeten kijken naar alternatieven, dan is een verticaal systeem op een veld ideaal. We kunnen een enorme slag slaan door dit systeem te gebruiken."
In het grote plaatje van een duurzaam energiesysteem zijn verticale panelen een slimme aanvulling op de standaard zonneweides die vaak in een zuidopstelling liggen. Op zuidgerichte panelen wekken midden op de dag de meeste stroom op. Verticale panelen staan daarentegen in een oost-westopstelling, waardoor ze aan het begin en eind van de dag pieken, de momenten waarop juist veel stroom gebruikt wordt. De combinatie van opwekprojecten in zuidopstelling en oost-westopstelling zorgt ervoor dat de energieopbrengst in een gebied gelijkmatig over de dag verdeeld wordt, waardoor minder opslag nodig is en ook netcongestie (Fried: zie: https://www.hieropgewekt.nl/kennisdossiers/oplossingen-bij-capaciteitsproblemen-op-het-net) wordt beperkt.

Kostenplaatje Of de productie van een paneel die aan twee zijden zonne-energie opvangt, duurder is dan een 'gewoon' paneel? Dat blijkt erg mee te vallen. Schamhart: "Het verschil is maar klein, terwijl de stroomopbrengst van een dubbelzijdig paneel veel groter is. Als je het vergelijkt met een gebruikelijk systeem in oost-westopstelling, dan is een verticaal systeem veel goedkoper. Je hebt immers steeds maar één paneel nodig in plaats van twee. Dus het is heel slim om deze techniek in te zetten."
Nadeel van een verticaal zonnepanelensysteem is wel dat de constructie die gebouwd moet worden, kostbaar is. "Maar die kosten maak je ook bij een zonneweide waarbij je de zonnepanelen iets hoger van de grond plaatst", legt Schamhart uit. "Alleen bij zonneweides waar de zonnepanelen op de grond geplaatst zijn, zijn er amper kosten voor de constructie."

Opbrengstvergelijking van een zuidopstelling en een verticale of oost-westopstelling:

- Zuidgericht panelen: 800 en 850 kilowattuur per kilowattpiek
- Oost-west/verticaal: 950-1000 kilowattuur per kilowattpiek

Subsidie en businesscase Voor de financiering van het project richtte de coöperatie eerst haar peilen op de SDE-subsidie. Die viel helaas te laag uit voor een sluitende businesscase, waar de coöperatie achteraf heel blij mee is. Schamhart: "We liepen hierdoor dan wel een jaar vertraging op, maar daardoor was daar wel ineens de nieuwe Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE) (Fried: zie: https://www.hieropgewekt.nl/SCE) én het Realisatiefonds! (Fried: zie: https://www.hieropgewekt.nl/nieuws/realisatiefonds-opgericht-voor-energiecooperaties)
Daar konden we toen dankbaar gebruik van maken. We hebben het project opgesplitst in een dak- en grondproject, zodat we twee keer SCE-subsidie konden aanvragen en ook hebben gekregen."
"Bij zonnepanelen op daken kom je er met SCE-subsidie prima uit," vervolgt Schamhart, "maar voor een zonneweide is dat niet altijd het geval, vanwege de kosten voor de constructie. Het gevolg is dat een project groot genoeg moet zijn om financieel uit te kunnen. Zoek daarom de randjes van de SCE op", is Schamharts tip voor andere coöperaties. "Hoe groter het project, hoe meer rendabel. En als je het project verspreidt over meerdere percelen, kun je meerdere SCE-subsidies aanvragen. Je kunt ook subsidie aanvragen in dit kalenderjaar en volgend jaar weer, op hetzelfde perceel."

Schamhart benadrukt wel dat het combineren van een dak- en veldproject op één netaansluiting complex is. “Het kostte me ongelofelijk veel tijd.”

Foto: William Hoogteyling

Impact op natuur Zonnepanelen laag bij de grond was de afgelopen jaren de standaard bij veldopstellingen. Dit heeft grote impact op het bodemleven en biodiversiteit, doordat licht en neerslag geblokkeerd worden. Hoe hoger de panelen geplaatst worden, hoe minder impact. En bij verticale panelen is die zelfs zo goed als nihil, zo wordt ingeschat, maar daar wordt nog onderzoek naar gedaan.

“Een veld met verticale panelen heeft iets minder zon en iets meer schaduw”, aldus Schamhart. “Maar dat voorkomt weer verbranding van teelt, wat je met de hoge temperaturen van deze zomer veel ziet. De panelen bieden de gewassen daar bescherming tegen.”

Dat is gelijk ook een ander groot voordeel van verticale zonneweides: je kunt het land blijven gebruiken, bijvoorbeeld om gewassen te kweken. Schamhart: “Hier groeit gras waar de schapen en koeien op grazen. Ook hebben we een deel van het veld ingericht met kruiden, spruitkool en savooiekool, speciaal voor de patrijzen: fazantachtige vogels die hier in het gebied veel voorkomen en waar de grondeigenaar gek op is. Hij is mede daardoor heel trots op het project.”

Impact op landschap Van lichtschittering is bij verticale panelen geen sprake – door de hoek met de zon is de straling altijd op de grond gericht – maar de panelen hebben wel invloed op het landschap. Een verticaal systeem reikt wat hoger de lucht in dan de meeste zonnevelden, namelijk 2,85 tot 3 meter. Ook kijk je aan twee van de vier zijden van het veld recht tegen de panelen aan. Schamhart: “Met de welstandscommissie van de gemeente hebben we daar wel even wat gedoe over gehad. Ze wilden geen blokkendoos in het landschap. We zijn toen tot de oplossing gekomen dat we bomen zouden plaatsen aan een zijde en een struweel aan een andere kant, waardoor het beeld er veel beter uitziet.”

Het contact met omwonenden verliep heel soepel. “Alle omwonenden zijn zeer regelmatig door de eigenaar geïnformeerd via een appgroep, en die vonden het allemaal prima. Het is een landelijk gebied, dat scheelt. Het aantal mensen dat last kan hebben van de panelen is heel erg beperkt.” De coöperatie ontving veel positieve reacties uit het hele land over het vernieuwende project.

38) Oproep: niet alles problematiseren

Binnenlands Bestuur 16 september 2022

Afgrond? Nou nee

Hoe slecht of goed gaat het met Nederland? Genoeg problemen, maar voor hoeveel mensen?

Zal ik het zeggen? Ja, ik ga het zeggen! Ik doe het gewoon. Ook al weet ik dat het me op kritiek zal komen te staan. Maar het moet gezegd. Dus doe ik dat.
Hou je vast, daar komt het: ***Het gaat goed met Nederland!***
Zo, dat is er uit. En nu maar wachten op de reacties. Weet die De Kluis dan niet (als mensen het niet met je eens zijn, wordt je voornaam steevast vervangen door een aanwijzend voornaamwoord) dat er talloze mensen zijn die hun energierekening niet meer kunnen betalen? Dat de boeren een ongewisse toekomst tegemoet gaan? Dat er een woningcrisis is? Dat statushouders geen huis kunnen krijgen en asielzoekers buiten slapen? Dat de stikstofcrisis half Nederland lam legt? Dat we een overheid hebben die jarenlang niet ingreep terwijl mensen ten onder gingen in de toeslagenaffaire?
Ja, dat weet die De Kluis (Eric, aangenaam) echt wel. Toch ben ik ervan overtuigd dat het met 90 procent van de Nederlanders goed gaat. Maar alle aandacht gaat – terecht – uit naar de 10 procent waar het niet goed mee gaat. Als journalisten werken wij daar natuurlijk zelf aan mee. Dat is logisch, want nieuws is datgene wat afwijkt van het normale. De onderwerpen waarover wij schrijven vertegenwoordigen dus niet de norm, maar de afwijking van de norm, en daar moeten we blij mee zijn.

Dus mijn oproep: niet alles problematiseren

Het zou niet best zijn als de zaken die goed lopen in Nederland uitzondering op de regel zouden zijn. Maar daarmee is het niet verwonderlijk dat er in de optiek van de lezer, dagelijks geconfronteerd met zo veel narigheid, het beeld ontstaat dat we in een land leven dat langzaam naar de afgrond glijdt. Tegelijkertijd kan het geen kwaad ons te realiseren dat we in een land leven met een van de hoogste levensstandaarden in de wereld, dat onze gezondheidszorg en ons pensioensysteem tot de beste van de wereld horen. Met lage criminaliteitscijfers, weinig corruptie, goede onderwijskansen, weinig dakloosheid en geen honger.
‘Als je alles gaat vergelijken met Zimbabwe kun je alle problemen in Nederland wel weg redeneren’, zei een vriend laatst tegen me. Relativeren kan ook doorslaan. Maar niet relativeren nog veel meer. Dus mijn oproep: niet alles problematiseren. Met 90 procent gaat het goed. Nu dus volop aan de bak met die andere 10.
Eric de Kluis Hoofdredacteur

39) Subsidie aanvragen door gemeenten voor onder meer voedselhulp en schoolspullen

Binnenlands Bestuur 16 september 2022

Europees geld voor voedselhulp aan armen

Uit het Europees Sociaal Fonds (ESF+) kunnen gemeenten de komende jaren subsidie aanvragen voor onder meer voedselhulp en schoolspullen.
Nederland kan de komende zeven jaar 413 miljoen euro aan Europees geld inzetten voor kwetsbaren op de arbeidsmarkt. Voor het eerst kan met het geld armoede worden tegengegaan in de vorm van voedselhulp, schoolspullen, menstruatieproducten en andere toiletartikelen. Dat kan nu de Europese Commissie het Nederlands programma heeft goedgekeurd. Het gaat om geld uit het Europees Sociaal Fonds (ESF).

Speelgoed Voor de artikelen die de voedselbanken en noodfondsen verstrekken voor mensen het niet redden, is de komende zeven jaar 16 miljoen euro beschikbaar. De hulp moet altijd vergezeld gaan van begeleidende maatregelen die deelname aan de maatschappij bevorderen. De partij die de subsidie ontvangt, dient daarnaast acties en activiteiten te ontplooien om kinderen te helpen die opgroeien in gezinnen met weinig geld. Het kan dan gaan om zaken als het verstrekken van sportkleding of speelgoed.

Kinderarmoede De kans op armoede neemt door de huidige hoge inflatie flink toe, constateert het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Mede om die reden wordt specifiek geld – 2,5 miljoen euro – vrijgemaakt voor het bestrijden van kinderarmoede. 'Zeker in deze tijd, waarin een toenemend aantal mensen in de knel komt door de stijgende prijzen, zijn deze middelen erg welkom. Ze ondersteunen onze nationale doelstellingen en inspanningen, zoals het gelijkwaardig mee kunnen doen op de arbeidsmarkt en in de maatschappij', zegt SZW-minister Schouten.

Minimaregelingen De ESF+ gelden zijn alleen voor organisaties zonder winstoogmerk. 7 procent van het budget is bedoeld voor begeleidende maatregelen. Het gaat dan om hulp bieden in bredere context, zoals doorverwijzen naar aanvragen voor minimaregelingen en toeslagen en hulp bij de taal. Partijen waarvan de aanvraag wordt gehonoreerd, moeten wel 10 procent eigen middelen inbrengen.

Bestaanszekerheid Een groot deel van het ESF-pakket, 270 miljoen in totaal, gaat naar gemeenten in de 35 arbeidsmarktregio's en naar sectorfondsen. De subsidies zijn met name bedoeld voor om- en bijscholing van werkenden en om mensen met een uitkering aan een baan te helpen of te ondersteunen richting werk. Schouten: 'Met de middelen kunnen we de bestaanszekerheid van mensen versterken door hen uitzicht te bieden op werk of een baan met een beter perspectief. We helpen werkgevers met het vervullen van hun vacatures.'

Kwetsbare jongeren Het geld uit het Europees Sociaal Fonds is voor de periode tot en met 2027. Partijen kunnen vanaf komende maand subsidieaanvragen indienen. Het budget voor voedselhulp kan naar verwachting vanaf begin volgend jaar worden ingezet. In de vorige subsidieperiode was er nog gedoe over de ESF+ subsidies. Het geld werd in een jaar of vier uitgegeven in plaats van over zeven jaar. Projecten dreigden te worden gestopt en bijvoorbeeld de kwetsbare jongeren van scholen voor praktijkonderwijs en scholen voor voortgezet speciaal onderwijs, dreigden job- en stagecoaches te moeten worden ontslagen. Na berichtgeving in *Binnenlands Bestuur* is toen voor deze groep leerlingen, die leren moeilijk vinden, via een Kamermotie van Gert-Jan Segers (ChristenUnie) extra geld gevonden om hen aan werk te helpen.
Simon Trommel is freelance auteur

40) Toen ik hen vroeg of ze wilden meedenken, kreeg het verhaal een andere wending.

Eigen Kracht Centrale 16 september 2022

Andere wending na gesprek familie

We werden gebeld door een opbouwwerker over een vrouw die hij begeleidde: "Ze heeft moeilijke jaren gehad, met een vechtscheiding en veel persoonlijke, psychische problemen. Nu zou ze heel graag weer in contact komen met haar twee kinderen, die bij haar ex wonen." Toen een Eigen Kracht-coördinator bij de vrouw kwam, vertelde ze dat ze haar leven weer op de rails had en een omgangsregeling wilde. De Eigen Kracht-coördinator: "Er bleek verbinding tussen de families te zijn en de vrouw noemde haar ex en mensen uit haar en zijn familie. Ik startte bij haar familie. Toen ik hen vroeg of ze wilden meedenken, kreeg het verhaal een andere wending."

Ex "Ze zeiden ze dat er veel meer speelde en dat ze eerst aan haar eigen leven moest werken. Ik vroeg haar familie om ze dit met haar wilden bespreken en dat deden ze. De vrouw zei daarna: 'Ik zal

nog meer aan mijn problemen werken, maar ik wil een bijeenkomst over mijn kinderen.' Ik ging naar haar ex en zijn familie. Haar ex zei: 'Dat gaat te snel, er moet eerst echt nog wat gebeuren. Ik ben er altijd voor haar geweest, maar op een gegeven moment kon ik het niet meer aan, het maakte iedereen kapot. Ze doet haar best, maar het is nog niet genoeg.' Toen ik weer een afspraak had met de vrouw, waren haar broer en zus bij haar. De keuze werd: een bijeenkomst over het op de rit krijgen van haar leven óf over contact met de kinderen."

Stappen "Soms kunnen meerdere vragen in één bijeenkomst, maar hier besloten ze om te splitsen. Haar broer zei: 'We kunnen beter als stap 1 een plan voor jou maken. Dat is denk ik de enige manier om uiteindelijk alle opties open te houden.' De vrouw vond het lastig, maar haar familie overtuigde haar. En zo was er twee weken later een bijeenkomst om een plan te maken voor haar. Hier hoefde de jeugdbeschermer niet bij te zijn, want het ging niet over de kinderen of omgang. Wat heel mooi was: haar ex, zijn broer en schoonzus kwamen ook, als steun. Met elkaar maakten ze een plan om te zorgen dat zij haar leven nog meer op de rails kan krijgen. Met veel steun, maar ze moet ook aan de slag met haar problemen. Onderdeel van het plan is een vervolgbijeenkomst na vier maanden, om te praten over de kinderen."

Trainingen op open inschrijving

Wilt u in uw werksituatie ook kringen vergroten en de regie bij de mensen zelf laten? Er staan weer trainingen op open inschrijving ingepland. De training 'Het faciliteren en organiseren van familiegroepsbijeenkomsten' wordt op 10 en 11 november van 9.30 tot 16.30 uur georganiseerd in Amersfoort. Deze training levert 13 accreditatiepunten op bij SKJ en bij Registerplein. Lees meer informatie of stuur een e-mail naar: trainingen@eigen-kracht.nl. Direct inschrijven kan natuurlijk ook.

Een sterk verhaal op vrijdag

Voor mij is vrijdag altijd een dag om even stil te staan bij de verhalen uit de dagelijkse praktijk van mijn collega's en mij. Bijzondere verhalen, omdat uitzichtloze situaties soms 180 graden draaien. Sterke verhalen, omdat ze de kracht tonen van mensen die hun vragen durven delen met de mensen om hen heen en zo met vereende kracht tot oplossingen komen. Ze zijn het delen waard.
Ik wens u en de uwen veel verbinding en een prettig weekend,
Hedda van Lieshout

41) Het hoogtepunt van de vergrijzing moet nog komen. 'Het knelt aan alle kanten.'

Leidsch Dagblad 17 september 2022

Leidse verpleeghuizen en thuiszorg zijn tjokvol: 'We moeten meer vragen van familie, naasten en buren'

Suzanne Bremmers 17 september 2022 LEIDEN **De Leidse verpleeghuizen zitten tjokvol en er is een wachtlijst. Ook wie thuiszorg nodig heeft kan 'nee' te horen krijgen, terwijl het hoogtepunt van de vergrijzing nog moet komen. 'Het knelt aan alle kanten.'**

De wachtlijst voor verpleeghuizen in Leiden telt momenteel ongeveer honderd ouderen. In totaal zijn er achthonderd plekken in Leidse verpleeghuizen. De verwachting van Leidse zorgorganisaties is dat de vraag de komende twintig jaar toeneemt met 99 procent. Om aan de vraag naar zorg in de toekomst te voldoen, zouden er achthonderd verpleeghuisplekken bij moeten komen in Leiden. Deze verwachtingen zijn gebaseerd op demografische gegevens.

Hulp van familie Thuiszorgorganisatie Libertas Leiden kan momenteel soms niet het volledige pakket van gevraagde zorg leveren. De zorgorganisatie levert ook niet meer alle zorg die voorheen wel werd geleverd. Zo wordt nu eerst gekeken steunkousen met hulp van mantelzorgers aangetrokken kunnen worden. ,,Er zijn nieuwe technieken gekomen waardoor het eenvoudiger is om steunkousen aan te trekken", zegt Libertas-bestuurder Benjamin Martens. ,,Een familielid of naaste

kan dat ook. Bijkomend probleem is wel dat die nieuwe technieken geld kosten en niet alle cliënten kunnen dat opbrengen."
Familieleden kunnen in de toekomst ook taken krijgen in het verpleeghuis. Dat idee is ontstaan tijdens de coronacrisis. Een dochter hielp haar moeder met douchen in het verpleeghuis omdat veel personeel ziek of in quarantaine was. Zorgorganisatie Marente is in gesprek met de dochter of ze dit wil blijven doen. ,,We helpen haar daarbij door instructies te geven'', zegt Anne Leemhuis, bestuurder van Marente. ,,Het scheelt ons tijd, maar voor de moeder en de dochter blijkt het ook een goede manier om de band te versterken. We verwachten dat we in de toekomst veel vaker de samenwerking met de familie op gaan zoeken."
De wachtlijst voor het verpleeghuis heeft nu al effect op andere Leidse organisaties die zorg verlenen. Want als ouderen op de wachtlijst staan voor het verpleeghuis wonen ze nog thuis, terwijl dat eigenlijk niet meer gaat en hebben ze veel meer thuiszorg nodig, soms tot wel zes keer per dag. Ook de huisarts is vaker nodig. Thuiszorgorganisaties kunnen die extra vraag niet aan -zo moet zorgorganisatie Libertas Leiden regelmatig nieuwe zorgvragen afwijzen- en huisartsen stonden in juli te demonstreren op het Malieveld vanwege de toenemende werkdruk. De zorg is vergelijkbaar met een ketting die je niet meer kunt dragen zodra het koord ergens wordt doorgeknipt.
Een logische eerste gedachte bij al die tekorten van verpleeghuisplekken is: bouwen. Zorgkantoor Zorg en Zekerheid vroeg in 2020 dan ook aan alle zorgorganisaties in de regio naar uitbreidingsplannen. Die waren er wel degelijk, maar niet genoeg om alle aanvragen op te vangen. Inmiddels is de inventarisatie nutteloos gebleken, omdat de regering heeft besloten überhaupt geen nieuwe verpleeghuizen te financieren. Het zorgkantoor is direct afhankelijk van de financiering van de landelijke overheid en kan daardoor niets doen. De reden voor de bouwstop van verpleeghuizen is het personeelstekort, zo stelt de minister voor langdurige zorg Conny Helder. Wat heb je aan een nieuw verpleeghuis, zonder personeel om cliënten te helpen?

Verpleeghuiszorg thuis Nu dat bouwen in ieder geval tijdens de duur van dit kabinet niet mogelijk is, denken zorgorganisaties na over andere oplossingen. Een voorbeeld daarvan is het concept 'Volledig Pakket Thuis'. Klanten kunnen dan diensten afnemen die ze in een verpleeghuis zouden kunnen krijgen. Er zijn wel verschillen met zorg in het verpleeghuis. Zo is er geen 24 uur per dag, zeven dagen per week toezicht en de woning is van de cliënt zelf. Zorgorganisaties zijn aan het experimenteren met dit pakket voor thuis en vullen het allemaal anders in. Zo kunnen ouderen die binnen een straal van 1 kilometer van verpleeghuis Haagwijk wonen, verpleeghuiszorg thuis krijgen, zonder dat ze moeten verhuizen. Die korte afstand tot Haagwijk is nodig omdat het anders te lang duurt voordat zorgpersoneel aanwezig is bij iemand thuis. Ook bewoners van de seniorenflat Parelvissers kunnen sinds kort gebruik maken van zo'n verpleeghuispakket. ,,We kunnen deze tussenvorm alleen thuis aanbieden als cliënten vlak bij elkaar wonen", zegt Libertas bestuurder Benjamin Martens. ,,Anders is het financieel en qua personeel niet te organiseren."
De nabijheid van een uitvalsbasis zoals een verpleeghuis om zo'n verpleeghuispakket thuis te kunnen ontvangen, is niet overal in Leiden mogelijk omdat in sommige wijken weinig verpleeghuizen staan, zoals in de Merenwijk en Stevenshof. En dat terwijl de vergrijzing juist daar straks keihard zal toeslaan. Daarom denkt Libertas Leiden samen met woningbouwcorporaties na over het levensloopbestendig maken van bestaande appartementencomplexen waar veel ouderen wonen die op den duur zorg nodig hebben. Bijvoorbeeld door liften te plaatsen en drempels weg te nemen, zodat ouderen met rollators zich goed kunnen verplaatsen in hun huis. Dan wordt het mogelijk zo'n verpleeghuispakket af te nemen. Deze gesprekken zijn momenteel gaande en verlopen volgens Martens soepel. ,,Ook de woningcorporaties zien de enorme opgave door de vergrijzing."
Er blijken nog wel allerlei vraagtekens te zijn rondom verpleeghuispakketten. Wie is verantwoordelijk voor een rookmelder in huis? De woning is van de cliënt, maar zorgorganisaties hebben ook een verantwoordelijkheid. ,,In verpleeghuizen gelden veel striktere regels als het bijvoorbeeld gaat over brandveiligheid", zegt Martens. ,,Leggen we die regels dan ook op bij mensen thuis?'

Samenwerking Een andere manier waarop de toenemende vraag naar zorg wordt opgevangen, is doordat zorgorganisaties meer samenwerken. Dat gebeurt nu al tijdens de nacht in de thuiszorg. Doordat thuiszorgmedewerkers van alle zorgorganisaties de voor de medewerkers belastende nachtdienst samen opvangen, hebben ze minder vaak dienst en is er tegelijkertijd nooit een tekort in de nacht. Een aantal autootjes met een 'white label' rijdt nu in de nacht door Leiden rond. Mogelijk wordt de samenwerking ook overdag gestart. De concurrentie en marktwerking tussen zorgorganisaties, zoals die een paar jaar geleden nog wel voorkwam, is daarmee voorbij. ,,Geen enkele zorgorganisatie maakt zich nog zorgen of er wel voldoende vraag van cliënten is", zegt Anne Leemhuis, bestuurder van Marente en voorzitter van het samenwerkingsverband van regionale zorgorganisaties Avant. ,,Die tijd is voorbij."

Nieuwe regels? Niet alleen neemt de vraag naar een plek in het verpleeghuis toe, de zorg voor de bewoners van verpleeghuizen verandert ook. In verpleeghuizen wonen nu al steeds meer mensen met ernstige 'psychosociale en geriatrische' problemen. Vanwege de dubbele vergrijzing - niet alleen neemt het aantal ouderen toe, maar de gemiddelde leeftijd komt ook steeds hoger te liggen - zal het aantal mensen met een zware vorm van dementie alleen maar toenemen. Ouderen gaan alleen naar het verpleeghuis als het thuis niet meer gaat. Dat betekent dat ouderen fysiek, maar ook mentaal behoorlijk wat moeten mankeren, willen ze een 'indicatie' krijgen voor het verpleeghuis. Toch is die indicatie volgens Leemhuis nog niet zwaar genoeg omdat de plekken in het verpleeghuis zo schaars worden. ,,Wellicht krijgen in de toekomst alleen ouderen met heel ingewikkeld en zeer moeilijk hanteerbaar gedrag een plek in het verpleeghuis. De regels over de voorwaarden worden overigens niet door ons gemaakt. Dat is een landelijke discussie."

De zorg die verleend moet worden in verpleeghuizen is nu al ingewikkelder en zwaarder omdat er in vergelijking met een aantal jaar geleden nu al meer mensen met psychosociale problemen wonen. Dat merkt ook specialist ouderengeneeskunde Niels Langhout. Hij kent zo'n beetje alle verpleeghuizen in Leiden en omgeving omdat hij in de avond, nacht en in het weekend door zorgorganisaties bij nood kan worden opgeroepen. Zwaardere hulpverlening vraagt ook weer meer van het zorgpersoneel in verpleeghuizen. Volgens hem zou er slimmer samengewerkt moeten worden om het verwachte tekort aan personeel op te vangen. ,,Op die manier kunnen we nu piekdrukte beter opvangen en dokters efficiënter inzetten."

Verpleeghuizen spelen nu al actief in op het feit dat meer mensen in verpleeghuizen een zware vorm van dementie hebben door gebouwen en buitenruimtes aan te passen wanneer er een mogelijkheid is om een nieuwe locatie te openen. Let wel: het gaat dan om het verhuizen van bestaande plekken, niet om een uitbreiding van het aantal plekken. In de nieuwe locatie aan de Robijnhof van Libertas Leiden bijvoorbeeld, die in 2023 opent, wordt de inrichting vriendelijk, zacht en prikkelarm. Ook wordt er gewerkt met meer digitale toepassingen waardoor het voor sommige bewoners wel mogelijk is om de voordeur te verlaten en voor anderen niet. Dat geeft meer bewegingsvrijheid dan een gesloten afdeling voor iedereen. Zorgorganisaties werken ook met looproutes vanwege de 'loopdrang' van deze cliënten. Ze kunnen dan binnen of buiten in een afgesloten tuin een fors stuk lopen.

Naastenliefde Alle oplossingen bij elkaar zullen niet genoeg zijn om dit 'draconische' vraagstuk op te lossen, waarschuwen de bestuurders van Leidse zorginstellingen. Leemhuis: ,,We moeten meer vragen van familie, naasten en buren. De vraag naar zorg thuis, maar ook naar de zorg in het verpleeghuis kan niet meer alleen door professionals worden verleend. We kunnen mantelzorgers wel ondersteunen om goede zorg te verlenen."

Bestuurder Martens denkt dat we met de wachtlijsten in het achterhoofd als maatschappij anders moeten denken over de zorg. Hij adviseert ouderen om elkaar op te zoeken en na te denken over wat zij in de wijk nodig hebben om vervolgens het gesprek te initiëren met woningcorporaties, zorg- en welzijnsorganisaties. Momenteel voert Martens dat gesprek in de Burgemeesters- en Professorenwijk, maar hij benadrukt dat burgers ook veel zelf zullen moeten doen. ,,Omzien naar

elkaar is door de ontkerkelijking verloren gegaan. We zijn ontzettend geïndividualiseerd. Maar naastenliefde is precies wat we nu nodig hebben."

Nico (89) zorgt dat het reilt en zeilt in de Apollotoren Ja, hij heeft zich ingeschreven voor een appartement in de Parelvissers, maar dat is alleen als het in de Apollotoren echt niet meer gaat.

Nico Ravensbergen (89) en zijn vrouw Corrie (91) hebben het nog prima voor elkaar samen op de achtste verdieping. Ze voelen zich nog goed, hoewel Corrie slecht ziet en moeilijk ter been is. Ze krijgt elke ochtend hulp van thuiszorgorganisatie ActiVite bij het aankleden. Nico zorgt voor de rest. Hij kookt en zorgt ervoor dat het reilt en zeilt in de Apollotoren. Dat wil niet zeggen dat er niets ontbreekt als het gaat over de voorzieningen in de toren. In een handomdraai pakt Ravensbergen de woonbrochure uit 2008 van de toren erbij. Een kleurrijke eerste pagina rept over warme maaltijden en medische hulp, maar van de maaltijden is nu niets meer over en medische hulp is er nooit geweest.

Aanvankelijk was er wel degelijk een restaurant waar het echtpaar Ravensbergen graag naar toe ging in het weekend, maar het restaurant is na het verlopen van tien jaar gemeentesubsidie gestopt. Het idee was dat het zich na tien jaar zelf zou kunnen bedruipen, maar met de coronacrisis erbij, is dat niet gelukt. Op de plaats van het restaurant zit nu een kerk. ,,Hoewel we wel degelijk kerks zijn grootgebracht", stelt Ravensbergen, ,,gaan we daar toch echt niet naar toe."

Toegegeven, er is een kapper, af en toe zijn er koffie-ochtenden en er zijn koersbaltoernooitjes (een balspel dat lijkt op jeu de boules), maar als je meer wilt, moet je het als bewoner van de Apollotoren echt zelf regelen. En dat doet Ravensbergen dus ook. Zo organiseert hij graag filmmiddagen, bijvoorbeeld over de stad Leiden vroeger en hopelijk lukt het om op 3 oktober haring en wittebrood te serveren. Hij is daar met verschillende organisaties mee in overleg.

42) Verpleegzorg thuis en het Volledig Pakket Thuis (VPT)

Zorgvisie 19 september 2022

'Prettig thuis' is verpleegzorg thuis met een potje rummikub

Ouderenzorgorganisatie Zorgbalans was dertien jaar geleden een van de eerste organisaties die verpleegzorg thuis en het Volledig Pakket Thuis (VPT) ging leveren. Zorgbalans biedt een op maat samengesteld dienstenpakket voor veelal cliënten met dementie, maar geen behandeling. De huisarts blijft eindverantwoordelijk.

Het idee achter het volledig pakket thuis stond Zorgbalans meteen aan omdat het voor cliënten de mogelijkheid biedt langer zelfstandig thuis te wonen. Locatiemanager 'Prettig Thuis' Marjo van de Rozenberg dacht samen met collega's na over het idee en de voorwaarden en startte in IJmuiden met de pilot 'Prettig Thuis', zoals Zorgbalans het volledig pakket thuis heeft genoemd. Na een halfjaar bleek tijdens de evaluatie dat de cliënt- en de medewerkerstevredenheid hoog was, dat het financieel rendabel was en dat de raad van bestuur het verder wilde uitrollen. In de loop van de jaren kwamen er steeds meer teams bij tot de huidige 23 Prettig-thuisteams die aan iets meer dan tweehonderd cliënten verpleeghuiszorg thuis leveren.

Geen behandeling Ongeveer 95 procent van de cliënten zijn mensen met dementie. Het doel is om de mensen zo lang, veilig en fijn mogelijk in hun eigen huis te laten wonen. Zorgbalans levert thuis een op maat samengesteld pakket van verpleegkundige zorg, huishoudelijke ondersteuning, welzijnsactiviteiten, een maaltijdservice of samen koken en een 24/7 alarmopvolging.

De huisarts is eindverantwoordelijk voor de cliënt. Daarom heeft de organisatie gekozen om vanuit de Wet langdurige zorg een volledig pakket thuis zorg zonder behandeling te bieden. Van de

Rozenberg: ‘De reden hiervoor is dat de cliënt die thuis woont nog zijn eigen huisarts kan behouden en wij in de thuissituatie niet verantwoordelijk willen zijn voor de behandeling.’

Samenwerking In het begin was het zoeken naar de inhoud van het pakket. Sommige cliënten hadden huishoudelijke ondersteuning van een andere organisatie. ‘We hebben nog gedacht aan een onderaannemerschap, maar daar hebben we niet voor gekozen. Cliënten moeten nu wisselen van zorgaanbieder als ze bij ons het volledig pakket thuis willen afnemen.’
De samenwerking met de thuiszorgteams van Zorgbalans is intensief. Ze nemen de cliënten samen door en kijken voor welke cliënten wat geschikt is. Prettig thuis biedt in principe geen gedeelten of modules -het modulair pakket thuis- uit het volledig pakket thuis aan. Dat wordt geleverd door de thuiszorgteams van Zorgbalans.

Prioriteiten Van de Rozenberg raadt andere zorgorganisaties af om het volledig pakket thuis te leveren vanuit de thuiszorgteams. ‘De zorg, en niet het welzijn en huishoudelijke ondersteuning, wordt al snel prioriteit in het geval van vakanties en ziekte van personeel. Thuiszorgteams zijn meestal ook groter. We hebben voor kleine teams gekozen zodat de cliënten de medewerkers herkennen. Vooral bij onze cliënten met dementie is het fijn dat er een vast gezicht in huis komt.’
‘Natuurlijk gaat het om zorg, maar het welbevinden is net zo belangrijk’, zegt Van de Rozenberg. ‘In vergelijking met de thuiszorg geven we veel structuur en begeleiding. We kunnen blokken van twee tot drie uur achter elkaar maken. Dan is er ook ruimte voor een spelletje rummikub.’

Personeel aantrekken Inmiddels is er een wachtlijst van tachtig cliënten voor Prettig thuis. Dat heeft vooral te maken met het personeelstekort. Toch merkt Zorgbalans dat de vorm ook nieuw personeel aantrekt. Prettig thuis is in vergelijking met het werk in het verpleeghuis fysiek minder zwaar. De huishoudelijke ondersteuning is natuurlijk aanwezig, maar omdat het welzijn erbij zit, brengt dat ook meer rust. ‘Medewerkers vinden het leuk om welzijnsactiviteiten te ontplooien met cliënten, zowel op individueel als op groepsniveau, en ervaren ruimte om hierin creatief te zijn. Een ijsje eten of samen op het terras zitten, hoort er ook bij.’
Suzanne Bremmers

43) Project begeleidt jongeren met licht verstandelijke beperking (lvb) naar zelfstandige woning

Zorgvisie 19 september 2022

Wonen bij Prinsenstichting: ‘Jongeren met lvb hebben duidelijk perspectief nodig’

Het project Wonen bij Prinsenstichting begeleidt jongeren met een licht verstandelijke beperking (lvb) naar een zelfstandige woning. Wat hiervoor nodig is vertellen regiomanager Miranda Kaandorp en ambulant begeleider Melissa Bemelmans, die de jongeren coacht.
Voor mensen met een lvb is het lastig manoeuvreren in een steeds complexere samenleving. Dat was afgelopen voorjaar te lezen in het trendrapport De maatschappij, dat zijn zij (Fried: zie: https://www.zorgvisie.nl/rapport-gehandicaptenzorg-loopt-gaten-dicht-die-samenleving-laat-vallen/)van Stichting FWG. Die complexere samenleving drijft jongeren steeds vaker in de armen van de zorg. Zorgzame, welwillende armen, waarvan er niet altijd genoeg zijn. Vanuit de gehandicaptenzorg zijn er dan ook steeds meer initiatieven om jongeren met een beperking juist weerbaarder en zelfstandiger te maken.

Perspectief bieden Prinsenstichting heeft met Zorgkantoor VGZ, woningcorporatie de Wooncompagnie en de gemeente Schagen de handen ineen geslagen om jongeren met een lvb dat stuk zelfstandigheid te geven. Bij behandelcentrum De Schar van Prinsenstichting kunnen cliënten uitstromen naar appartementen van de Wooncompagnie op het Regioplein in Schagen. De Wooncompagnie heeft daar negen appartementen voor gereserveerd. Op het Regioplein krijgen ze

drie jaar ambulante begeleiding van Prinsenstichting, gefinancierd vanuit de Wlz of Wmo. Als het goed gaat, zetten ze daarna de stap naar zelfstandig wonen in een woning van de Wooncompagnie. Miranda Kaandorp werkt al twintig jaar bij Prinsenstichting, waarvan 15 jaar als regiomanager van onder andere De Schar. 'Als er iets is wat ik in die jaren heb geleerd, is het dat deze jongeren een duidelijk perspectief nodig hebben', zegt ze. 'Ze hebben iets nodig waar ze naartoe kunnen werken. Vroeger hadden ze dan eerst een kamer op een woongroep en kregen ze kamertraining. Als ze dan zover waren konden ze naar een sociale huurwoning. Maar de wachttijden voor sociale woningen waren toen veel korter dan nu. Nu komen ze vaak zover dat ze wel zelfstandig zouden kunnen wonen, maar is er vervolgens niks voor ze. Dan raakt het perspectief weg en verzanden ze weer in hun problematiek. Ze vallen terug in oude patronen.'

Complexe zorgvraag De meeste jongeren die bij De Schar in behandeling komen, komen binnen met een LVG3 of LVG4 indicatie voor zorg. Dat betekent dat ze een behoorlijk complexe zorgvraag hebben. Melissa Bemelmans is jongerencoach bij De Schar. Zij noemt het voorbeeld van een jonge vrouw die voor behandeling binnenkwam en inmiddels goed op weg is naar een zelfstandige woning. 'Zij had te kampen met diverse soorten trauma, borderline en een eetstoornis en een licht verstandelijke beperking. Ze kwam bovendien uit een multiprobleem gezin en had een erg laag zelfbeeld. Daar zijn we ook voor, bij De Schar. Vervolgens moeten we kijken voor wie de mogelijkheid erin zit om uit te stromen naar Regioplein en vandaaruit naar de Wmo.'

Een band opbouwen Om doorstromen naar de Wmo mogelijk te maken, wordt de zware zorg die jongeren nodig hebben geleidelijk, over een periode van twee tot drie jaar, afgeschaald. 'Door behandeling op de groep, therapie en het stellen van leerdoelen, helpen we de jongeren om een stuk zelfstandigheid opbouwen', vervolgt Bemelmans. 'Ze leren koken, boodschappen doen, budgetteren. Bij het meisje dat ik als voorbeeld nam, zag je heel duidelijk dat er veel te leren viel als de problematiek minder was. Het opbouwen van een band is daar heel belangrijk voor geweest. Daarvoor zetten we Gentle Teaching in. Zij durfde ze zichzelf te zijn en te praten. Als je dat bereikt, geeft het een opening tot het behandelen van problematiek. Wij kunnen signaleren, maar ze moeten er zelf wel voor openstaan. Als ze zelf hun problematiek erkennen en herkennen, en erover kunnen praten, dan bereik je zoveel meer. Dan moet je wel een open gesprek op basis van gelijkwaardigheid aangaan.'

Doelgroep onbekend Het project Wonen bij Prinsenstichting is in februari 2021 van start gegaan, maar kent een lange voorgeschiedenis. Bemelmans: 'Daar is wel vijf jaar over heen gegaan, om de samenwerking tussen Prinsenstichting, de gemeente Schagen, woningcorporatie en VGZ tot stand te brengen. De gemeente en de woningcorporatie hadden geen goed beeld van de doelgroep. Eigenlijk wisten ze te weinig van lvb en wat dat betekent. Op een gegeven moment hebben we ze uitgenodigd om kennis te komen maken. Een aantal jongeren heeft zich toen ook voorgesteld. Dat was een doorslaggevend moment. Toen ging het bij de gemeente en de woningcorporatie ook leven.'

Bekostiging Behalve de onbekendheid met de doelgroep speelden ook vragen over hoe de zorg te bekostigen, stelt regiomanager Kaandorp. 'De jongeren hebben een indicatie voor langdurige zorg, bekostigd vanuit het zorgkantoor. Als de jongeren de stap maken naar Regioplein betekend dit dat we verwachten dat de jongere gaat uitstromen naar de Wmo. De jongeren gaat voor een eigen huisje via de woningcorporatie. Er blijft een ambulante hulpvraag staan. Dan gebeurt er iets met de financiering. De Prinsenstichting zorgt voor de verbinding tussen Wlz en Wmo. De Wmo-overgang dat is nieuw. Normaal begin je in de Wmo met het rondetafelgesprek, met het netwerk om iemand heen. Nu eindig je daar eigenlijk mee.'

Trots overheerst Na het opbouwen van een vertrouwensband en het aangaan van zware problematiek, is het opbouwen van het netwerk van jongeren van belang. De jongeren krijgen een andere begeleider als ze van De Schar uitstromen naar Regioplein. Een verhuizing kan een spannend moment zijn. Toch zijn ze daar vanuit De Schar niet bezorgd over. 'De trots overheerst', glundert

Bemelmans. ‘Als je samen de verhuizing gaat starten, heb je al een lange weg afgelegd met vallen en opstaan. Natuurlijk is het megaspannend. De jongeren die nu een jaar in het project zitten, hebben het daar ook over. Aan de ene kant vinden ze het jammer dat ze een andere begeleider krijgen, maar intussen zijn ze al zo sterk dat ze dat aankunnen. Je ziet dat het netwerk rond de jongere is gegroeid. Sommige doen vrijwilligerswerk, sommige werken, ze leren nieuwe mensen kennen, maken nieuwe vrienden. Op het moment dat ze een “normaal leven” hebben, een sociaal leven met vrienden en familie om zich heen, staan ze sterk.’

Kleinschalig voorbeeld De Schar heeft 48 behandelplekken. Op Regioplein zijn negen appartementen gereserveerd voor het begeleid wonen voordat jongeren naar een sociale huur woning kunnen. Inmiddels zijn daar drie jongeren zo ver dat de zorg vanuit de Wlz is afgeschaald en zij zijn doorgestroomd naar de Wmo. Prinsenstichting hoopt op deze relatief kleine schaal een voorbeeld te geven van hoe het kan. ‘Als je kijkt naar de landelijke situatie, is er een grote behoefte aan dit soort initiatieven’, zegt Kaandorp. ‘Als je kijkt naar Amsterdam of Kennemerland, waar nog niks echt van de grond komt. Dan zou het mooi zijn als we als voorbeeld zouden kunnen dienen. Het levert een stuk levensgeluk voor de jongeren op, maar het levert ons als maatschappij ook wat op. Als je de zorg kunt afschalen van LVG4 naar Wmo, dan scheelt dat echt een hoop zorgkosten die we als maatschappij samen maken.’

Samira Ahli In februari 2015 begon ik als redacteur bij Skipr. Zorgvisie was toen nog de grote concurrent. Sinds 2019 maken we met één redactie deze twee titels én Qruxx, ons platform over waardegedreven zorg. Nog altijd schrijf ik met veel interesse over de organisatie van de Nederlandse gezondheidszorg, van vastgoed en finance tot de belangen van patiënten en zorgmedewerkers. Daarnaast ben ik nu adjunct-hoofdredacteur. Met veel trots draai ik als spil in de goed geoliede machine die onze redactie is.

44) Steeds minder moeite met windmolens of zonneparken in hun gemeenten

Binnenlands Bestuur 19 september 2022

Meer steun voor windmolens en zonneparken

Het draagvlak voor windmolens en zonneparken in gemeenten is significant gestegen sinds de oorlog in Oekraïne.

Steeds minder Nederlanders hebben er moeite mee als er windmolens of zonneparken in hun gemeenten worden neergezet. De weerstand is onder meer afgenomen door de oorlog in Oekraïne en de impact van de sancties tegen Rusland, concludeert onderzoeksbureau Motivaction na een peiling onder ruim duizend Nederlanders.

Draagvlak groter Ruim een derde van de Nederlanders zegt liever meer zonneparken (37 procent) en windmolens (36 procent) in hun gemeente te zien. Dat was voor de oorlog in Oekraïne nog respectievelijk 29 en 26 procent. Volgens de Nederlandse Vereniging voor Duurzame Energie (NVDE), die opdracht gaf voor het onderzoek, is het draagvlak voor duurzame energieprojecten door de oorlog in Oekraïne groter geworden. Vooral ook omdat het doel is om af te komen van de afhankelijkheid van fossiele energie uit Rusland.

Zeer belangrijk Vier op de tien ondervraagden vindt investeringen in duurzame energieprojecten zeer belangrijk. Krap de helft van de ondervraagden is voorstander van duurzame opwekking van energie of van besparingsmaatregelen zoals isolatie. Verder maakt het leeuwendeel van de ondervraagden (84 procent) zich zorgen over de eigen energienota. Daarbij gaat de overgang naar duurzame energie voor krap de helft van de ondervraagden niet snel genoeg.

Gaswinning De vraag of de gaswinning in Groningen weer moet worden opgevoerd zorgde voor verdeeldheid. Ruim een derde zegt van wel. Een bijna even groot percentage is tegenstander van de gaswinning in Groningen. De tegenstanders zijn vooral in het noorden en het oosten te vinden. (*ANP)*

45) Op de hoogte zijn van het pgb

Per Saldo 19 september 2022

Informatie voor medewerkers sociaal domein

We vinden het heel belangrijk dat leden van WMO-adviesraden, beleidsmedewerkers, wmo- en jeugdconsulenten goed op de hoogte zijn van het pgb. Het vraagt een specifieke deskundigheid van medewerkers van gemeenten om een pgb toe te kennen en te bepalen of iemand in aanmerking komt voor een pgb. Het vraagt ook specifieke beleidsafwegingen. Als zij beter zijn geïnformeerd, kunnen ze (aanstaande) budgethouders beter helpen en begrijpen. En ze kunnen betere beleidsafwegingen maken. We kunnen gemeenten hierbij helpen met informatie, advies en voorlichting op maat. Op de pagina Werk jij in het sociaal domein?(Fried: zie: https://www.pgb.nl/pgb-en-jouw-rol-als-professional/sociaal-domein/) op onze website laten we zien wat wij gemeenten te bieden hebben. Heb je contact met iemand van jouw gemeente? Geef hem/haar dan deze informatie.

46) Leegstand van agrarisch vastgoed en woningen

Binnenlands Bestuur 20 september 2022

Leegstand van agrarisch vastgoed

Wat kun je als gemeente doen?

De transformatie van onze agrarische sector is vrijwel dagelijks in het nieuws. De stikstofproblematiek dwingt steeds meer boeren hun bedrijf te staken. En het aantal leegstaande boerderijen groeit met de dag. Veel gemeenten zoeken manieren om deze leegstand aan te pakken. De VNG bracht twee jaar geleden de Handreiking Leegstand uit. Die richtte zich aanvankelijk vooral op leegstaande kantoren en winkelruimtes. Companen vulde de handreiking aan met leegstand van agrarisch vastgoed en woningen.

Semi-leegstand De term leegstand dekt eigenlijk de lading van het probleem niet goed. Het suggereert een tweedeling: óf een pand is in gebruik, óf het staat leeg. In werkelijkheid treffen we een palet aan met talrijke tussensituaties. Een schuur waar vroeger tachtig stuks melkvee stonden, en nu nog maar vijf, staat op papier niet leeg. Veel agrarische ondernemers zonder opvolger stoppen niet van de ene op de andere dag met hun bedrijf. Ze verminderen langzaam hun activiteiten, houden nog enkele stuks vee aan en houden ook hun KvK-inschrijving actief. Daar kunnen verschillende redenen voor zijn, van fiscale tot emotionele. Soms is het woonhuis van een boerderij nog wel bewoond, maar staan de stallen (vrijwel) leeg. We spreken dan van semi-leegstand.

Grip op het landelijk gebied In landelijke gebieden is de (semi-)leegstand groot. Het is voor gemeenten lastig grip te krijgen op deze problematiek. Betrouwbare cijfers ontbreken vaak. Of je moet erf voor erf langsgaan, zoals de gemeente Berkelland deed. Berkelland bezocht alle 861 agrarische erven in haar gemeente. Wat bleek? Nog maar 43 procent van de bezochte erven was een volwaardig draaiend gezond boerenbedrijf. Bij de rest was sprake van het verminderen of beëindigen van agrarische activiteiten. In één gemeente gaat het dan al om honderden boerderijen. Een enkele boerderij kan een nieuwe bestemming vinden. Denk bijvoorbeeld aan een bed-and-breakfast, een

zorgboerderij, een cursusruimte of een caravanstalling. Maar de aantallen zijn zo groot dat dit soort herbestemming nooit de hele transformatie op het platteland kan afdekken. En meer leegstand van agrarisch vastgoed betekent een groter risico op ongewenst gebruik en ondermijning.

Sloop van boerenschuren Veel gemeenten zetten in op sloop. Zeker bij niet-monumentale en soms zelfs landschap ontsierende schuren. Companen stelde voor de VNG een aanvulling op de Handreiking Leegstand (Fried: zie: https://vng.nl/sites/default/files/2022-06/Handreiking-Leegstand-te-lijf-2-0-Woningen-en-agrarisch-vastgoed-20220620.pd)op. In die aanvulling beschrijven we diverse instrumenten om de sloop van boerenschuren te stimuleren. Denk bijvoorbeeld aan het afgeven van sloopvouchers. Gemeenten kunnen daarmee lege schuren alvast slopen, voordat overeenstemming over een nieuwe bestemming is bereikt. Lege schuren blijven zo niet onnodig lang leeg staan als wisselgeld voor onderhandelingen. Tegelijkertijd houdt de eigenaar recht op bijvoorbeeld toepassing van een Rood-voor-Rood-regeling. Veel gemeenten en provincies bieden voorlichting over en ondersteuning bij de werking van deze regeling. Bijvoorbeeld door onafhankelijke erfcoaches in te zetten. Soms aangevuld met specifieke regelingen rond bijvoorbeeld asbesthoudende schuurdaken. In de aanvulling op de handreiking staan ook voorbeelden van het stimuleren van gezonde gebieden. Zoals de Groningse 'levendige linten'.

Meer weten?

Klik hier (Fried: zie: https://vng.nl/sites/default/files/2022-06/Handreiking-Leegstand-te-lijf-2-0-Woningen-en-agrarisch-vastgoed-20220620.pdf) voor onze aanvulling op de Handreiking Leegstand. Wilt u in uw gemeente het leegstandsbeleid voor agrarisch vastgoed effectiever vormgeven? Neem dan contact op met Ronald Camstra (Fried: zie: https://www.companen.nl/over-ons/?team_member_id=37043#team_member_anchor_37043) of Bram Klouwen. (Fried: zie: https://www.companen.nl/over-ons/?team_member_id=24331#team_member_anchor_24331)

Compaenen: advies voor woningmarkt en leefomgeving. Companen speelt een rol van betekenis op de woningmarkt. Waar besluiten tot stand moeten komen, zorgen wij voor houvast. Al een halve eeuw.